

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU ALT KOMİSYON TUTANAKLARI

Tarih: 28 Şubat 2018 Çarşamba

28 Şubat 2018 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.20
BAŞKAN : Abdurrahman ÖZ (Aydın)
BAŞKAN VEKİLİ : Mehmet PARSAK (Afyonkarahisar)

●

BAŞKAN – Alt komisyonun saygıdeğer üyeleri, değerli arkadaşlar; Alt Komisyon Başkanlık Divanı olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, alt komisyonumuzun ikinci toplantısını açıyorum.

Dün birinci toplantımızda Yüksek Seçim Kurulu ve Adalet Bakanlığı yetkili uzman arkadaşlarımızın toplantıda bulunmaması yönünde bir karar almıştık ancak toplantıdan sonra yaptığımız görüşmelerde teknik açıklamalar gerektiren hususların olduğu yönünde bir görüş birliği olduğundan, alt komisyon toplantımızda Adalet Bakanlığında ve Yüksek Seçim Kurulundan uzman arkadaşların bulunması yönünde bir mutabakat oluşması sebebiyle bu çerçevede yeni bir karar almamız gerekiyor alt komisyon olarak.

Yüksek Seçim Kurulu ve Adalet Bakanlığından görevlendirilmiş olan yetkili uzman arkadaşlarımızın alt komisyon toplantısında bulunmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Arkadaşlarımız toplantıdaki yerlerini aldılar. Kendilerine hoş geldiniz diyorum, teşekkür ediyorum.

Bugünkü toplantımızın gündeminde (2/2137) esas sayılı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun teklifi yer almaktadır.

Dün, ana Komisyonda geneli üzerindeki görüşmeler bitmişti, maddeler üzerindeki görüşmeler başlamadan bu alt komisyonumuzun kurulmasına karar verilmişti. Bu çerçevede, alt komisyon olarak 1'inci maddeden başlayarak müzakereleri başlatmış olayım.

1'inci maddeyi okutuyorum:

298 SAYILI SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN
KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26/04/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“Aynı binada oturan seçmenler, hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla, farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye başlatıyorum.

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Maddeyle, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un “Sandık bölgesi” başlığını taşıyan 5'inci maddesinde değişikliğe gidilmesi öngörülmekte ve aynı binada bulunan dairelerde ikamet eden hanelerin farklı sandık bölgelerine dağıtılabilmesinin önünü açan

bir düzenlemeye gidilmektedir. Bu düzenlemenin her ne kadar Anayasa’da belirtilen gizlilik ilkesine uygun olduğu belirtilse de seçmenin, oy kullandığı seçmen askı listesinden denetim yapmasını engelleyecek, zorlaştıracak bir uygulama olacaktır. Bu durum, öte yandan, seçimlerde seçmen kaydırma olarak bilinen seçim hâllerine zemin hazırlayabilecek bir muhtevaya sahiptir. Yüksek Seçim Kurulunun seçim zamanlarında seçim süreçlerini kolaylaştırmak maksadıyla yeterli sayıda sandık bölgesi tespit etmesi kabul edilebilir bir durumdur ancak maddede yapılması öngörülen değişiklikte seçmenin farklı bir sandık bölgesine kaydedilebileceği belirtilmiş ancak kaydedilebileceği bu seçim bölgesinin ikamet ettiği adrese en yakın sandık bölgesi olmasına özen gösterileceği biçiminde bir şart konulmamıştır. Seçmenin kaydedileceği sandık bölgesinin böylesine muğlak bırakılması son derece keyfi uygulamaların önünü açabilecek ve seçmenin seçme hakkını kullanamayacağı boyutlarda ihlallere yarabilecektir. Bu nedenle, seçmenlerin kaydedilecekleri seçim bölgelerinin ikamet ettikleri adrese en yakın seçim bölgelerinden birisi olması zorunluluğu madde metnine eklenmelidir.

Diğer taraftan, bir sandık bölgesinde yer alan seçmenlerden hangi seçmenlerin sabit tutulacağı, hangi seçmenlerin başka bir sandık bölgesine kaydedileceği ya da kaydırılacağı maddenin bu hâliyle belirsizdir. Seçim Kurulunun bu kaydırma işlemini hangi usul ve esaslara göre yapacağı belirsizdir. Bu durum da yine birçok keyfi ve usulsüz uygulamanın önünü açacak mahiyettedir. Dolayısıyla hangi seçmenin hangi usul ve esasa göre başka bir sandık bölgesine kaydedileceğinin kanun metninde makul bir izaha kavuşturulması zorunludur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Emir...

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben kendi adıma ilk sözü kullandığım için şu anda, öncelikle Sayın Başkanı, değerli alt komisyon üyelerini ve katılan bürokrat arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Umuyorum olumlu, verimli bir çalışma süreci yürütürüz ve biraz daha olgunlaşmış ve Türkiye demokrasisine ve önümüzde yaşayacağımız seçimlere demokrasi, eşitlik, özgürlük ve millî iradeye saygı anlamında katkı verecek bir çalışma olanağını yürütebiliriz. Ancak şu ana kadarki çalışma yöntemiyle ilgili son derece olumsuz düşüncelerim olduğunu belirtmek isterim. Bir defa, bu işin hazırlanışında, pişirilişinde, getirilişinde bir sorun var; o sorun da iki siyasi partinin kendi aralarında ve kamuoyundan büyük oranda gizli bir biçimde bu hazırlığı yürütmüş olmalarıdır. Gerçi biz buna, özellikle Anayasa çalışmalarından başlayarak son süreçte sıklıkla tanıklık ediyoruz. Ama bunun ülke demokrasisi açısından, çoğulculuk açısından, şeffaflık açısından ve böylesine hayati değerdeki sorunların tüm taraflar ve kamuoyu tarafından tartışılmasının önüne geçilmesi açısından sorunlar taşıyacağı ortadadır. Bunlara alışıyoruz ve bunları doğru bulmuyoruz çünkü bunlar, bu süreçler sonucunda getirilen tasarıların da aslına bakarsanız son derece eksiklikler içeren ve ülkemizin ihtiyaç duyduğu, ülkemizin demokrasisini ve cumhuriyetimizin temel değerlerini ileriye taşıyan nitelik olmaktan öte günlük ihtiyaçlara dönük ve o günlük ihtiyaçlar üzerinden o tek adam iktidarını tahkim etmeye dönük tasarılar olduğunu görüyoruz. Yine bunlardan biriyle karşı karşıyayız. Bütününe baktığımız zaman –birazdan, daha çok uzatmadan içine de gireceğiz ama- aslında bu 26 maddenin 26 maddesi de kafadaki “İki barajı nasıl aşabiliriz?” sorusunun cevabı şeklinde çünkü bir baraj Sayın Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan için var, yüzde 50+1; bir baraj da MHP için var, yüzde 10. Bu barajları aşabilmek için de 26 maddenin her birisinin içerisine çeşitli mayınlar döşenmiş ve bunların hemen hemen hepsi de -birkaç istisnası dışında- antidemokratik, neredeyse siyasi ahlak sınırlarını zorlayan, Anayasa’nın eşitlik ilkesini zorlayan, demokrasiye inancı zorlayan, millî iradeye saygıyı zorlayan ve oy istismarını, milletvekili hırsızlığını, siyasi yankesiciliği de neredeyse kapsayacak maddeler içeriyor ve bu yapılırken de değerli arkadaşlar -Sayın Komisyon

Başkanı dün sözlü olarak da ifade etti, tutanaklarda var- hızlı çalışma gayreti var. Son derece önemli, kritik bir seçim yasası geçiriyoruz ve bu seçim yasası geçerken de bir alt komisyon kurulması ihtiyacı doğmuş, “İyi olur.” demiş, alt komisyon görevine başlıyor, başlayacak ama bir gün sonrası saat 14.00’te Komisyonun toplanması için karar alınmış. Ben tutanağa baktım, önergeye baktım, önerge de yok ama Sayın Başkanın sözüne bakarsanız, hızla karar verme kararı alındı dün, tutanaklarda var yani “Alt komisyon toplanacak ve hızla karar verecek.” diye karar alındı. Yani burada biraz güllünçlük de var, dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu Komisyon böyle bir tahditle çalışacaksa, böyle bir hızla çalışacaksa ve ilk baştaki konuşmayı da hatırlarsanız, bu yaklaşımda olacaksa buradan bir olumlu sonuç üretilemez. Bir tarafından tarafları, muhalefeti, partileri bu işin içerisine katmak ve gerçekten, bugün seçilecek ve bundan sonra seçilecek siyasi iktidarlara demokratik meşruiyet sağlamak adına kaliteli, nitelikli, şeffaf, güvenli bir seçim kanunu düzenlemesi yapmak varken böyle kaptıkaçtıyla, hızla, çalakalem, kapı arkalarında hazırlanmış tasarıları alelacele geçirerek ve Komisyonu ve alt komisyonu da dostlar alışverişte görsün babında çalıştırarak aslında, sadece Türkiye’ye değil, kendimize de zarar verdiğimizizi bilmemiz lazım.

Değerli arkadaşlar, seçimler demokratik sistemin temel ögesidir ve seçimlerin doğru dürüst yapılması, güvenli bir biçimde yapılması, millî iradenin, her bir oyun mümkünse Parlamento ya da yerel seçimlerde yerel parlamentolara da ve belediye başkanlıklarına da olabilecek en üst seviyede yansımalarının yollarını aramak zorundayız; başka türlü, şaibelerden kurtulamayız. Bakın, aslına bakarsanız bugünkü tartışmaların büyük bir kısmı 16 Nisan referandumunun şaibeli yapılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu tartışmaları gerekiyorsa uzatabiliriz ama Yüksek Seçim Kurulu orada tam kanunsuzluk yapmıştır, kendi kanununu, kendi genelgelerini çiğnemiştir, kendi geleneklerini çiğnemiştir ve bunu yaparken de o kadar çiğnemiştir ki sandıklar 32 ilde açıldıktan sonra yapmıştır bunu, bunu yapabilmıştır. Bir genelge geriye doğru yürütülmüştür ve öyle yürütülmüştür ki bakın, bugün biz bu ölçülebilir olmadığı için aslında bunun kaç oya tekabül ettiğini dahi bilemiyoruz ve bu bir şaibedir, bu, 16 Nisan referandumunun üzerinde bir lekedir ve bu leke dolayısıyla da aslına bakarsanız meşruiyet krizi vardır. Meşruiyet krizi bir taraftan, bir taraftan da tabandaki erimleri üst üste koyduğunuz zaman bir tahkimat arayışı görülüyor ve bu tahkimat arayışının siyasal boyutları bir tarafa ama bir de teknik, hukuk boyutuyla, bu seçim kanunları yoluyla bir tahkimat arayışı olduğunu görüyoruz. Ben bu 26 maddeli böyle görüyorum.

Bize sunulmuş biçimi nedir bu 26 maddenin? Gereğesinde de var: “Cumhurbaşkanlığı sistemini getirdik, o hâlde biz bu yeni düzenlemeye uygun bir biçimde bu Seçim Kanunu’nu da yeniden bir düzenlemek durumundayız.” Peki, bir de siyasi parti liderlerinin ve Sayın Cumhurbaşkanının sözleri var, dediler ki: “Anayasa’nın 67’nci maddesinin son hükmüne göre bir yıllık süre var, yerel seçimlere bir yıl süre kalmadan düzenleme yapmamız lazım. O yüzden de bu Seçim Kanunu’nu buna uygun bir biçimde düzenlememiz lazım.” diye apar topar toplandılar. Oysa burada bu ikisini de görmüyoruz. Önce ikincisinden başlayayım, bakın, yine Sayın Cumhurbaşkanının sözlerinden bizzat: “Bu çalışma içerisinde, 26 maddede yerel seçime dönük olarak sadece 18 yaş düzenlemesi var.” Yani iddia şuydu: “Biz yerel seçime dönük olarak alelacele yapacağız, marta yetiştireceğiz çünkü bir yılmız var.” Ve gele gele sadece 18 yaş düzenlemesi geldi. Diğerleri Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini tahkim etmeye dönükmüş meğer. Buradan, tabii, şu soruyu sormak lazım. Bir erken seçim gayreti mi var? Erken seçim gayreti varsa hangi seçim bu seçim; yerel seçim mi, genel seçim mi? Çünkü bu yapılan işle bu işlerin sunuş biçimi arasında bir fark var, bir sorun var, bir farklılık var ve bunu anlamakta güçlük çekiyoruz.

Şimdi, ikinci önemsedğim nokta, değerli arkadaşlar, bu getirilen sistemin Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini daha işlevsel kılmaya dönük bir düzenleme olduğu iddiası yanlış çünkü burada tartıştık, hep beraber tartıştık, medya önünde tartıştık, söylenen sözler var; Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin biz bir tek adam diktatörlüğü, kuvvetler ayrılığının bitirilmesi, millî iradenin tekleştirilmesi,

bir şahsa indirgenmesi ve bunun üzerinden hukuk devletinin sonunun getirilmesi olduğunu söylerken bize sizler dediniz ki: “Öyle bir şey yok, biz tam tersine sert kuvvetler ayrılığı yapacağız.” Hatta o kadar ileri gitti ki Mehmet Uçum “Biz Parlamentodan hükûmeti kovacağız.” dedi. Neydi sistemin özü, olması gereken? Parlamento yürütmeden farklı olacak ve yürütmeyi yani başkanı, Cumhurbaşkanını Parlamento denetleyecekti, sınırlayacaktı, frenleyecekti. Bu olmasın diye, hiçbir denetleme olmasın diye kararname yetkisi verildi, bütçede sıkışılırsa yeniden değerlendirme oranıyla tekrar yoluna devam etmesinin önü açıldı, bunlar da yetmedi, siyasi parti genel başkanı yapıldı Cumhurbaşkanı, yürütmenin başı ve bizim Siyasi Partiler Kanunu’muza göre de o Cumhurbaşkanının Meclisin büyük çoğunluğunu kontrol etme olanağı eskiden beri olduğu gibi devam ettirildi, bununla da yetinilmedi, yargı neredeyse tamamen o bir kişiye teslim edildi ve bunun üzerinden de dendi ki: “Parlamento ile Hükûmet, yürütme arasındaki bağı zayıflatıyoruz.” Oysa bugün önümüze gelen ne? Önümüze gelen, tekrar o seçilecek kişiye nasıl uyacak, nasıl uyum sağlayacak ve nasıl biat edecek bir Parlamento oluşturabiliriz, işte, bu bunun tasarısıdır. Dolayısıyla burada Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin yani sizin getirdiğiniz anlamda tek adam diktatörlüğünün tahkim edilmesine dönük, hem de hukuk dışı bir biçimde, haksız bir biçimde tahkim edilmesine dönük birçok madde varken aslında klasik başkanlık sistemlerinde olması gereken yasama ile yürütmenin arasındaki bağın koparılması anlamında neredeyse hiçbir düzenleme yok. Dolayısıyla bu iddia da değerli arkadaşlar, bizce tartışmaya açık.

Şimdi, burada iki temel kavram karşımıza çıkıyor: Birisi yönetimde istikrar, diğeri ise temsilde adalet; bunlar bizim Anayasa’mızın da hükmüdür ve şimdiye kadarki Anayasa Mahkemesi kararları ve dünya siyasetinin de Türkiye siyasetinin de temel kavramlarından birisidir. Seçim sistemini öyle yapacaksınız ki yönetimde istikrarınız olacak ama temsilde de adaletiniz olacak. Olabildiği kadar aşkın temsile izin vermeyeceksiniz ama bu arada da ülkeyi hükûmetsiz, yönetsiz bırakmayacaksınız.

Biraz önceki açtığım konudan devam ediyorum. Bize öyle takdim edilmişti ki artık koalisyon dönemleri bitiyordu, bir kişiyi seçiyorduk, o kişi Türkiye’yi yönetiyordu, beş yılda bir millete gidiyordu ve bunun dışında da artık güçlü yürütme, güçlü hükûmet vardı. Dolayısıyla artık, Parlamentoda yönetimde istikrar ilkesinin böylesine sert, yüzde 10 barajla yürütülmesine ihtiyaç yoktu hatta sözcülerin konuşmalarını da hatırlarsınız, baraj çok çok düşüğe çekilecekti ve neredeyse kaldırılacaktı baraj. Oysa bugün tekrar barajla karşı karşıyayız. Asıl yapılması gereken yani bir küçük adım atılacaksa Türkiye demokrasisi adına ve gerçekten minnacık bir Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemini klasik başkanlık sistemlerine az bir şey de olsa benzeteceksek ilk yapılması gereken barajın düşürülmesiydi. Oysa bugün o baraj bu ittifak için yani “cumhur ittifakı” diye tabir ettikleri ittifak için bir kurtuluşa dönüşmüş durumda. Öyle bir kurtuluş ki küçük partilere şantaj yapan, küçük partileri zorlayan, küçük partileri boğmaya çalışan ve kendisini de bu barajdan kurtaran bir anlayış. Bir parti diğer bir partiyle “İttifak yaptım.” dediği andan itibaren niye barajı geçmiş sayılsın? Bunun gerekçesi nedir? Bunun akli bir gerekçesi var mıdır? Yani niye ittifak yaptığı andan itibaren geçmiş sayılacak? Çünkü ittifakın ortak oyunu toplamıyorsunuz, birazdan pusulalara gelince anlatırım, herkes kendi partisini seçiyor zaten, herkes kendi listesiyle giriyor. Dolayısıyla o kutucuğu büyütünce ittifak oluyor ve geçmiş sayılıyor ama küçük olunca geçmemiş oluyor. “Efendim, biz zaten anlaştık, Türkiye’nin temel sorunlarına aynı yerden bakıyoruz.” Güzel, bakın; ittifak yapıyor musunuz, yapın ama barajı geçmiş niye sayıyorsunuz? Bu, aslında, Sayın Parsak dün söyledi, “teşvik” dedi ama teşvikin çok ötesinde, teşvik böyle olmaz, bu, zorlama, hem de varlığıyla zorlama. Yani yüzde 9-9,5’luk parti illa ne olursa olsun biriyle ittifak yapacak. Şimdi, ittifakın önünün açılması isabetlidir, yasal bir zemine kavuşturulması isabetlidir, olması gerekir ama ittifakın adaletli olması, adil olması ve ittifakın partilerin tercihi bırakılması gerekir, işte, o zaman bunun adı “teşvik” olur ama burada zorlama var. Bir parti yüzde 9,5 oy

alacak ama ittifak yapmadığı zaman bu parti baraj altı kalacak ve Parlamentoda temsil edilemeyecek. Bunun anlamı o partiyi varlığıyla yani Parlamentoda temsiliyetiyle tehdit edip, şantaj yapıp onu ittifaka zorlamaktır.

Sonra, işin siyasal tarafına bakalım. Gerçekten de Türkiye'nin temel sorunlarına aynı yerden bakıyor olabilirsiniz ama aynı yerden bakmayan partiler de var. Niye bu partiler birbiriyle ittifak yapmak zorunda kalsınlar? Niye bu partiler ittifak yapmazlarsa yok olmakla karşı karşıya kalsınlar? Bunun bir mantıklı cevabı olmak zorunda değil mi? “Biz Türkiye’de iki kutuplu bir siyaset sistemi istiyoruz.” diyorsunuz. Niye? Bakın, bu aslında bölücülüğe kadar gidiyor. Her şeyi kutuplaştıran, her şeyi polarize eden, “Bizler veya onlar.” diyen, işte, zaman zaman da son derece çirkin ve yanlış bir biçimde “millîler ve gayrimillîler.” diyen, bana sorarsanız ihanet seviyesinde –bakın, bilerek kullanıyorum bu kelimeyi- millîler ve gayrimillîler şeklinde bölmeye çalışan anlayışı şiddetle kınıyorum. Bu memlekete emek veren, bu memlekete çalışan, bu memleketin suyunu içen, bu memleketin havasını soluyan herkes millîdir arkadaşlar. “Bizdensin, onlardansın. Yüzde 50 bizden olsun, yüzde 50 artı 1’i biz alalım, bunu almak için de diğer kalan yüzde 50’yi tu kaka yapalım, gayrimillî sayalım, vatan haini sayalım, onları dışlayalım. Hadi, aralarında birleşsinler, birleşemezlerse baraja takalım, yok edelim.” Anlayışı aslında Türkiye’yi bölmektir. Oysa bu sistemi takdim ederken böyle anlatmamıştınız, oysa zaten yönetimde istikrarı sağladığınız için bundan sonra Parlamentonun çeşitli olması, renkli olması, herkesin burada temsiliyetinin olması ve burasının çok sesli olması ihtiyacının Türkiye’de açık olduğu ortada değil miydi ve siz de bunu savunmamış mıydınız? Dolayısıyla değerli arkadaşlar, bu ittifak meselesinde açık bir şantaj olduğu çok ortada ve bu ittifakın kirlî bir ittifak olduğunu söylemek anlamı zorlamak anlamına gelmez. Bu, bu yönüyle kirlidir çünkü dediğim gibi –ittifakla ilgili son cümlemi tekrar etmiş olayım- yüzde 1 alan partinin bir başka partinin kuyruğuna takıldığı için barajı geçmesinin ve yüzde 9 alan partinin ittifak yapmadığı için baraj altında kalmasının kuyruğa takılmaktan başka bir şey olmadığını ve bunu düzenlemenin kirlî bir ittifak olduğunu söyleyebiliriz. Bu ne demokratiktir ne adildir ne de millî iradeye saygılıdır. Dolayısıyla değerli arkadaşlar, bunun mutlaka düzeltilmesi gerekmektedir.

Şimdi, ittifak yapınca baraj sorununun ötesinde bir de oy hırsızlığı söz konusu. O nasıl oluyor? 2 defa D’Hondt uygulanıyor. Niye? Çünkü burada dünya örneklerinin dışında bir uygulamaya gidilmiş. Her parti kendi listesiyle giriyor, girebilir; vatandaşlar hangi partiyi tercih ediyorsa mühür basacak, basabilir ama bu mühürleri aynı zamanda ittifakın oyu kabul ediyor. Nereden biliyoruz bu partilerden birine oy veren kişinin aynı zamanda ittifaka oy verdiğini? Aslında bunun bir delili yok, olmayabilir ama buradaki sıkıntı şu, zaten bu teklifi hazırlayanlar da bunun farkındalar, diyorlar ki: “Burada bu oy aktarımında bir sorun olabilir çünkü ittifak yapmanın avantajı var, avantajını yaşayalım ama dezavantajı da olabilir, dezavantajını yaşamayalım. Ne yapalım o zaman? Vatandaş istediği yere mührü vursun hatta oralara değil, ittifak kutucuğunun neresine vurursa vursun bu sefer ittifaka sayarız, ittifaktan da döner tekrar diğerine ekleriz. Sonuç olarak aynı şekilde yolumuza devam ederiz.” Oysa burada vatandaşın iradesine ipotek koymak var çünkü vatandaş orada ittifaka verdiyse ittifaka vermiş sayılıyor, hangi partiye verdiği belli değil, partisine verdiyse de ittifaka verip vermediği belli değil. Üstüne üstlük bir de –biraz önce söyledim- yasama ile yürütmeyi ayırdığınızı söylüyordunuz, getirdiniz, aynı zarfta birleştirdiniz. Ya, memleketin, bu büyük devletin başka zarf basacak parası mı yoktu, birazdan soracağız onları size. Niye aynı zarfa koyuyorsunuz? Yani zarftan tasarruf mu edeceksiniz, bunun mantığı ne olabilir? Şimdi, yasama ile yürütmeyi getirip aynı zarfa koyup aynı sandığa atırıyorsunuz ve buradan bir oy hırsızlığı üretmeye çalışıyorsunuz. Bunun da temel sebebi bu işin sorunlu bir iş olduğunun farkındasınız, sıkıntılı bir iş olduğunun farkındasınız ve bu tip kanun hileleriyle bu zorlukları aşıp, o avantajlarını yaşayıp dezavantajlarını da bu kanun hileleriyle giderme yolundasınız. Tabii, bununla da yetinmiyorsunuz, iki defa D’Hondt sistemi uygulanıyor. Önce bir alacağınızı alıyorsunuz. Nispî temsil yöntemlerinde büyük partilere, büyük oy alan gruplara avantaj sağlanır çünkü son vekili o alır. Önce

alacağını alıyor, o son vekili alıyor, son vekili, ondan sonra kendi arasında paylaşıyor. Ya, bunun akılla mantıkla bir ilgisi yok. Tek listeden girersen tamam, zaten girmiş sayılırsın tek listeden girersen. Ama şimdi “İttifak yaptım.” diye bu hileyi de kendinize hak görüyorsunuz.

Şimdi, bize dün de söylendi, çok da söyleniyor, “Ee, siz de ittifak yapın.” Ya, burada sorun kimin kiminle ittifak yapacağı değil arkadaşlar. Hatta AKP-MHP ittifakının ne yapacağı da değil. Biz bunlardan ne çekiniriz ne korkarız, ne çekiniriz ne korkarız. Sizin bu sıkışmışlığınızı görüyoruz, bu çaresizliğini görüyoruz. Bu 26 madde aslında bu çaresizliğin bir sonucu. Biz bunlarla baş ederiz, baş ederiz ama biz burada yasa yapıyoruz, bir günlük, bir seçimlik bir şey yapmıyoruz, geleceğe dönük bir yasa yapıyoruz ve bu geleceğe dönük yasayı yaparken de bu adaleti, bu şeffaflığı, seçim güvenliğini böylesine tahrip etme hakkımız yok. Dolayısıyla bu iki defa D’Hondt sisteminin de şu andaki “cumhur ittifakı” dedikleri ittifakı kurtarmaktan öte akılla, mantıkla, vicdanla ve adalet duygusuyla bağdaştığını düşünmüyorum değerli arkadaşlar.

Şimdi, seçim güvenliğine çok hızlıca gelirsek. Seçim güvenliğinde de sorunlar var. Bunlardan birisi işte bu 1’inci madde. Yeri gelmişken bununla ilgili fikrimizi de söylemiş olalım. Bu ihtiyaç nereden kaynaklanmıştır? Bu sorunun cevabının tartışılması lazım arkadaşlar, bu soruyu size de yöneltiyorum ben, bu önemli. Bu ihtiyaç nereden kaynaklandı? Şimdiye kadar vatandaşlar apartmanında kaydedilen var mı, kaydedilmeyen var mı, mükerrer oy kullanma potansiyeli var mı, bir sorun var mı bunu kontrol edebilirdi ve seçmen kütükleri üzerinde vatandaşın kontrolü aslında asıldır. Seçimlerin şeffaflığı ve güvenliğinin temel noktalarından birisi vatandaşın bizzat seçmen kütüklerini kontrol etmesidir, bu olanak yok, bu olanak ortadan kaldırılıyor. “Efendim, biz bazı sandıklarda blok oylar gördük, dolayısıyla burada biz şüpheleniyoruz vatandaşın sandığına birilerinin müdahale ettiğinden. Dolayısıyla kafamıza göre bu sandıkları şöyle bir dağıtırız, orayı da böyle kendimize göre ayarlarız. Bir de sandıkların ölçülebilirliğini de ortadan kaldırırız, o da iddialar arasında. İşte kim kime oy verdi çok belli olmasın, oyun gizliliği ilkesine hizmet etsin.” diye söyleniyor. Oysa, bakın, devlet, yani büyük Türk Devleti, Türkiye Cumhuriyeti -biz de büyük olduğuna inanıyoruz, çok yanlış ellerde yanlış yönetiliyor ama hâlâ çok büyük şükür ki- sandıkları koruyacak, seçmen kütüklerini doğru düzgün yazacak, vatandaşın sandıklarda istediği gibi gizli oy kullanmasını sağlayacak, o sandıktan bir başkalarının istemediği sonuçlar çıkarsa da o vatandaşlara bir zarar gelmesini önleyecek, buna itirazı olan var mı? Devletseniz bunu yapacaksınız. “Ben bunu yapamıyorum.” “Ne yapacaksın?” “Sandıkları dağıtacağım.”

Bakın, bu itiraf, bu çaresizliğin itirafıdır. Bu, “Ben vatandaş denetimini istemiyorum.”un itirafıdır. Bu, o mühürsüz oy pusulalarıyla ortak düşünüldüğünde de “Gerektiğinde oy çalınmasına izin vereceğim.” demektir. Çok açık söylüyorum. Bu madde bunun hazırlığıdır. Bütün hepsini topladığınız zaman burada aslında kirli bir hazırlık olduğu gözüküyor. Yapar mısınız yapmaz mısınız bilmem ama bunun önünü açıyorsunuz.

Çünkü burada bakın, 16 Nisan referandumuyla ilgili elimde notlar var. 961 adet seçmen sandığında kullanılan oyların tamamı yani yüzde 100’ü “evet” mühürlü olup “hayır” mühürlü oy adet ve yüzde olarak sıfır, 961 sandıkta. Ya, bu sandıkları dağıtmayı düşünüyor musunuz? Asla. Yeteri kadar “evet” çıkmadığını düşündüğünüz sandıkları düzelterek çok ortada. Çünkü Yüksek Seçim Kurulunun yapısıyla da nasıl oynadığınızı biliyoruz. Daha önceki yasayı da ayrıntılarıyla konuşmuştuk.

Şimdi, bakın, 7.048 adet seçmen sandığında kullanılan oy sayısının ilgili sandıktaki seçmen sayısına eşit olduğu veya sandık görevlileri de dikkate alındığında seçmen sayısı ve sandık görevlileri toplam sayısından da fazla olduğu tespit edilmiş. Ve bunların da yüzde 60’ından fazlası “evet”miş. Biz burada yanlış bir yola gidiyoruz arkadaşlar, bunu görün lütfen, bu madde için söylüyorum. Bu, vatandaşın denetimini ortadan kaldırmaktır, bu, keyfiliğin önünü açmaktır. Seçim müdürlerini değiştirdiniz, siyasi partileri sandık kurulu başkanlığından uzaklaştırıyorsunuz, sırasında mühürsüz olabilecek oyları da

o sandıkta geçerli sayıyorsunuz, bu da yetmiyor, bu sandıkların gerektiğinde aynı seçim bölgesinde olmak kaydıyla istediğiniz uzaklığa götürülmesinin ve istediğiniz biçimde değiştirilmesinin önünü açıyorsunuz.

Bakın, bu karineleri birleştirdiğiniz zaman burada bir faul var, dört dörtlük bir faul oluyor burada. Dolayısıyla da bunun oy hırsızlığının bir hazırlığı olduğunu söylemek zannedirim haksızlık olmaz.

Değerli arkadaşlar, seçim güvenliğiyle ilgili temel kaygılarımı sizlerle paylaştıktan sonra uzatmadan sözlerime son vereceğim.

Şimdi, pusula sorununa biraz önce değinmiştik. Pusulanın bu şekilde yazılıyor olması aslında seçimin adaletini sıkıntıya sokan bir şey. Sandık kurulu başkanlarının seçimi bir sorun. Bu ihtiyacın nereden geldiğini de ayrıca konuşuruz. Çünkü son iki seçimde, biliyorsunuz daha önce yasa vardı ama uygulanmıyordu ama son iki seçimde uygulandı. Hangi sorun yaşandı? Niye siyasi partilerin sandık kurulu başkanlığına müdahalesi, etkisi veya denetimi ortadan kaldırılıyor? Niye bu tamamen kamu görevlilerine bırakılıyor?

Şimdi, şu soru akla gelebilir, denebilir ki: “Siz kamu görevlilerine güvenmiyor musunuz?” Biz kamu görevlilerine güveniyoruz ama bu Hükûmete güvenmiyoruz.

Bakın, Yüksek Seçim Kurulu Başkanının dahi direktif aldığı bir ülkede yaşıyoruz, dikkatli kullanıyorum sözümü. Yani bu kadar açık kanunsuzlukları, tam kanunsuzluk hâlini bütün uygulamalarını değiştirerek yapmış bir Yüksek Seçim Kurulundan bahsediyoruz. HSYK’nın hâkimlere, savcı adaylarına eğitim verirken “Kararlarınızda öncelikle HSYK’yle istişare edin.” sözünün devletin dokümanlarında olduğu bir şeyden bahsediyoruz. İl başkanlarının vali düzeyinde görev yaptığı bir ülke noktasına geldik artık. Dolayısıyla biz burada kamu görevlilerinin böylesine etkin olmasından rahatsızız. Çünkü kamu görevlilerinin hiçbir güvenliği kalmamıştır ve kamu görevlileri esasen siyasi iradenin tamamen denetimine girmiştir. Kolluk farklı mıdır? Kolluk da farklı değildir, kolluğu birisi çağırınca, ki çağıracağı garantidir, sandık çevresinin kapısına kadar, yani sınıfın kapısına kadar girebilecektir.

Bunları konuşmak lazım, bunları sizin bize söylemeniz lazım. Mesela son seçimde kaç olay olmuş da kolluk içeriye çağırılmadığı için o olay bastırılammış, bunun var mıdır örneği? Var mıdır örneği? Yani sandık kurulu başkanı çağırmış ama kolluk yetişemediği için birileri ölmüş, yaralanmış sandık güvenliği gitmiş, varsa bunun örneği biz de bilelim, bir tane, varsa bilelim. Yoksa jandarmayı, polisi sınıfın kapısına getirdiğin zaman bunun adı “sopalı seçim”dir. Başka izahı olmaz bunun. Devleti jandarma, polis, memurla sandığın üstüne koyacaksın, siyasi partileri dışarı iteceksin, buna da “serbest seçimler” diyeceksin, “güvenli seçimler” diyeceksin. Bakın, bunlar lekeli işlerdir, seçilecek siyasi iktidarları da lekeler, bunun size de faydası olmaz.

Değerli arkadaşlar, daha sonraki ayrıntılı değerlendirmeleri de diğer maddelere bırakarak teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, çok özür diliyorum, bir cümle söyleyeyim mi?

BAŞKAN – Ben toplantımıza katılan bürokrat arkadaşlarımızın isimlerini kayıtlara girmesi açısından ifade etmek istiyorum: Adalet Bakanlığından Sayın Hakan Şeker, Genel Müdür Yardımcısı; Sayın Tahir Akca, Daire Başkanı; Sayın Abdüsselam Habip Yıldırım, Tetkik Hâkimi; Abdulkadir Sarıyıldız, Tetkik Hâkimi; İhsan Karataş, Tetkik Hâkimi; Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından Sayın Murat Özeren Seçim İşleri Genel Müdür Vekili; Ayhan Okurer, Seçmen Kütüğü Genel Müdür Vekili; Harun Özkan, Strateji Geliştirme Daire Başkanı; Anayasa Komisyonumuzdan da Sayın Abdulhaluk Kurnaz Yasama Uzmanı.

Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Fatma Hanım’ın da değerlendirmelerinden sonra birkaç cümle ederiz ama atlamadan eğer izniniz olursa Murat Bey’in söyledikleriyle ilgili birkaç cümle söyleyeceğim ben, ondan sonra da sizi de dinlemiş olalım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Tabii.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, bir defa, geneli üzerinde bir değerlendirme de yaptı, bizim dün geneline dair yaptığımız açıklamaları bu bağlamda yeniden kayıtlara girmesi bakımından tekrar ediyorum.

Bununla birlikte, “baraj kaygısı” “siyasi yankesicilik” “kutuplu siyasetle bölücülük” “millî-gayrimillî ayrımıyla ihanet” “kuyruğa takılma” “kirli ittifak” “baraj hırsızlığı” “oy hırsızlığı” “ittifak hilesi” gibi ifadelerini, beyanlarını da Sayın Emir’in kabul etmediğimizi burada kayıtlara geçirmek isterim. Öze dönük ilgili maddelerde daha detaylı açıklama yapacağım ama iki de teknik hususa dair çok kısa kısa ifade etmek isterim:

Birincisi, en sonda söylediğinden başlayalım. Şimdi, Sayın Emir biraz önce dedi ki: “Hangi sandık kurulu başkanı çağırmış da polis, jandarma gelmemiş?” Zaten çağırdığında gelmemek gibi bir durumu yok, orada sorun da yok. Bizim burada ifade etmeye çalıştığımız, bu yönde bir ihtiyaç var ve...

MURAT EMİR (Ankara) – Ben bir “Gecikme olmuş da...” dedim yani rahatsız edici...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben açayım da rahat anlaşlısın diye.

Şimdi, sandık kurulu başkanı çağırdığında zaten gelecek, yine gelecek, onda bir problem yok ama bir sorun var, seçmen de bunu görüyor ama yalvarıyor sandık kurulu başkanına “Çağırın.” diye, sandık kurulu başkanı kendince inisiyatif kullanmış, çağırmıyor, burada düzenlenen ona ilişkindir, bunu ifade etmiş olayım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Mesela nasıl bir sorun olacak ki sandık kurulu başkanı...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Buna dair yüzlerce örnek sayılabilir de ben burada uzun uzun söylemeyeyim, sadece ayrıma işaret ediyorum. Sandık kurulu başkanı çağırdığında yine zaten gelecek kolluk ama bir sorun olmasına rağmen sandık kurulu başkanı çağırmıyorsa vatandaşa tanınan, dolayısıyla onun iradesinin tecellisi bakımından bunu sakata uğratabilecek şiddet, cebir, tehdit vesaire gibi durumları bertaraf etmeye yönelik olarak getirilen düzenlemedir. Şu kadarını söyleyeyim ben şimdilik.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Emniyet bunun ayrımını nasıl yapacak?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Emniyet bir şey yapmayacak. Emniyet orada öyle bir tehdit durumu varsa onu ortadan kaldıracak. Yani bir de bunu şahsen yapmak, yani öyle telefonla her gelen ihbara koşturmak filan şeklinde değil, bunları uzun uzun değerlendirdik. Gerçekten ciddi, kendisini ortaya koyan...

Vatandaş olarak ben diyorum ki: “Sandıkta ben oy vereceğim ama buraya şu partiden birileri dikildi. Bu örgütten birileri geldi, şu yapıdan birileri toplandı, ben oyumu kullanamıyorum. Sandık kurulu başkanına diyorum, ‘Çağır kolluğu.’ Çağırmıyor. Ben de şahsen size müracaat ediyorum, iddiamın da sonuna kadar arkasındayım. Eğer bunun böyle olmadığını düşünüyorsanız da isimle cismimle kimliğimle buradayım.” diyorum seçmen olarak. Bu düzenleme onun düzenlemesidir.

Bir de teknik olarak şunu söyleyeyim: Şimdi, Sayın Emir burada bizim bu kanun teklifi uyarınca çizdiğimiz bir taslak var, bu yarın ete kemiğe bürünecek, partiler yazacak. Siz de daha önce defalarca bu çalışmaların içinde bulunmuşsunuzdur eminim. Şurada muhtemel bir ittifakın ne şekilde yer alacağı yazıyor, yanında da siyasi partiler söz konusu. Örneğin şurası olsun. Bu alana birden fazla ve muhtelif yerlerine “evet” mührünün vurulması hâlinde buraya verilen oy geçerli mi değil mi? Geçerli mi?

MURAT EMİR (Ankara) – Evet.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ee, şimdi, eğer buradaki alan, bu, sözgelimi Cumhuriyet Halk Partisi olsun. Genel olarak yaygın, yanlış bilindiği için söylüyorum. Bizim seçmenimiz şu yuvarlak alanı tutturmaya çalışır. Hatta “evet” mührü de biraz ters gelse “Acaba oyum geçersiz mi?” filan diye kaygı duyar ama bizim mevcuttaki yasamız gereği şuradaki alanın neresine ve kaç defa “evet” mührünü vurursanız vurun bu geçerlidir. Hâl böyle olunca, bu mantıktan hareketle bu ittifak alanı içerisinde de nereye vurursanız vurun bu ittifak bakımından geçerlidir. Oradaki herhangi bir siyasi parti bakımından değil. O, “ittifakın ortak oyları” diye getirdiğimiz kavramla birlikte bu mahiyetteki oyların adilane bir paylaşımına yönelik olarak da teklifimizde bir hüküm var, o da bunu tamamlayan bir unsur.

Şimdilik bu kadarını ifade etmekle yetineyim, ilgili maddede biraz daha detaylı konuşuruz.

BAŞKAN – Sayın Parsak, teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben bir şey söyleyeyim, belki arkadaşlarda varsa örnekleri yani...

BAŞKAN – Sayın Emir, maddelere geldiğimizde, o maddelere geleceğiz ya...

MURAT EMİR (Ankara) – Yok, tam o maddeyle ilgili soruyorum, arkadaşlara soruyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Maddeyle ilgili.

MURAT EMİR (Ankara) – Bu maddeyle ilgili.

BAŞKAN – 1’inci maddeyle ilgili mi?

MURAT EMİR (Ankara) – Evet, evet, tabii.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Parsak’ın bu açıklaması ileriki maddelerde olacak.

MURAT EMİR (Ankara) – Onunla ilgili değil yani zaten ben de ifade ettim görüşlerimi, farklı şeyleri söylüyoruz, orada sorun yok, zaten değerlendirilir o.

Sandık başkanı çağırınca gelmediği için veya geç geldiği için...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – O, bu madde değil.

BAŞKAN – O, bu maddede değil. Bu maddede değil o.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bu, sandık bölgelerinin birleşimi.

BAŞKAN – 1’inci maddemiz sadece...

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam ama yani...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Kolluk ayrı bir yerde.

BAŞKAN – O, başka bir madde.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam da burada dağıtıyoruz ya yani bakın, burada sandığı dağıtmayı konuşuyoruz arkadaşlar. Bu, seçim güvenliğiyle ilgili bir şey. “Benim sıkıntım var.” diyorsunuz ve buna dönük de yaşanan sorunlar nedir yani hangi ihtiyaçtan kaynaklandı bu? Elinizde istatistik var mı?

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Onun istatistiği nasıl olacak?

MURAT EMİR (Ankara) – Şöyle yani şunu diyebilir: “Şu kadar bölgede şöyle dağılımda şu kadar sandıkta biz aslında bu oyların aynı kabile tarafından verildiğini düşünüyoruz, biliyoruz, burada şüphe var, şikâyetler var.” desinler o zaman. Olmaz mı?

BAŞKAN – Sayın Emir...

MURAT EMİR (Ankara) – Bu, bir ihtiyaçtan kaynaklı. Bakın, bu, hangi ihtiyaçtan kaynaklanmıştır?

BAŞKAN – Sayın Emir, Başkanlık Divanı olarak bize siz yöneltin, biz yönlendirelim soruları.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam.

BAŞKAN – Arkadaşlar, sayın vekillerimizin sorularına siz cevap verebilirsiniz. Yetkili arkadaş kimse buna kısa bir açıklama yapsın.

Sayın Hakan Şeker...

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI HAKAN ŞEKER – Komisyonumuzun değerli üyelerini ve kamu kurum, kuruluşlarından katılan değerli arkadaşları saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, bu konuda bizim elimizde aslında bir istatistik yok ancak ülkemizin belli bir bölümünde, belli kısımlarında kullanılan oylarda bizim Emniyetten aldığımız bilgiler, işte arkadaşlarımızla bazen konuşuyoruz vesaire, hani istatistiki bir bilgi olarak söylemiyorum bunu, belli başlı sandıklarda oyların tamamının bir partiye verildiği yönünde bilgiler var. Bu sandıklardaki başkan ve tabii ki 5 tane partinin orada sandık kurulu üyesi olarak bildiğiniz kişiler sandık kurulunda görev yapıyorlar ancak bu kişilerin dahi aslında bu usulsüzlüğün içerisinde oldukları ve zaten kendileri içerisinde oldukları için kolluğa bu usulsüzlüğü bilinçli olarak bildirmedikleri ve bu şekilde belli başlı sandıklarda 200 seçmen varsa 200’ünün de bir partiye verildiği yönünde bir cebir veyahüv maneui cebir anlamında bir durum olduğu hep ifade ediliyor ancak elimizde Adalet Bakanlığı olarak bir veri yok, YSK’nın elinde onlara ulaşan istatistiki veri varsa biliyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Açılmış dava var mı? Çünkü dava açmış olmak gerekir yani böyle bir şey var ise suçtur bu.

BAŞKAN – Sayın Emir, tabii, arkadaşımız teknik olarak açıklasın diye biz söz vermiştik ama haklı olarak yorumlara girmek zorunda kalıyor.

MURAT EMİR (Ankara) – Yorum değil ya. Bakın, ben Adalet Bakanlığı temsilcisine bu nedenle açılmış dava var mı diye soruyorum. Bundan daha net ne olabilir?

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Alparslan bu konuyla isterseniz bir açıklama yapsın.

MURAT EMİR (Ankara) – Bir şey daha söyleyeceğim, pardon.

BAŞKAN – Buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, mesela YSK temsilcisine soruyorum: Bu 961 adet, tamamen “evet” çıkan, yüzde 100 “evet” çıkan sandıkları takibe aldınız mı?

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Sayın Başkanım, bu “evet” çıkan veya benzer şekilde blok hâlinde “hayır” çıkan sandıklarla ilgili bizim böyle bir takip sürecimiz Yüksek Seçim Kurulu olarak yok.

MURAT EMİR (Ankara) – Bir sorun görmüyorsunuz o zaman orada.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Şimdi, bizim niye burada böyle blok “evet” çıkmış ve “hayır” çıkmış konusunda bir soruşturma yapma yetkimiz yok, o anlamda söyledim, sandıkların takibi de değil. Bu maddeyle ilgili olarak ben sadece teknik, müsaade ederseniz Başkanım, nasıl yapılacağıyla ilgili ve uygulamasına yönelik kısa birkaç kelime söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Şimdi, buradaki amaç şu: Seçim bölgesi muhtarlık bildiğimiz gibi. Seçim bölgesi içerisindeki muhtarlığı... Biz normalde bir binada 200 seçmen varsa bunların tamamını bir sandığa daha önce atıyor idik ve aynı binada oturan bu 200 seçmen tek bir sandıkta oy kullanıyor idi. Şimdi, burada yapılan düzenlemede, bu 200 seçmeni yine aynı mahallede, aynı sandık alanında kalmak şartıyla, farklı bir mekâna, farklı bir yere göndermeden, o muhtarlıkta eğer 10 tane sandık kuruluyor ise -seçmen sayısı ile orantılı olarak tabii, kaç sandık kurulacağı o zaman belli oluyor- bu 10 sandığa eşit bir şekilde dağıtılmaktan bahsediliyor yani maddenin özünde bu var. Dolayısıyla seçmeni farklı bir sandık alanına yönlendirme yok, sadece aynı binada oturanları tek sandık yerine, aynı binada oturanları o muhtarlıkta 10 sandık varsa 10 sandığa eşit miktarda dağıtarak o binanın hangi partiye, hangi şeye verdiği konusunda bir fikir yürütülmemesi sonucunu doğuruyor bu.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama burada “seçim bölgesi” diyoruz yani “muhtarlık bölgesi” demiyor kanun, “seçim bölgesinde kalmak kaydıyla” diyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Başkan, bana izin verir misiniz.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Parsak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, ben, siyasi mülahazasına da vâkıf olarak, teknik açıklamayla da beslemek suretiyle ifade edeyim.

Sayın Genel Müdür Vekili de onu söyledi, aslında fiilen uygulamaya bakıldığında 200 dediği 150 çünkü şehirlerde 150, ilçelerde, kasabalarda 200. İlçelerde, kasabalarda 200’lük binalar yok ama şehirlerde 150’nin 10 katı, 20 katı binalar var yani özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi yerlerde tek bir binada binlerce seçmenin bulunduğu hâller var. Burada ifade edilen durum bu yani 200 dahi değil, 150’nin katbekat fazlasıyla olan dağıtım, burada ifade edilen de o. Mukayeseli bakılırsa şöyle Murat Bey; o yönde çalışmayı zannediyorum Komisyon Başkanımız tüm üyelere de gönderdi.

MURAT EMİR (Ankara) – Var, var, bakıyorum, önümde.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, burada şu kısım olduğu gibi kalktığı için buraya bir düzenleme yapmanız gerekiyor. Bu yetki gene “Her seçim bölgesi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.” deniliyor. Oradan devam ediyor, “aynı binada oturan seçmenler...” Biraz önce yaptığım açıklama oraya ilişkin. “Hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim...” Yani o da şu: Bir binada 1.500 seçmen varsa, aynı daireyi, hani hane bütünlüğünü de korumak suretiyle, söz gelimi 10 ayrı yan yana sandıkta bunu değerlendirelim, buradaki bu. Yani bizim binamızdan birini alıp da öbür çevreye gönderip, öbür ilçeye gönderip o orada kullanacak, burada öyle bir durum yok. Bu, tamamen teknik, bölge kısmı birinci cümleyle alakalı.

MURAT EMİR (Ankara) – “Seçim bölgesi” diyor ama Mehmet Bey.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Seçimlerde her seçim bölgesi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır. Şimdi, şurada bu tanımlara ilişkin maddeler var, aslında oralar bilinerek değerlendirme yapılırsa daha sağlıklı olur. Burada sandık bölgesi ayrı, seçim bölgesi ayrı. Seçim bölgesi birinci cümleyle alakalı, sandık bölgesi ikinci cümleyle alakalı. Yürürlükteki mevzuatın o kırmızıyla üstü çizilen bölümü çıktığı için, oradaki özellikle 150 ibaresinin kalkmasından dolayı da böyle bir ihtiyaç var şehirlerde özellikle, bunu da söylemiş olayım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama burada yine aynı seçim bölgesi...

BAŞKAN – Ben bir de özel hukuka ilişkin bir şey söyleyeyim. Geçen de ben şahsen kendi seçmen listemi kontrol ederken... Mesela, aynı binada olduğunuz zaman, aynı sandıkta olduğunuz zaman binanızdaki oturan komşunun soyadı değişmiş, özel hukuka ilişkin bir durumu var. Bunları bile

aynı liste içerisinde görüyorsunuz; bakıyorsunuz, başka bir soyisimli biri var, o var, bu var. Yani diğer kişilerin özel hukukuna ilişkin bilgileri de mecburen öğreniyorsunuz ama böyle aynı sandık bölgesi içerisinde bir karmaşıklık olduğu zaman kimsenin kimseyi tanımama gibi bir durumu da oluyor.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Tanımasını mı yani Sayın Başkan?

MURAT EMİR (Ankara) – Bir dakika, bu biraz itiraf gibi oldu ya.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Fatma Hanım’ın son cümlesinden şunu çıkardım: Seçim bölgesi nedir arkadaşlar, onu bir ifade eder misiniz.

Şimdi, şöyle, ben ondan önce şu girizgâhı yapayım da: Bizim kendi siyasi terminolojimizde “Hafta sonu seçim bölgemizdeyiz.” filan deyince kafamızda Afyon var, Kocaeli var. Seçim bölgesi Kocaeli değil, bu muhtarlık, o muhtarlık içindeki ayırım. O yüzden siz o açıklamayı yaparsanız... Aynı seçim bölgesinde yani o muhtarlık bölgesinde aynı apartmandan, aynı binadan, içinde de hane bütünlükleri yani benimle eşimi ayrı sandıklara göndererek değil, aynı muhtarlık bölgesi içinde aynı binayı gerektiği sayıda o 150’ye göre bölebilmek için olan bir durum yani onu da ifade etmiş olayım arada. Seçim bölgesi Kocaeli değil burada, muhtarlık bölgesi yani.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hayır, tabii ki değil. O kadar da değil yani o kadarını biliyoruz, abartmayın isterseniz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yok, biliyorsunuz da ama “seçim bölgesi deyince” diye başlayınca soruya o zaman ben anlıyorum yani.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sandık bölgesi demiyoruz, seçim bölgesi diyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen... Tam tutanak tutulduğunu ben Komisyon üyesi arkadaşlarımıza tekrar hatırlatıyorum. Tabii, bir de yeni başladığımız için biraz genel konuşmalar yapılması konusunda da bir sıkıntı görmüyoruz çünkü süreci beraber yürüteceğiz ama gündeme de davet ediyorum Komisyon Başkanı olarak.

Şeyi açıklamış olduk değil mi sizin açıklamanızla Sayın Parsak?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bence öyle, Murat Bey’in ilave...

BAŞKAN – Gerek kalmadı.

Sayın Hürriyet, sizin bir konuşma talebiniz var mı?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Var efendim.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle, hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bu yapılan çalışma demokrasiye, çoğulculuğa, adalete, hukuka, şeffaflığa, adil temsiliyete, seçim güvenliğine katkısı olmasını dileyerek sözlerime başlamak isterdim ama ne yazık ki teklife baktığımızda bu dileklerimiz hükümsüz olduğunu görüyoruz.

Dün alelacele, Sayın Başkan, “Geneli üzerinde bitti, hemen maddelere geçiyoruz.” denildi yine yanlış bir oylamayla. Biz “Nasıl olsa alt komisyona bu teklif gönderilecek, orada söyleyeceklerimizi söyleriz.” diyerek geneli üzerinde konuşmamıştık, söyleyeceklerimizi söyleme şansımız olmamıştı. Her zamanki gibi, hem getiriliş biçimine baktığımızda hem de dün daha bismillah dediğimiz başlangıç kısmına baktığımızda yine kaptıkaçtı anlayışıyla, alelacele bir anlayışla, aynı Anayasa görüşmelerinde olduğu gibi bu teklifin de görüşmelerine başlandığını görüyoruz.

Bu vesileyle, aslında, öncelikle madde üzerinde söyleyeceklerime geçmeden önce geneli üzerinde ben de bir değerlendirme yapmak istiyorum. Hem tutanaklarda yer alması vesilesiyle hem de hem partimizin hem de seçmen adına görüşlerimizin buralarda yer alması anlamında, geneli üzerinde çok fazla tekrara düşmeden, Sayın Vekilimiz Murat Emir'in söylediklerine de destek olmak ama tekrara düşmeden yine ifade etmek istiyorum.

Şimdi, önümüzdeki bu teklif “seçim ittifakı yasası” diye aslında kamuoyunda bilinen 26 maddelik bir teklif, görüştüğümüz. Aslında burada iki açıdan hep biz değerlendiriyoruz yaptığımız bütün konuşmalarda, yaptığımız değerlendirmelerde. Birinci kısmı seçim ittifakı kısmı, diğer kısmı seçim güvenliği maddelerinden oluşan, iki ayrı açıdan değerlendirilmesi gereken bir teklif aslında. Aslında bizim buradan, bu teklifin tamamından çıkardığımız sonuç, iki partinin kendi kurdukları seçim ittifakını, yine kendileri açısından getirmiş oldukları seçim güvenliği maddeleriyle güvenliğe almak diye düşünüyoruz. Yani dünyada hiç örneği olmayan, ilk defa uygulanacak olan bir ittifak arayışının, bir koltuk arayışının, koltukları kaybetmeme arayışının, yine hiç bugüne kadar uygulamasında olmayan, kafamızda bir sürü soru işareti bulunan, seçmene nasıl bir faydası olacağını bilmediğimiz, bilinmeyen yöntemlerle güvenliğe almaktan başka bir şey değil. Burada yönetilen bir algı var ne yazık ki, kamuoyunda bu teklif anlatılırken şöyle bir algıyla bu teklif üzerinden algı yönetiliyor: “AKP yaparsa ittifaktır ve AKP'nin yaptığı ittifak iyidir, diğer partiler yaparsa bu koalisyonur ve bu koalisyon kötüdür.” Şu anda yönetilen algı ne yazık ki bu, insanların beynine bu teklifle ilgili yerleştirilmeye çalışılan şey bu ve bunun üzerinden bir siyasi propaganda götürülüyor ne yazık ki. Oy oranı az olan partilerin Meclise girebilmesini sağlayabilecek bir sistem diye tarif ediliyor el altından ama bunu demek, bu kanun teklifinin bize göre aldatıcı bir reklamı. Resmen şu anda millet aldatılıyor bu teklif anlatılırken. Dürüst ve ahlaklı siyasete bu anlatım biçimleri, bu algı yönetimleri ne yazık ki aykırı değerli arkadaşlar.

Bu getirilen sistem bize göre “Tek başıma yüzde 51'i alamam.” korkusunun, ittifak edilen muhalefet partisinden de “Yüzde 10'u geçemem.” korkusunun birleşmesinden ileri geliyor.

Sayın Parsak, gülerken bakıyorsunuz ama ne yazık ki böyle, bütün tanımlarımızda böyle ve tarih böyle yazacak emin olun; bundan on yıl, yirmi yıl, belki çok uzun yıllar sonra geriye dönüp baktığımızda bu getirilen düzenlemeyi ve sonucunda oluşacak şartları göreceksiniz ki...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bu konunun da ezberi bu, ben ona gülüyorum yani dünden beri hani onu aldığım için gülmemin sebebi o.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ezberi değil Sayın Parsak, “gerçeği” diyelim biz ona, gerçeği.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bu konunun ezberi bu yani, anlaşıldı, tamam.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu işin siyasi tanımlaması, siyasetteki kabulü ve gerçeği, akıllardaki, en azından sosyal demokrat anlayıştaki bize göre gerçeği bu, ezberinden ziyade.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ama kanun teklifi çıkmadan şimdi öbür ittifakın da kodları belirmeye de başladı, onu da hatırlatmış olayım yani.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hangi öbür ittifakın Sayın Parsak?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Genel Başkanı takip edin, ona sorulanlar var, verilen cevaplar var; onu da takip edin yani.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – İşte, bakın, gene aynı şeyi yapıyorsunuz...

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, siz lütfen devam edin.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Beni doğruladınız, sağ olun, aynı şeyi yapıyorsunuz yani “AKP ve MHP yaparsa iyidir ama diğerleri yaparsa kötüdür.” algısını yine yönetiyorsunuz Sayın Parsak.

BAŞKAN – Sayın Parsak, konuşmacının insicamını bozmayalım lütfen.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Evet, Başkandan da uyarıyı aldık.

Bize göre darbe ürünü uygulamalarının sahiplenilmesi bu teklif değerli arkadaşlar, milletvekili kaçırma, sandalye hırsızlığıdır. Yine “ezber” diyecek Sayın Parsak ama öyledir, ezber değildir; tekrar altını çizerek söylüyorum: Bu, bu teklifin hem siyasi okumasıdır hem de gerçeğidir değerli arkadaşlar. Barajdan kaçma gayesi taşıyor. Bu teklif, “Barajı bir şekilde nasıl aşarım?” “Nasıl barajın üzerine bir merdiven kurarım?” “Barajın altında kalacağım ama bir şekilde Meclise nasıl girerim?”in telaşıdır. Çoğulculuğu ortadan kaldıran ve eninde sonunda, en nihayetinde diktatörlüğe evrilecek bir sistemden bahsediyoruz bu getirilen teklifle birlikte. Yönetimde istikrar ve temsilde adaleti yok edecek bir teklifi konuşuyoruz şu anda yani adaletli bir ittifak değil bu değerli arkadaşlar.

Onun dışında, bu teklif ne yazık ki özellikle son dönemde korku siyasetinin ve cezalandırma siyasetinin en had safhada yaşandığı, iktidarın sürekli elindeki sopayı bırakmadan garibanın sırtında kıldığı, faşist uygulamalarla sürekli ülkede korku toplumunun körtüklendiği, cezalandırmaların -yine az önce söylediğim gibi- had safhada yaşandığı bir dönemde bu teklifle birlikte -toplum zaten kamplaşmıştı- daha da ikiye bölünecek; az önce Sayın Murat Emir söyledi, bölücülüğü getirecek, hakikaten toplumu ortadan ikiye bölecek bir teklif ki Anayasa görüşmelerinde de aynı şeyi yaşadık. Yine, bu teklifle birlikte, bu sistemle, bu ittifakla birlikte aynı kamplaştırmayı göreceğiz. Tek tipleştirme ne yazık ki önümüze koyuluyor bu konuştuğumuz düzenlemelerle birlikte.

Siyaseti ilkelerinden koparacak, özellikle her siyasi platformda söylüyoruz, geçmişte muhalefet partilerinin söylediklerine bakıyoruz, bugün yapılan ittifaka. O söylenenlerin bir anda unutulup bugün düzülen methiyelere baktığımızda ilkelerin kalmadığını, ilkelerin bir anda unutulduğunu görüyoruz yani bununla birlikte siyaseti ilkelerinden koparıp kimliksizleştirme, siyaseti bir anlamda kimliksizleştirme projesinden başka bir şey olmadığını görüyoruz. Aslında bununla, ittifak kuramayanlara karşı avantaj sağlayacak şekilde formüle edip siyasi yankesicilik yapıldığını görüyoruz.

Sayın Parsak da şimdi bunları not alıyor, birazdan aynı Murat Emirde olduğu gibi...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Fatma Hanım, yazmıyorum çünkü aynı sözler, tekrar olduğu için sadece “tekrar” diye yazdım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – “Gerek kalmadı.” diyorsunuz, peki.

Tabii, bu sistemin ciddi anlamda dezavantajlıları çoğunlukta çünkü dünyada örneği yok, ne olduğu belli olmayan, içerisinde bir sürü çelişki taşıyan ve “İleride uygulamaların sonucunda ne tür sıkıntılar çıkacak ve bu sıkıntıları nasıl aşarız?”ı konuşulmayan, sadece bugünü kurtarma projesi olduğu için bir sürü dezavantajını görüyoruz. Örneğin bu ittifak sonucunda anlaşmazlık hâlinde Meclis çoğunluğu kaybedilip yasalar geçirilemeyeceği için koalisyonlardan daha tehlikeli bir hâle gelebilecek bir ittifaktan bahsediyoruz. Koalisyon dağıldığında hükümet düşerdi ancak ittifak durumunda hükümet baskı altında kalıp yasama gücüyle daha kötü bir koalisyona sürüklenme ihtimali olacak. Örneğin somut örnek üzerinden söylersek, anlaşmazlığa düştü diyelim ittifak ortakları arasında, örneğin ittifak ortaklarından birisi ileride hırsızlıklar, yolsuzluklar, işte, bu dönem politikalara ya da geçmiş dönem politikalara ilişkin Mecliste bir araştırma önergesi vermek istedi, o zaman hükümet bu durumda ne yapacak? Diğer ortak ne yapacak? Ya da o ittifak sonrasında nereye evrilecek? Bunların hiçbir tanesi belirli değil, hepsi belirsiz hâlde. Koalisyonda pazarlık söz konusu, örneğin bakanlıklar, kuruluşlar kime bağlanacak gibi pazarlıklar yapılabiliyor ama şimdiki ittifaktan anladığımız küçüğün büyüğe boyun eğdiği ve o ne verirse baştan kabulleneceği bir sistem görüyorum açıkçası ben bu ittifaktan.

Çağdaş demokrasilerde “koalisyon” kavramlarında, iki veya daha fazla siyasi grup veya aktörün ortak amaçlar üzerinde uzlaşmaları, bu amaçlara ulaşmak için güç birliğine gitmeleri ve anılan bu ortak amaçlara ulaşma sürecinde aktif bir iletişim ve iş birliği içine girmeleri ifade ediliyor. Bu niteliğiyle koalisyonlar seçim ittifakları, siyasi bloklar, ortak adaylar etrafında birleşme gibi pek çok farklı biçim ve içerikte karşımıza çıkabiliyor. Yani aslında sizin “ittifak, ittifak” diye sürekli söylediğinizin bir çeşit koalisyondan fazlası olmadığını görüyoruz ki bugüne kadar da özellikle iktidar partisinin sürekli seçim vaatlerinden bir tanesi olarak “istikrar” -altını çizerek söylüyor istikrarın- ve “Artık koalisyonlar olmayacak.” algısını hep empoze etmeye çalıştı ama bugün bu “ittifak” “ittifak” diye söylenen şeyin de ne yazık ki bu algıyı değiştirmemek, oy bandını yukarıda tutmak olduğunu da görüyoruz değerli arkadaşlar.

Bu “ittifak” dediğiniz şu anda getirilen bu öneriyle kriz yaratacak çok fazla durum olduğunu düşünüyorum. Az önce biraz bahsetmiştim, örneğin bir ittifak sonucu oluşan hükûmette olumsuz bir durum karşısında hükûmetin bileşenlerini oluşturan partilerin sorumluluk almaktan kaçınmaları ve hükûmetteki diğer partileri suçlamaları yaygın bir durum. Dolayısıyla çeşitli bağlamsal faktörlere bağlı olarak ittifaklar hem demokrasinin kalitesi hem de kamu politikası için olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurabiliyor. Kırılgan demokrasilerde siyaset kurumunun konsolidasyonu tam anlamıyla gerçekleşmediğinden ittifaklar daha az kalıcı olabiliyor. Dünyada örneği yok bu sistemin ama benzer uygulamalar baktığımızda bunları görebiliyoruz. Partilerin aday listelerinde çıkabilecek krizler yine mümkün şu anda konuştuğumuz bu sistemle birlikte. Partilerin listeler üzerinden yaptıkları müzakere süreçleri, her bir partinin yasamadaki ağırlığını korumak istemesi sebebiyle anlaşmazlıklar yaratabilir. Böyle bir anlaşmazlık çıktığı takdirde bunlar nasıl çözümlenecek? Yine, herhâlde hep zaman gösterecek, yine “Ben yaptım oldu.” mantığı söz konusu olduğundan dolayı bir belirsizlik hâkim, bir muğlak durum hâkim. İttifak sürecinde partiler önceliklerini ve prensiplerini belirlerken yine çeşitli tavizler vermek durumunda kalabilirler. Partilerin karar alma süreçlerindeki güçleri azalabilir, ittifakı oluşturan diğer partilerden ayrışmasında sorunlar yaşanabilir, ittifakların küçük ortakları bu noktada tabii ki daha dezavantajlıdır. İttifaklar sonucunda da partiler güçsüz ve zayıf hükûmetlerle, aslında koalisyonlarla eşleştirilebilir. Yine az önce söylediğimiz gibi “istikrar” ve işte “Koalisyonlar kötüdür, artık koalisyonlar olmayacak.” algısını aslında yerle bir eden, aslında tam tersine yine güçsüz koalisyonları göreceğimiz bir döneme gireceğiz gibi görünüyor.

Bu sistem oy kaygısını taşıdığını aslında avaz avaz bağıyor. Resmen bu sistem oy kaygısı taşıyor değerli arkadaşlar. Düşünelim, MHP, yüzde 10 barajının altında kalsa bile AKP’nin oylarıyla Meclise girecek. Bu da yasama faaliyetlerinde AKP boyunduruğu altında kalması anlamına gelecek. Ha, diyelim ki, varsayalım, MHP’li vekiller bizden daha sert muhalefet sergiledi bu ittifak sonrasında, dik duruşlarını ittifaktan sonra gösterdiler; o zaman seçim ittifakı altında yapılan seçimlerde MHP’li seçmen hangi gönül rahatlığıyla bu ittifaka oy vermiş olacak ya da AKP seçmeni kendisine sert bir şekilde muhalefet eden MHP’yi nasıl kabullenebilecek? Bunların hepsi bizim tabii ki aklımızdaki sorular. Tabii, hep AKP ve MHP üzerinden eleştirilerimizi ve yorumlarımızı yürütüyoruz; doğal sonucudur çünkü iki partinin “Ben yaptım oldu.” mantığıyla getirdiği bir sistem ve teklif olduğu için. MHP seçmeni başkan olarak Devlet Bahçeli yerine Recep Tayyip Erdoğan’ı seçmeyi bu durumda nasıl kabullenecek? Bu, yine her iki partinin birbirine sorması gereken konulardan bir tanesi diye düşünüyorum.

Gerçekten halkın her kesiminin Mecliste temsil edilmesini çok önemli buluyoruz ama bunun yönteminin ittifakla değil, seçim barajının kaldırılarak yapılabileceğini düşünüyörüz çünkü bu ittifak sistemini, oy oranı az olan partilerin milletvekillerini Meclise sokabilmek değil, iktidar partisi ve onun yanında daha fazla yer almak isteyen başka bir partinin oy kaygısıyla aldığı bir tedbir olarak görüyoruz.

Bir de şundan bahsetmek istiyorum: Tabii, bunları hep konuşuyoruz, siyasi arenada da eleştirilerimiz çerçevesinde söylüyoruz; geçmişte Milliyetçi Hareket Partisinin iktidar partisi aleyhine söylediği, Milliyetçi Hareket Partisinin liderinin iktidar partisi liderine karşı söylediği ağza alınmayacak hakaret, hakaretimiz bir sürü şeyleri var; şimdi ne oldu da birdenbire ittifaka girildi? Bunu hep söylüyoruz. Buna ilişkin sadece hem hatırlatma babında hem de tutanaklarda yer alması anlamında bir hatırlatma yapmak istiyorum. Örneğin MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli...

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, burası bir alt komisyon ve biz Anayasa Komisyonu olarak yaklaşık iki buçuk senedir uygulamamızda hiçbir zaman söz kesmedik, söz kesmeden devam ediyoruz ama alt komisyon olması hasebiyle, teknik bir çalışma yapmamız hasebiyle ve sataşmaya mahal verecek şekilde siyasi mülahazalara girmesiniz komisyonumuzun mehabetini de bozmadan daha uygun bir çalışma olmuş olur diye düşünüyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hiç öyle bir derdim yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Yani ben çok uyarmak da istemiyorum, biliyorsunuz arkadaşlar, ben...

Lütfen buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Lütfen, lütfen; bu konuda zaten dün, dediğim gibi, bir oldubitti oldu, müsaade edin de burada en azından ifade edelim, dün ifade etmedik bazı şeyleri.

BAŞKAN – Tabii, ilerlememiz de lazım.

Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Çok hızlı ilerlemeniz lazım, farkındayız...

BAŞKAN – Doğru söylüyorsunuz!

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) - ...yani Anayasa görüşmelerinde olduğu gibi çok hızlı hareket ediyorsunuz ama hızlı hareket ederken iyi şeyleri de yapmak lazım, geçmişi de geleceği de bugünü de daha detaylı konuşmak lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Derdim kimseye sataşmak değil, “O, onu demiş; bu, bunu demiş.”le de ilgilenmiyoruz, kim neyi demişe ister arkasında durur ister durmaz; bu, tamamen o söyleyenlerin sonra o söylediklerini inkâr ederek ilkelerini ya da ilkesizliğini ortaya koyan bir şey. Biz buna ilişkin de bir şey söylemek istemiyoruz ama dün bu kadar şey söylenmişken üç yıl sonra üç yıl öncesinde söylenenleri bir anda unutup eğer bir ittifak oluyorsa... Yani milletin ne işine yarayacağı belli olmayan bir ittifak sisteminin yararından çok zararını göreceğini düşünüyoruz, bunu ifade etmeye çalışıyoruz. Burada bir siyasi sataşma olduğunu da düşünmüyorum açıkçası, bunları elbette ki konuşacağız yani nasıl ki iktidar partisinin bütün grup toplantılarında bizim liderimizin, milletvekillerimizin, parti meclisi üyelerimizin çarşaf çarşaf görselleri yayınlanabiliyorsa...

BAŞKAN – O, grup toplantısı.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Grup toplantısında yapın gene.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama bunları konuşacağız sayın vekillerimiz, Sayın Başkanımız, bunları konuşacağız yani.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Biraz evvel Genel Başkanımızın açıklamalarıyla ilgili cümleler söylediniz, ben onlara cevap vermek durumundayım. Alt komisyonun çalışmasına aykırı bu yani. Gene söyleyin, cevap veririz ama yani...

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben yine söylüyorum, biz Anayasa alt komisyonu olarak şu an çalışıyoruz, önümüzde belirli bir gündem var, gündeme bağlılık ilkesi var ve ben Anayasa Komisyonu olması hasebiyle yaklaşık iki buçuk senedir bu toplantılarda hiçbir zaman arkadaşlarımızın sözünü belirli bir süre kesmiyorum...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Evet, lütfen kesmeyin, zaten çok uzun konuşmayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamam, lütfen buyurun.

Daha 1’inci maddeyiz.

Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Yani derdimiz uzatmak değil, emin olun; derdimiz gerçekten uzatmak değil, bir sataşmaya mahal vererek de sürekli her şeye cevap verilmesine ortam hazırlamak da değil. Az önce de söyledim, insanları kötölemek, partileri kötölemek ya da işte, “O, onu demiş, bunu demiş.” değil; bu, tamamen her partinin kendisiyle alakalı bir şey ama şunu da sormamız lazım kendimize: Dün birbirine sallayan partiler bugün ittifak yapıyor. Peki, yarın aynı durum söz konusu olduğunda, ittifak içerisindeki vekiller birbirine düşman olduğunda kabinede çıkacak, Mecliste çıkacak krizlerde biz bu krizleri ülke olarak nasıl atlatacağız? Biz vatandaşa bunu nasıl anlatacağız? Biz, vatantaşın bir derdi çözülmesi gerektiğinde orada bir uzlaşma kültürünü eğer geliştiremeyeceksek...

BAŞKAN – Siz vatandaşa kendi programınızı anlatacaksınız, vatantaş sizin programınıza inanırsa size oy verecek.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hayır, kendi programımız değil, ben Meclis çalışmalarından bahsediyorum Sayın Başkan. Bakın, siyasi konuşmuyorum, ben Meclis çalışmalarından bahsediyorum. Meclis temenni yeri değildir, çözüm yeridir Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sizi gündeme davet ediyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Yani bunu yapmayın hakikaten, lütfen, rica ediyorum. Sayın Başkanım, gerçekten yaptığınız doğru bir şey değil, bu konuda da sizi ben uyarırmış olayım.

Ama bunları sorgulayacağız Sayın Başkan. Yarın öbür gün Mecliste biz herhangi bir konuda vatantaşın bir derdiyle ilgili çözüm üretmek istediğimizde o Meclis temenni yeri değil, çözüm yeri olacaktır. Dolayısıyla, orada yarın öbür gün ittifak partilerinin yaşayacağı krizlerde, bir çıkmaza, bir açmaza düştüğünde o vatantaşın derdi nasıl çözülecek, biz siyasetçiler olarak bunu bugünden sorgulamak zorundayız diye düşünüyorum çünkü siyaset hizmet etme aracı Sayın Başkan. Tabii ki siyasi arenada, dışarıda, bu toplantıların dışında birbirimizi elbette ki eleştireceğiz ama burada geçmişte yapılanlarla yarın olabilecekleri birbiriyle karşılaştırmadan, siyasi yorumunu da katmadan nasıl yolumuzu açacağız, bunları da konuşmamız lazım yani.

BAŞKAN – Yaklaşık yirmi dakikadır konuşuyorsunuz, daha maddeyle ilgili hiçbir şey söylemediniz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, geneli üzerinde konuşacağımı söyledim.

BAŞKAN – Siyasi mülahazayla hareket ediyorsunuz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bunu yapmayın Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ben sizi gündeme davet ediyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bakın, bunu yaparsanız ben de uzatırım. Uzatma niyetinde değilim, sonuna geldim.

BAŞKAN – Uzatın, ben uzamasından rahatsız değilim.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bakın, hiçbir siyasi sataşma da yapmadım.

BAŞKAN – Biz burada çok görüşmeler yürüttük, uzamasından rahatsız değiliz, sıkıntı yok.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, gayet genel tanımlama...

MURAT EMİR (Ankara) – Uzasın o zaman.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Tamam, uzasın o zaman yani Allah Allah, gayet genel tanımlamalar yaptım ki az önce Sayın Parsak da dedi ki: “Zaten ezber şeyler, biz aynı şeyleri zaten söyleyeceğiz.”

BAŞKAN – Buyurun Sayın Hürriyet.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Dolayısıyla, siyasi bir şey de yok, germenize gerek yok Sayın Başkan yani hiç de kötü bir şey söylediğimi düşünmüyorum, kişisel çatışmaya da sebep olacak bir şey söylemiyorum, gayet de net bir şekilde ifade etmeye çalışıyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu ittifakla ilgili bir temennimi aynı zamanda burada tutanağa da geçirmek istiyorum. İktidar partisi iktidara geldiğinden beri hep 12 Eylül darbecilerinin uygulamalarını eleştirmiştir, madem biz 12 Eylül darbecilerinin getirdiği yasakları tarihe gömmek istiyoruz, bunu adaletli bir şekilde yapalım istiyoruz ama bu 26 maddelik teklife baktığımızda ne yazık ki bunun mümkün olmadığını, tam tersine –az önce de söyledim, bir kez daha ifade etmek istiyorum– 12 Eylül uygulamalarının sahiplenilmesini görüyoruz. Oy kaygısı güden bir sistemi değil, halkın tüm kesimlerinin yer aldığı bir Meclis modeliyle aslında bunu yapabiliriz diye düşünüyoruz ama ne yazık ki oy kaygısı güden bir sistemle halkın tüm kesimlerini kucaklayacak bir Meclis modelini oluşturmanın da mümkün olmadığını düşünüyoruz.

Seçim güvenliğine ilişkin de kısaca, uzatmadan ifade etmek istiyorum Sayın Başkan çünkü seçim güvenliği de en önemli konulardan bir tanesi bu teklife baktığımızda. Sandıkla iktidara gelmiş ve demokratik seçimin bütün nimetlerinden yararlanarak güçlenmiş bir iktidar partisinin şu anda bu teklifle birlikte sandıkla iktidardan gitmeme arayışını görüyoruz seçim güvenliğine ilişkin getirilen maddelere baktığımızda. Milletin bekası diyerek milletin kandırıldığını düşünüyorum aslında. Aslında bu seçim güvenliğine ilişkin maddeler de yine iki partinin bekasını korumaktan başka bir şey değil. Ha, buradan beka çıkar mı? Bizce kesinlikle buradan bir beka çıkmayacak, tam tersine büyük açmazlara sebep olacak, büyük krizlere sebep olacak bir düzenlemeden bahsediyoruz.

Maddeleri daha detaylı görüşeceğiz ama üst başlık olarak özellikle şu elinde silah taşıyan zabıta görevlilerine kadar emniyet güçlerinin, kolluk güçlerinin sandık başında olması, ufacık bir şeyde muğlak ifadelerle getirilmiş olan maddelerin ne yazık ki yarın öbür gün sandık başlarında daha büyük krizlere sebep olacağını düşünüyoruz. Sandığa müdahale hakkı verecek güçlü olana, elinde sopa bulundurana sandığa müdahale hakkı kazandıracak maddeleri konuşuyoruz ne yazık ki. Seçmen üzerinde yine büyük bir baskı oluşturacak bu maddeler kabul edildiği takdirde. Zaten günümüzde korku ve cezalandırma siyaseti varken bu maddelerle birlikte seçmeni daha da korkutacak, belki oyunu kullanırken bile sandık başında bulunması muhtemel güvenlik güçlerine karşı, kolluk güçlerine karşı, silahlı güçlere karşı daha da korkutacak ve oyunu kullanırken daha da büyük yanılgılara, belki de iradesini sakatlayacak durumlara sebep olabilecek uygulamalara kapı açacak diye düşünüyoruz. Örneğin sandığa bu emniyet güçlerinin çağırılmasıyla ilgili bizim seçmenimiz çağırdığında, örneğin iktidara karşı iktidar yetkililerinin...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Daha cümleye başlarken siz gülüyorsunuz Fatma Hanım yani devam edin.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Yani bir manası yok gülmenin, ekstra bir manası yok.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Diyeceksiniz ki: “Bizim seçmenimiz çağırdığında gelecek mi?” Oraya getireceksiniz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hayır, gelecek mi değil...

MURAT EMİR (Ankara) – İstediyini diyebilir. Siz niye müdahale ediyorsunuz?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Benim de söz söyleme hakkım var, birazdan da söyleyeceğim.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Tamam, söylersiniz yani.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – O da geçsin canım kayda netice itibarıyla.

MURAT EMİR (Ankara) – Mesela şimdi de siz gülüyorsunuz, onu da mı geçirelim?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Geçsin tabii canım.

MURAT EMİR (Ankara) – Gülümsemeler niye geçiyor tutanağa arkadaşlar ya?

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Öyle demeyecektim. Seçmenimiz çağırdı ya da işte, ittifak partilerinin oradaki görevlilerinin yaptığı bir yanlışa karşı herhangi bir seçmen çağırdı kolluk kuvvetini. O kolluk kuvveti acaba...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Gelecek.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Gelecek, onda sıkıntı yok, diyelim ki gelecek. Ya, niyet okumayın Sayın Parsak, gözünüzü seveyim yani.

BAŞKAN – Sayın Parsak, lütfen sataşmayın, uzatıyorsunuz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkanım, lütfen böyle kerhen sanki uyarıyormuş gibi de yapmayın. Lütfen gerçekçi olalım, biraz daha iyi niyetli olalım, rica ediyorum. Eğer böyle devam ederse gerçekten bu sefer kriz burada çıkacak söyleyeyim. Yani gayet sakin sakin devam ediyorum, bu sakinliğimi de kaybetmek istemiyorum efendim. Lütfen bu konuda biraz daha anlayış ve kibarlık rica ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun lütfen.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Diyelim ki geldi. Peki, o ittifak partilerine karşı ve yetkililerine karşı o kolluk güçleri acaba işlem yapabilecek mi, ben bunu merak ediyorum. Neden söylüyorum? Bugün Türkiye’de iktidar partisi yanlısı, herhangi bir olumsuzluk olduğunda, bir sıkıntı çıktığında ya da birisi yanlış bir şey, hukuksuz bir şey yaptığında savcının, hakîmin, polisin işlem yapamadığını görüyoruz, korkudan yapamadığını görüyoruz, bir soruşturma başlatamadığını görüyoruz. Peki, o sandık başında o kadar hararetli bir dönemde, o kadar stresli bir dönemde, o kadar kamplaşmanın, kutuplaşmanın yaşanabileceği ihtimal dâhilinde olan bir dönemde o emniyet güçleri, kolluk kuvvetleri ne kadar işlem yapabilecek, ne kadar gereğini yapabilecek, ne kadar özgür olabilecek, ne kadar eli rahat olabilecek? Sonuçta onlar da kamu görevlisi, sonuçta koltuk kaygıları var onların da. Bu da yine benim aklımda uygulamaya dair olan sorulardan bir tanesi.

Şimdi, 1’inci maddeyle ilgili de teknik olarak birkaç şeyi söylemek istiyorum, hızlıca söyleyeceğim ve bitireceğim. Bu 1’inci madde bize göre denetimden kaçan bir sistemi kurmak adına getirilmiş maddelerden bir tanesi. Seçmenin denetim yapma hakkını ortadan kaldıran, muğlak ifadeler içeren, açıklayıcı... Az önce bürokratlarımız açıklamaya çalıştılar ama açıklayamadılar, somut örnekler veremediler, geçmişe dayalı açılmış soruşturmalar var mıdır yok mudur, hangi ihtiyaca dayalı olarak getirilmiştir, kim talep etmiştir, neden doğmuştur böyle bir ihtiyaç, bunların açıklanamadığı bir maddeyi konuşuyoruz ne yazık ki. Keyfi uygulamalara yol açacak mı? Evet, bu madde keyfi uygulamalara yol açacak. Daha açıklayıcı olmalıdır, daha somut gayelere dayanmalıdır diye düşünüyoruz.

İçeriğine girmeyeceğim ama özellikle bir şeyi hatırlatmak istiyorum. Örneğin 1 Kasım seçimleri öncesinde gündeme gelen seçim güvenliğine dair kaygılarla ilgili konuşan önceki dönem İçişleri Bakanı, şu anda Emniyet Genel Müdürü “Sandıkların birleştirilmesi veya sandıkların taşınması diye bir şey söz konusu değil.” gibi şeyler söylemişti, “Güvenlik zafiyeti yok.” demişti, Türkiye Cumhuriyeti devleti güvenlik zafiyetini, böyle bir zafiyeti asla kabul etmez.” Gibi sözler sarf etmişti. YSK 1 Kasımda yapılacak 26’ncı Dönem milletvekili genel seçimlerinde özellikle Doğu ve Güneydoğu’daki bazı il ve ilçe seçim kurullarından gelen sandıkların güvenlik nedeniyle başka güvenli bölgeye taşınmasına ilişkin talepleri oy çokluğuyla reddetmişti. Bu örneklerle baktığımızda yine güvenlik zafiyeti, sandıkların taşınması, seçimin serbestliği, gizli oy ilkesi, Anayasa’daki hükümler, bunlara baktığımızda ve bu maddeyle de düşündüğümüzde ortada yarın öbür gün gerçekten büyük krizlere sebep olacak, Anayasa’nın temel hükümlerine aykırı maddeler görüyoruz. Bu maddelerin daha açıklayıcı olması gerektiğini düşünüyoruz.

Benim maddeyle ilgili ve geneli üzerinde söyleyeceklerim şimdilik bu kadar, diğer maddeler üzerinde de yine sözlerimizi söyleyeceğiz, söylememiz gerekenleri söyleyeceğiz. Umarım bir sonraki konuşmamda, Sayın Başkanım, Sayın Divan, bu kadar çok müdahale olmaz. Siyasi sataşma yaptığımı düşünmüyorum, tekrar ifade ediyorum, sadece olması gerekenleri ve aklımızdaki geleceğe dair kaygıları paylaşmak buranın da teknik çalışmalarından bir tanesidir diye düşünüyorum.

Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben teşekkür ediyorum, ben de umuyorum.

Seçim bölgesiyle ilgili biraz önce arkadaşlar teknik bir açıklama yapacaklardı ama orada ben size söz verdiğim için herhâlde yarım kaldı. Sayın Murat Özeren, kayıtlara girmesi açısından seçim bölgesiyle ilgili bir açıklama yapar mısınız?

YSK SEÇİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET MURAT ÖZEREN – Sayın Başkanım, sizi ve Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, seçim çevreleri 298 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinde “Özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartıyla, seçimlerde her il bir seçim çevresidir.”, 4’üncü maddesinde seçim bölgeleriyle ilgili “Seçimlerde, her muhtarlık, bir seçim bölgesidir.”, 5’inci maddesinde de sandık bölgelerini tarif etmiş, “Seçimlerde, her seçim bölgesi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.” hükmünü içermektedir. Milletvekili Seçimi Kanunu’muzda 18’e kadar milletvekili çıkaracak olan illerin 1, 18-36’da 2, 36’dan sonrasında 3 seçim çevresi olması gerektiği düzenlenmiştir. 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları Ve İhtiyar Heyetinin Seçimi Hakkında Kanun’da da efendim, büyükşehir belediye başkanlığı için ayrı bir seçim...

BAŞKAN – Şu an değişiklik konuştuğumuz maddede geçen “sandık bölgesi” ifadesinin izahını yapmış olduk, diğerleri başka kanunlarla ilgili olduğu için... Böylelikle madde üzerinde kısa cevap hakkı...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Kısa bir söz söylemek durumunda olduğum için...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Parsak.

Yeni bir sataşmaya mahal vermeyelim lütfen.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şayet Sayın Hürriyet başta söylediği çerçevede konuşmasını sürdürseydi biraz önce de ifade ettiğim gibi sadece Sayın Emir’in sözlerinin tekrarı mahiyetindeki beyanlarını, iddialarını, isnatlarını kabul etmiyorum demekle yetinecektim fakat sonrasında bana göre siyasi açıdan yakışsınız,

partimizin siyasetini seçmenimize de tutanak üzerinden mesaj gönderme kaygısı mahiyetinde birtakım değerlendirmeleri de oldu. Öyle olunca bu siyasi açıklamaları da yapmak gibi bir mecburiyette kalıyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Biz onu sahada yaparız Sayın Parsak, hiç tutanağa gerek yok.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, bunu aslında Anayasa çalışmaları esnasında da hep yaptık. Ben onu da hemen bu alt komisyonumuzun çalışmalarının 1’inci maddesi kısmında ifade edeyim. Söylenen her sözün, her iddianın bizim nazarımızda izah edilebilir, haklı, dayanaklı, güçlü gerekçelerle cevapları var ama bizim maksadımız üzüm yemek. Bu da gerçekten maddelerin içeriklerine dair olur ki bizim göremediğimiz, kaçırdığımız hususlar varsa bunları alalım diye bakarız ama Anayasa çalışmalarında da böyle seçmenimize hitap eden “Ne değişti de böyle oldu? Seçmeniniz buna göre değerlendirecek mi?” gibi siyasi haddi aşan –tam anlamıyla kullanıyorum kavramı- yaklaşımlar oldu. Dolayısıyla, bunu uygun bulmadığımızı ifade etmek durumundayım. “Siyasi parti liderlerinin geçmişte söyledikleri, hatta -bu çalışmalar bağlamında söylüyorum- bizim de şahsımızın da geçmişte söyledikleri bağlamında neler değişmiştir de bugün bu noktadadır?” özetinde bir yaklaşım uzun bir dönemdir söz konusu. Ben bunu Anayasa çalışmalarımızın sonunda Genel Kurulda da izah ettim. Ülkemiz 15 Temmuz gibi bir hakikat yaşadı, siz farklı değerlendirebilirsiniz, buna sözüm olmaz ama bize göre 15 Temmuz tarihimizde yaşadığımız en büyük ihanetlerden bir tanesidir ve 15 Temmuzdan sonra elbette ondan önce söylenenler, yazılanlar, ithamlar, isnatlar... Sosyal medya hesaplarım üzerinden kampanya yürütülmeye çalışıldı, hepsi aynı yerde duruyor, Sayın Genel Başkanımızın sözleri de duruyor, haddizatında bu bağlamda Sayın Cumhurbaşkanının, Sayın Başbakanın, AK PARTİ’nin değerli yöneticilerinin vesairelerinin de beyanları duruyor ama biz 15 Temmuz itibarıyla karışımıza gelen hakikati görüp 7 Ağustosta Yenikapı’da milletimizin de verdiği mesajı doğru okuyarak ve şu anda içinden geçmekte olduğumuz sürecin hassasiyetine binaen -özetle söyleyeyim sadece- söz konusu vatansa gerisi teferruattır yaklaşımıyla bir siyaset takip ediyoruz, özeti bundan ibaret. Bunun ötesindeki değerlendirmeleri uzun uzun...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu ittifaktan hakikaten bir vatan çıkacağına inanıyor musunuz?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bakın, ben kısa kısa yapmaya çalışıyorum, en başta söylediğime de sadığım. Siz siyasi mülahazalar ortaya koymasanız emin olun belki bir cümleyle yetinecekken, daha çok sizi dinlemek ihtiyacı duyarken, bunu böyle isterken sizin kadar olmasa da yarısı kadar, dörtte 1’i kadar konuşmak durumunda kalıyorum. Siyasi gerekçe sordunuz “Ne değişti?” diye, ben de bunu olabilecek en özetle ifade ediyorum.

Gelelim bu ittifakla ilgili beka vesaire şimdi söylediğinize. Şimdi, bakın, biz burada cumhur ittifakının yasal altyapısını oluşturmuyoruz. İttifaklar –dün de ifade ettim- dünyanın her yerinde de var, Türk literatüründe de 1950’den beri var. 1950-1954 arasında yazılı olarak kaydı yasal zeminde var. 1954’te bu kaldırılmış. Arkasından 1961 Anayasası’nın yürürlükte olduğu dönemdeki seçim mevzuatında da yasak devam ettirilmiş. Arkasından 1982 Anayasası yapılırken 12 Eylül 1980 darbesini gerçekleştiren irade “Nasıl yaparız da Millî Görüş ve Milliyetçi Hareketi Meclisin dışında bırakırız?” diye dünyadaki tüm seçim sistemlerini, buna dair enstrümanları önüne koymuş ve bir proje... Hani “proje” “proje” diyorsunuz ya proje odur, 1983’te yürürlüğe giren seçim mevzuatıdır proje. Millî Görüşü ve Milliyetçi Hareketi Meclisin dışında tutmaya yönelik... Ama bu yapı, bu iki yapı, buna hemen sekiz yıl sonra 1991’deki seçim ittifakıyla ama mevzuat izin vermediği için hülle yapma zorunda kalarak, hile yapmak... Ha, hile oralaradır, burada bir hile yok, burada iradelerin açıklığa kavuşturulması var ve buna dair de çok açık düzenlemeler var. “Hiçbir yerde yok.” deniliyor. Dün da kaynak belirttim, daha da genişledi şimdi bunlar, detaylarıyla da var, hepinizin erişimine açık. Dünyada,

özellikle de Avrupa’da seçim ittifaklarına ilişkin çok net ama sizin iddialarınızı ve beyanlarınızı tam tersiyle tekzip eden durumlar var. Ve biz hiçbir ülkenin -evet, doğru- bire bir, motamot aynısını getirip kendimize uygulamadık. Çünkü biz Türk milletiyiz, Türk devletiyiz, Türk vatanında Türk devletini idare ediyoruz. Bizim kendimize özgü koşullarımız var, buna dair de ihtiyaçlarımızı gözettik. Baraj meselesinde, ittifak meselesinde, ittifaka dair partilerin milletvekillerinin çıkarılmasında vesairesinde, siyasi gerçeklerimizden de uzak kalmadan bir yaklaşım ortaya koyduk. İlgili maddelerde de bunların daha detaylarını sırası geldikçe ifade etmek üzere hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Parsak, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, madde üzerinde başka söz talebi yoktur.

EROL DORA (Mardin) – Sayın Başkan, benim kısa bir sorum olacak, çok kısa.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Dora.

EROL DORA (Mardin) – Efendim, şimdi, bu maddede Seçim Kurulunun bu kaydırma işlemini hangi usul ve esaslara göre yapacağı belirsizdir. Dolayısıyla hangi seçmenin hangi usul ve esasa göre başka bir sandık bölgesine kayıt edileceğinin kanun metninde makul bir izaha kavuşturulması zorunludur. Yani burada yapılacak kaydırmanın objektif kriterleri nelerdir? Yani örneğin bir apartmandaki bir ailenin başka bir sandığa kaydırılması durumunda acaba doğum yeri mi kıstas alınacaktır? Yani insanın aklına tabii birçok soru gelmektedir. Burada objektif kriterler somut anlamda nasıl olabilecektir? İnsanların kafalarında doğan bu şüpheleri gidermeye matuf olmak üzere yasada bir açıklık olması gerekmiyor mu? Bu şekilde bir izahata ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – Şimdi, bir kere, öncelikle aynı seçim bölgesinde kaldığı için... Yani burada yani mesela Keçiören’de oturani Yenimahalle’ye Yenimahalle’de oturani Keçiören’e götürme gibi bir şey yok, hatta Keçiören’in içinde bile aynı seçim bölgesi içerisinde kalacağı için... Biliyorsunuz, Yüksek Seçim Kurulunun zaten seçimlerin genel denetimi ve gözetimiyle ilgili çok genel bir yetkisi var ve her seçim zamanında seçim uygulamasıyla ilgili genelgeler çıkarıyor. Yani Yüksek Seçim Kurulu, o zaman görevde olan Yüksek Seçim Kurulu bunun uygulamasına ilişkin genel kriterleri belirleyip bunun muhakkak...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Kanunda var zaten, kanunun tümünde var, farklı maddelerde var.

BAŞKAN – İşte bunların hepsini...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – YSK da ona dayanarak onaylayacak.

BAŞKAN – İşte YSK bunun hepsini bir genelge çıkararak... Zaten biliyorsunuz her seçimde “uygulanacak genelgeler” diye bunu belirliyor. Belirlenen kriterler çerçevesinde objektif kriterlerle olacaktır. Yoksa kişiye dönük, şahsi bir uygulama değil.

Ben teşekkür ediyorum arkadaşlar.

1’inci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeye ilişkin önerge yok.

1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 298 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasına (14) numaralı bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş ve mevcut (15) numaralı bent (18) numaralı bent olarak teelsül ettirilmiştir.

“15. Seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirlemek.

16. Seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması halinde, o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar vermek.

17. Hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı olan seçmenlerin, muhtarlık seçimleri hariç, oy kullanmalarını sağlamak için seyyar sandık kurulu kurulmasına, oy kullanılmasına, sayım ve döküm ile birleştirme işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek.”

BAŞKAN – Maddenin görüşmelerine başlıyoruz.

Söz talep eden, Sayın Dora.

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Efendim, şimdi, maddeyle ilgili 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un “görev ve yetkileri” başlığını taşıyan 14’üncü maddesinde değişikliğe gidilmesi öngörülmekte ve Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkilerine dair üç yeni bent madde metnine eklenmektedir.

Maddeye eklenen 15’inci bentte, Yüksek Seçim Kuruluna seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirleme yetkisi verilmektedir. Bu yetkinin Yüksek Seçim Kuruluna verilmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak sandık bölgesi seçmen sayısının hangi usul ve esaslara göre yapılacağı, ülke genelinde belirli bir standarda göre mi yapılacağı yoksa il ve ilçeler düzeyinde farklı uygulamalara gidilip gidilemeyeceği gibi hususlar madde metninden anlaşılmamaktadır. Bu bağlamda sandık bölgesi seçmen sayılarının hangi usul ve esaslara göre tespit edileceğine dair şeffaf, somut ve açıklayıcı ibarelerin madde metninde yer bulması elzemdir.

Kanun teklifiyle madde metnine eklenmesi öngörülen 16’ncı bentte, seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması hâlinde o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesiyle seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar verme yetkisi verilmektedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, seçimler siyasi partiler tarafından yüksek yargının denetimi altında yapılır. Mülki idare amiri olarak valinin seçim süreçlerine doğrudan müdahale etmesi bu temel ilkeyi tamamen ortadan kaldırmaktadır. Valilerin seçimlere dair karar süreçlerinde böylesine hassas konularda yetkilendirilmesi öncelikle seçimlerin tarafsızlığına gölge düşürecektir. Çünkü valiler bizatihi Hükümet tarafından atanan kişilerdir. Ayrıca bu madde HDP’nin güçlü olduğu bölgelere yönelik özel bir düzenlemedir. Daha önceki seçim deneyimlerinde de görüldüğü üzere, sandık taşıma ve sandık bölgesi birleştirme talep, iş ve işlemlerinin neredeyse tamamı Doğu ve Güneydoğu Bölgesi’nde gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak seçmenin oyunu yerinde, güven içinde kullanmasını sağlamak seçim kurullarının tabii görevlerinden biridir. Sandıkların taşınması seçmenin sandığa erişimini güçleştirmekte ve çok sayıda kişinin oy kullanamamasına neden olmaktadır. Seçmenlerin sandığa gidememesi, iradelerinin sandığa yansıyamamasına neden olacak, bu durumda temel bir anayasal hak olan seçme hakkı ihlal edilmiş olacaktır. Bu temelde, YSK’nın bugüne kadar verilmiş çok sayıda sandık taşıma ve birleştirmeye dair iptal kararları mevcuttur.

Maddede belirtilen karma seçmen listesi oluşturma, bir önceki maddede de belirtildiği üzere, seçmen kaydirmaya ve seçmen denetimini ortadan kaldırmaya zemin hazırlamaktadır. Maddede valilere verilen yetkinin sınırının belirsiz olması ise suistimale açık ve keyfî uygulamalara sebebiyet verecektir. Tüm bu gerekçelerle bu düzenlemenin madde metninden çıkarılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Maddeye eklenen 17'nci bentle, hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı seçmenlerin, muhtarlık seçimleri hariç, oy kullanmalarını sağlamak için seyyar sandık kurulu kurulmasına, oy kullanılmasına, sayım ve döküm ile birleştirme işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Yüksek Seçim Kuruluna verilmektedir. Bu düzenleme yerinde bir düzenlemedir. Yurttaşların hastalık veya engel durumlarının seçme haklarına, oy kullanmaya engel olmaması önemli bir uygulama olacaktır. Ancak gerek bu durumda bulunan yurttaşların tespiti ve gerekse oy kullanma işlemlerinin sağlıklı yürütülmesi ve herhangi bir suistimale ya da keyfiyete meydan verecek durumların da engellenmesi gerekir. Bu nedenle, buna ilişkin usul ve esaslara dair kanun metnine bazı kriterler konulması elzemdir. Örneğin, engellilik hâlinin, hastalık hâlinin ne şekilde belgelendirileceği, hastalık ve engellilik durumunun seçimlerden kaç gün önce tespit edileceği, oy kullanma işleminin seçmenin evinde mi gerçekleştirileceği, oy kullanma işlemi konusunda hasta ve engelli yurttaşa yapılabilecek oy tercihinin dair olası telkinlerin nasıl engelleneceği gibi noktalar belirsiz bırakılmakta ve belli asgari kriterler madde metninde yer almamaktadır. Bu maddeye ilişkin bizim öneri ve kaygılarımız bunlardır.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden, Sayın Emir.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, burada da yine seçimi kamu görevlisinin, yani valinin iradesine teslim eden bir düzenlemeyle karşı karşıyayız. Bu, seçim güvenliğini ihlal edecek bir düzenlemedir.

Şöyle ki: Şimdi, burada vali veya il seçim kurulu başkanının talebiyle oluyor bu. Tabii, valilerin ve seçim kurulu başkanlarının nasıl oluştuğunu daha önce ayrıntılarıyla konuşmuştuk, tekrar etmeye gerek yok ama siyasi iradeye birebir bağlı olduğunu artık söylemekte bir sakınca yok.

Şimdi, bunun teklifiyle “en yakın seçim bölgelerine taşınmasını” diyor. Şimdi, burada seçim bölgesi tabii muhtarlık bölgesi ama şöyle anlaşılabilir bu: Eğer burada birden fazla seçim bölgesi söz konusuysa -ki muhtemelen olacaktır, yanılıyorsam düzeltin- muhtemelen oraya en yakın seçim bölgesi olacaktır bu. Dolayısıyla bir seçim bölgesi için bu çok uzağındaki bir seçim bölgesine dönüşebilir. Çünkü sayın vali veya seçim kurulu başkanı beş tane muhtarlık bölgesinin taşınmasına karar verdiyse, değil mi, bir seçim bölgesi beş seçim bölgesini atlayıp bir başka yere gidebilir. Yanılıyor muyum bilmiyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bürokratlar cevap versin.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, evet, yani burada kıstas konmamış. Yani bu sadece bir seçim bölgesinin bir yere transferi değil, çok daha geniş uygulanabilecek bir şey; yasa yapıyoruz burada, bu çok geniş uygulanabilir.

Şimdi, birincisi, bu ihtiyaç nereden kaynaklanıyor? Şimdi, biraz önce sordum ben sayın bürokratlara, bize doyurucu bir cevap veremediler. Eğer yanılıyorsam aynı soruyu tekrar yönlendirebilirim. Buna dönük olarak, bu ihtiyaca dönük olarak Türkiye’de yapılan seçimlerde hangi seçim bölgelerinde sorun yaşanmıştır? Hangi seçim bölgelerinde tutanak tutulmuştur? Hangi sandık kurulu başkanları veya etrafındakiler hakkında veya seçimin huzurunu bozanlar hakkında davalar açılmıştır? Bu davalar ne

olmuştur? Bu davaların sayısı nedir? Bu kamu görevlilerine ne yapılmıştır? Bunların aslında Bakanlığın ve Yüksek Seçim Kurulunun arşivinde hazırda olup hatta bu ihtiyaçtan dolayı bunun hazırlanıyor olması gerekir.

BAŞKAN – Sayın Emir, teklifin ilk imza sahibi olarak Sayın Parsak da burada zaten, hem de Komisyonumuzun üyesi. O sorularınıza biraz sonra cevap versin.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tabii.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam da yani sonuç olarak benim sorum daha teknik bir soru, tabii kendisi biliyorsa cevap versin elbette. Ama burada siyasi değerlendirmelerden öte bu ihtiyacın ne olup olmadığını bir defa bilmemiz lazım arkadaşlar, bu bir.

İkincisi, tartışma şu: Bu ihtiyaç seçim güvenliğini artırmaya dönük mü yoksa azaltmaya dönük mü? Bakın, burada ben azaltılacağından çok şüpheliyim, çok riskli bir iş yapılıyor burada. Kamu görevlisine bu irade teslim ediliyor, YSK'nın nasıl karar verdiğini zaten biliyoruz. Ve sonuçta sandıklar taşınacak. Nereye kadar taşınacak? Belli değil. Niye taşınacak? İşte bu sorunun cevabını arıyoruz. Bu sorunun cevabı noktasında da ben şahsen doyurucu cevap bekliyorum. Yani bugüne kadar hangi sandıklarda, hangi bölgelerde, hangi sorunlar oldu? Veya sorun olarak gördüğünüz, referandumda “hayır” çıkan yerler mi? Veya bir başka partinin oy aldığı yerler mi? “Sorun” diye tarif ettiğiniz ne? Dolayısıyla bunun aydınlığa kavuşturulması gerekiyor. Ben burada bu düzenlemenin, yani bu sandık taşınmasıyla ilgili düzenlemenin ve bu keyfiyetin- çünkü burada bir düzenlemeden öte bir keyfiyet görüyoruz- seçimi, seçim güvenliğini ihlal edecek bir unsur olduğunu düşünüyorum ve bunun mutlaka sınırlandırılması gerektiğini, şeklinin, en azından bu keyfiyetin azaltılması gerektiğini düşünürüm.

Tabii, engelliler açısından böyle bir seyyar sandık uygulaması yapılmış olması isabetli bir şeydir ama bir bütün olarak baktığımız zaman bu madde de seçim güvenliğini tahrip edecek unsurlar içermektedir.

BAŞKAN – Sayın Emir, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, bu maddede Sayın Emir'in dediği gibi engelliler açısından önemli bir kolaylık sağlıyor. Bu konuda bir itirazımız yok. Ancak öncelikle (15)'e baktığımızda sandık bölgesi seçmen sayısını belirlemek gibi yine açıklayıcı olmayan, teknik detayları olmayan ve yarın öbür gün belki de kötü niyetli uygulamalara sebep olacak bir düzenleme olduğunu düşünüyorum.

(16)'da özellikle valilere verilen yetki itibarıyla valilerin seçim süreçlerine dâhil olmasının yolunu açacağını düşünüyorum. Özellikle valilerin bugün iktidarın güçlü kolu olduğunu uygulamalardan görüyoruz birçok ilde. Hatta bazı illerde iktidar partisi ve teşkilatları için âdeta bir kurtarıcı görevi görüyor bazı valiler. Hem koltuklarını korumak hem iktidara yaranmak hem de oradan belki siyaset üretmek adına bunu uygulamalarda çok sık görüyoruz. Bir baskı aracı olarak yetkilerini kullanıyorlar. Kendilerinden olmayanları sindirmek amaçlı yetkilerini kullanıyorlar. Böyle olduğunu düşündüğümüzde özellikle ittifak dışı partilerin güçlü olduğu yerlerde ya da en son yaptığımız referandum sonuçlarına baktığımızda “hayır” oylarının yüksek çıktığı yerlere baktığımızda orada valiler eliyle bu maddede kullanılarak yine seçim güvenliğini tehlikeye atacaktır, riske atacaktır, belki çok ciddi tahribatlara sebep olacak uygulamaların önünü açacağını düşünüyorum bu maddeyle birlikte.

Az önce söylemiştim, yine tekraren kısaca söylemek istiyorum. Daha öncesinde bu sandıkların taşınmasıyla ilgili hem YSK'nın kararları vardı hem de önceki dönem İçişleri Bakanı Altınok'un “Ya, zafiyet Türkiye Cumhuriyeti devleti kabul etmez.” gibi açıklamaları vardı. Aynı zamanda bu önerinin gerekçesine baktığımızda seçimin serbestliği, gizli oy ilkesini sağlamak gerekçelerine dayandırılıyor hem 1'inci madde hem de burada. O zaman şu akla geliyor: AKP'nin on beş yıllık iktidarda olduğu

dönem de dâhil bugüne kadar yapılan seçimler, seçimlerin serbestliği ve gizli oy ilkesine uygun yapıldı mı yapılmadı mı? İşte, az önce hep sorup duruyoruz, “Kayda geçmiş, soruşturması açılmış ya da tutanağa bağlanmış şeyler var mı?” diye sordüğümüzda bunlara ilişkin, bir de yeterli cevap alamadığımızı gördüğümüzde bu soru da ister istemez aklımıza geliyor.

Yüksek Seçim Kurulu il ve ilçe seçim kurullarının güvenlik nedeniyle sandıkların taşınması taleplerini reddederken ilgili ret kararında şöyle bir ifade var: “Seçmen iradesinin özgürce oluşması, anayasal bir hak olan seçme hakkının engellenmemesi, kısıtlanmaması, seçmenin kendi sandık bölgesinde rahat ve basit şekilde oy kullanmasının sağlanması amacıyla güvenlik nedeniyle sandık yerlerinin seçim bölgesi dışına çıkartılarak değiştirilmesi, bir başka seçim bölgesine taşınması Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 67’nci maddesine, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun’un ilgili maddelerine, 139 sayılı Genelge’nin 3’üncü maddesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümlerine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına ve Venedik Komisyonu kararlarına uygun görülmediğinden bu yöndeki taleplerin oy çokluğuyla reddine.” denmiştir alınan ret kararlarında.

YSK’nin reddetme gerekçesinde yer alan ve Anayasa’da seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarını belirleyen 67’nci maddesine de baktığımızda “Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.” diyor. Ayrıca “Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak...” Devam ediyor bununla ilgili değil. “Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.” diyor ret kararlarına dayanak gösterilen Anayasa hükmünde.

O zaman şimdi görüyoruz ki bu düzenlemeyle birlikte ve yapılan değişiklikle birlikte ya da yapılmak istenen siyasi amacı da dikkate aldığımızda bu maddede bahsedilen temsilde adalet, yönetimde istikrar ilkeleri, seçimin güvenliği, gizli oy gibi birçok ilkenin ciddi anlamda zedeleneceği, zedeleyecek uygulamalara yine kapıların açılacağı görülüyor.

Ben böyle düşünüyorum. Şimdilik maddeyle ilgili söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

Sayın Parsak, hem imza sahibi, teklif sahibi olarak hem de teknik bir açıklama için, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, her üç hatibin de bu çerçevede 2’nci maddeyle 298 sayılı Kanun’un 14’üncü maddesine yönelik olarak getirdiğimiz değişiklik teklifine yönelik sorularına tümünden bir cevap olsun diye ifade ediyorum. Biraz önce 1’inci maddeyi oyladık. Burada söz konusu kanunun 5’inci maddesinde 150 ve 200 ibarelerinin de bulunduğu sandık bölgesi sayılarına dair düzenleme ortadan kalktı. Bilakis kanunun eski hâlinde 5’inci maddede -ki başlığı “Sandık bölgesi”dir- bunu kimin tayin edeceğine dair açıklık yokken bu yaptığımız değişiklikle -14’üncü madde ki “Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri” başlıklı- burada o kafa karışıklığını gideren bir değişiklik yapmış oluyoruz. Bunun görev noktasının da YSK’ye ait olduğunu ilk defa kayda geçmiş oluyoruz. Yani yıllardır aslında böyle uygulanan ve doğrusu da bu olan ama kanunun yapımı döneminde olan yanlışlıklardan dolayı yanlış yapılmış olan bu uygulamayı 83’ten 2018’e otuz beş yıl sonra düzeltilmiş oluyoruz. Bir kere onu söyleyeyim.

İki: Şimdi, bu 5’inci maddedeki işte, köylere şehirlere göre 150-200 ibareleri kaldırılıyor ya teklifle, şimdi 150-200 ibareleri varken de, siz de biliyorsunuz ki uygulama uzun yıllardır 380-400 vesaire gibi oluyordu ve burada... Benim önümde pek çok Yüksek Seçim Kurulu kararı var buna dair. En son mesela 2017 halk oylamasında bunun 400-420 olarak değerlendirildiği, Kasım 2015 milletvekili

seçiminde 360-380 olarak karara bağlandığı, geçtiğimiz seçimlere yönelik de ve burada, evet, Yüksek Seçim Kurulu oradaki hâkim üyeler marifetiyle karar alınıyor ama biz tüm siyasi partilerin de temsilcisi var ve burada o uygulamayı da bildikleri için bunlarda herhangi bir muhalefet etme gibi bir durum yok. Zaten 150’lik, 200’lük sandıklar bizim eski nüfus denklemimizde, eski şartlarımızda uygun olan ama řu anki şartlarımızla uygun olmayıp da uygulamanın da zaten uzun bir dönemdir bu yönde olduğu yönündeydi. Dolayısıyla benim bu (15)’inci fıkra hakkındaki açıklamalarımın yeterli olduğunu da düşünerek bu kısmı noktalıyorum.

Gelelim (16)’ncı fıkraya yönelik bu sandıkların taşınması, birleştirilmesi... Valiler ve il seçim kurulu başkanlarının objektif olamayacağı yönündeki isnatları ben doğru bulmuyorum ama ona dair geniş bir açıklama yapmayayım. Ama burada bir zihniyete işaret etmek bakımından bu açıklamayı yapıyorum.

şimdi, “güvenlik” deyince belki o maksatlı değildir ama yani ölkemizin belli bir bölgesinde güvenlik sorunu var, dolayısıyla böylesi bir madde sadece oraya yönelik olarak birtakım kaygılarla yapılmış. Onun için de hatta, şimdi bir bürokrattır, o gün de Anayasa gereği bir bakanken Sayın Emniyet Genel Müdürünün 1 Kasım seçimleri öncesindeki yaptığı açıklamalara da referans vererek biraz önce birtakım değerlendirmeler yapılıyor ama aydınlatmak bakımından söylüyorum. Buradaki güvenlik sadece kastedilmeye çalışılan anlamındaki bir güvenlik değil ve şunu da kaçırmamak lazım, o da bir parça Sayın Emir’in söylediklerine cevap olsun: Söz gelimi bizim hepimiz o mahallede, o okulda oy kullanıyoruz. Seçimden bir ay önce o okulda yangın çıktı. Bu da bir güvenlik meselesidir. Burada bir deprem oldu, burada bir sel götürdü. Bunların bir sürü de uygulaması var. Peki, bu durumlarda ne olacak? Mevcut mevzuatta hüküm var mı? Yok. Kararlarla düzeltilmeye çalışılıyor vesaire. Burada bunu biz yasal düzenlemeye kavuşturuyoruz.

Gelelim, Sayın Emir’in söylediği gibi –siz Ankara Vekiliydiniz değil mi- buna Ankara’dan örnek verelim. Keçiören ilçesinde bir sandık bölgesi olarak Dutluk Mahallesi’ni baz alalım. Dutluk Mahallesi’nde kalmak kaydıyla o sandık bölgesi o seçim bölgesi içerisinde yer değiştirecek. Sizin söylediğiniz afaki iddia řu: Dutluk’un tamamını taşımak gerekirse o seçim bölgesinden alacağız. Onda da gene yasanın hükmü açık “en yakın” dediği için yani onun hemen yanındaki mahalle içerisinde bunu yapabilirsiniz.

MURAT EMİR (Ankara) – O mahalleyi de alıyorsa diyorum ben.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – O zaman o mahalleyi de alıyorsa, o seçim bölgesini de alıyorsa, o seçim çevresini de alıyorsa ili “O zaman olduğu gibi alıp götürüp yan ilde kullanılacak.” gibi bir hüküm...

MURAT EMİR (Ankara) – Engel var mı burada bu hükümde?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hayır, buna bir engel yok. Zaten böyle bir durum da yok yani.

MURAT EMİR (Ankara) – Olursa diye... Bakın, yazıyı niye...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) - Olursa peki?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Burada yazıyor ki: “O yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgesine...” Yani seçim çevresinden seçim çevresine taşıma durumu yok. Kanun koyucu abesle iştigal etmez prensibi buranın çözümüdür. Hüküm de net burada esasen ama buna rağmen, izaha muhtaç olmamakla birlikte gene de bu izahı yapıyorum. O seçim çevresi içerisinde, o seçim bölgesi içerisinde güvenlik gerekçeleriyle -ki bu sadece askerî anlamdaki güvenlik değil, en geniş anlamıyla güvenlik gerekçeleriyle- ihtiyaçlarıyla en yakın sandık bölgesine bunun taşınması burada söz konusu. Bu kadar da net bir durum. Bu (16)’ncı fıkrayla ilgili açıklamalarımız da bundan ibaret.

(17)'nci fıkrayla ilgili de dün aslında eleştiriler de gelmişti ama bugün bizim alt komisyon olarak Cumhuriyet Halk Partisinden her iki hatipten de bunun isabetli olduğunu duyduğumuza memnun olduğumuzu da ben de kayda geçirmek istiyorum (17)'nci fıkrayla da ilgili olarak. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, ben de teşekkür ediyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bir ekleme yapmak istiyorum kısaca.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Hürriyet.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hep hani güvenlik güvenlik diyoruz. Seçim sisteminin güvenliğinde tabii en önemli nokta yani en önemli sigorta daha doğrusu sandığın kımıldamaması yani sabit sandık seçimin sigortası. 3-5 milyonluk ülkelerde belki mümkün, Avrupa örnekleriyle açıklanıyor ama bizim gibi 53 milyon seçmeni olan ülkelerde tabii bu zor bir şey. Özellikle işte seyyar sandıktan bahsediyoruz. Seyyar sandık kurulu nasıl korunacak mesela? Bunlarda da yine açıklık yok. Bir ay gibi bir zaman konulmuş. Bu en geç bir ayda talepte bulunması gerekiyor yani seçim güvenliği bir ayda sağlanamıyor mu ya da başka bir şey mi anlamak gerekir, onu da bilemiyoruz. Yani seçmene oy kullanırmak önemli ama seçmenin iradesinin korunması seçim güvenliğiyle olur. Şimdi, seyyar sandık uygulamasına baktığımızda ne yazık ki o güvenliğe ilişkin çok net şeyler söyleyemiyoruz, tam tersine kaygılarımızdan bahsediyoruz. Yani sandığın mobil hâle getirilmesi durumunda güvenlik ne olacak noktasında ciddi kaygılarımız var, açıklanması gereken konular var ki yapılan açıklamaların yeterli olduğunu düşünmüyorum. Yapılan düzenleme de zaten yeterli değil.

Bunu da ek olarak sözlerime eklemek istedim. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz Türkiye’de seçimler yüksek hâkimlerden oluşan Yüksek Seçim Kurulunun kontrolünde oluyor ve süreçte herhangi bir sıkıntı yaşandığında Yüksek Seçim Kurulu bu sorunu çözmek için genelgeler yayınlıyor ve biraz önce de ifade edildi. Yüksek Seçim Kurulunda her partinin de temsilcisi var. Bu sebeple herhangi bir sorunda nasıl çözüm oluşacağına ilişkin parti temsilcilerinin de katıldığı o toplantılarda genel kararlar verilmiş olacak.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama oy veremediği... Onu da tutanağa geçirelim. Yani oradaki siyasi parti temsilcileri AKP temsilcisi hariç orada istişari nitelik taşıyorlar.

BAŞKAN – Ama nihayetinde orada Yüksek Seçim Kurulu siz de biliyorsunuz ki siyasi parti temsilcilerinin olduğu bir kurulla çalışıyor, yüksek hâkimlerden oluşuyor. Yani onlarla ilgili zaten genelgelerle açıklama yapılır.

Evet, madde üzerinde başka söz talebi?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bir cümle ilave edeyim izninizle. Ben izaha katkı olsun diye, sizin söylediğinizi de tamamlayacak mahiyette.

Şimdi, biz, hani bunun arka planını da paylaşmış olalım sizinle. Bu fıkrayı yazarken acaba bunu net, çerçevesi belirli oluşturabilir miyiz diye bu Millî Mutabakat Komisyonunda buna epey bir zaman ayırdık ama yazmaya başladığınız zaman her hâlükârda bazı durumlar düzenlemenizin dışında kalıyor. O da maksadınızın gerçekleşmesi değil, bilakis onun aksine durumlar ortaya çıkardığı için siz ne kadar güvenmeseniz, bunu tartışılır kılsanız da biz prensip olarak devletimizin kurumlarına o yönüyle güveniyoruz ve burada herhangi bir problem olacağını da düşünmüyoruz. Buna baştan böyle tahdidi olarak “Şu durumlarda şöyle olur.” diyebilmek de zaten mümkün değil. Hukuken de mümkün değil, hayatın olağan akışı çerçevesinde de mümkün değil. Onun içindir ki bu yetkinin biz Yüksek Seçim Kuruluna verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu, akıl, mantık çerçevesinde dünyanın neresinde olursa olsun bu düzenlemede böyle yapılır.

BAŞKAN – Sayın Parsak, teşekkür ediyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Mesela, Kocaeli’de bir deprem oldu, bütün sandıkları taşıyacak mıyız, başka bir ile mi taşıyacağız? Kocaeli depremini, Marmara depremini daha önce yaşadık.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, kötü örnek konuşmayalım. İnşallah öyle bir şey olmaz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – İnşallah olmaz ama diyelim ki oldu.

BAŞKAN – Madde üzerindeki...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ne yapacağız peki?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ne yapalım?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İşte siz söyleyin.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, sizleri tam tutanak tutulduğu hususunda uyarıyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Önce ben sordum, ne yapalım?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Oy kullanmasın mı Kocaeli’dekiler?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Kullansınlar.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Çekinmeyin, seçmenden kaçmayın, onlar oyunu kullanacak kime veriyorsa.

BAŞKAN - Evet, arkadaşlar, 2’nci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Önerge yok.

2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2’nci madde kabul edilmiştir.

3’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- 298 sayılı Kanunun 22 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık kurulu başkanının belirlenmesi:

Madde 22— İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi, mülki amir tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekmeyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler.

Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder.”

BAŞKAN – Arkadaşlar, maddeyi görüşlerinize açıyorum.

Söz talep eden, Sayın Dora.

Buyurun Sayın Dora.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

298 sayılı Kanun’un mevcut biçiminde sandık kurulu başkanları, o ilçede teşkilatı bulunan ve son genel seçimlerde en çok oy alan 4 partinin ilçede bulunan sandık sayısı kadar sandık başkanı aday listesi hazırlaması ve ilçe seçim kurulunun da ayrıca bir sandık başkanı aday listesi hazırlamasının akabinde her sandık için ayrı ayrı ad çekme usulüyle belirlenmektedir ve mevcut bu uygulama seçimlerin sivil niteliği bakımından demokratik sayılabilecek bir uygulamadır. Ancak bu kanun teklifiyle 22’nci maddede yapılmak istenen değişiklikle bu uygulamaya son verilmek istenmekte ve sandık kurulu başkanlarının seçiminde asgari demokratik uygulamalar da lağvedilmekte ve ilçe seçim kurulu başkanının atama usulüyle gerçekleştireceği bir usul getirilmek istenmektedir.

Hatırlayacağınız üzere Yüksek Seçim Kurulu Teşkilat Yasası'na ilişkin kanun teklifinde bu düzenleme yine gündeme getirilmiş ancak gelen tepkiler üzerine bu düzenleme teklif metninden çıkarılmıştı. Şimdi yine son derece demokratik olmayan bu uygulamaya ilişkin düzenleme, seçimlerin sivil yapısını ortadan kaldırmak pahasına yeniden Komisyonumuzun gündemine getirilmiştir.

Maddeyle sandık kurulu başkanlarının ilçelerde görev yapan kamu görevlileri arasından kurayla belirlenmesi öngörülüyor. Seçim iş ve işlemlerinin yargı denetimi altında siyasi partiler tarafından yürütülmesi seçimlerin tarafsızlığı, denetimi, eşitliği, demokratik bir sürecin işletilmesi açısından temel bir ilkedir. Bu kapsamda, mevcut yasada olduğu gibi sandık kurulu başkanlarının doğrudan hükümetin, diğer bir ifadeyle yürütmenin emrinde olan kamu görevlileri arasından değil siyasi partilerin hazırladıkları listeler arasından kurayla seçilmesi asgari bir gerekliliktir. Sandık kurulu başkanlarının siyasi partilerin verdikleri listeler içerisinde kurayla belirlenmesi adil, tarafsız ve dengeli bir dağılımı doğal sonuç olarak ortaya çıkarmakta, bu sürecin doğrudan siyasi partiler tarafından yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Oysa sandık başkanlarının kamu görevlileri arasından belirlenmesi ise özellikle OHAL sürecinde kamudan toplu ihraçların yaşandığı, kadrolaşmanın had safhaya çıktığı, kamu çalışanlarında liyakatin yerinin kayırmacılığa bırakılmak istendiği bir dönemde mevcut siyasi iktidarın doğrudan sandıkta hegemonya kurmasına zemin hazırlayacaktır.

Bilindiği üzere sandık kurulları 7 kişiden oluşmaktadır. Yapılmak istenen bu düzenlemedeki temel murat sandık kurullarında çoğunluğu ele geçirmektir. Şöyle ki yeni düzenlemeyle sandık başkanı siyasi iktidara yakın olması beklenen bir kamu görevlisi ile bir memur üye, ayrıca AKP'li sandık kurulu üyesi ve MHP'li sandık kurulu üyesi birlikte hesaplandığında, sandık kurullarında sözüm ona çoğunluk elde edilmiş olacak ve tüm kararlar, oy verme işlemi, oy sayım ve döküm işlemi, pusuladaki olası ihtilaflar ve benzeri durumlar iktidar veya ittifak partisinin lehine olacak şekilde sonuçlandırılabilir şüphesi uyandırabilecektir. Seçim sistemimizi daha demokratik bir zemine oturtmak için çaba sarf etmemiz gereken yerde ve zamanda bu tip iptidai uygulamaları hayata geçirmeye çabalamak maalesef bir ibret vesikasıdır.

Tüm bu gerekçelerle bu düzenlemeyi kabul etmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla bu son derece antidemokratik düzenlemenin kanun teklifi metninden çıkarılmasını öneriyoruz.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden, Sayın Emir.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yine sandığın kamu görevlilerine teslim edildiği yani günümüz koşulları düşünülürse siyasi iktidara teslim edildiği ve siyasi partilerin dışlandığı maddelerden biriyle karşı karşıyayız. Bu düzenlemenin özü de sandık kurulu başkanlarını daha önceki yasa hükmünün gereğince siyasi partilerin de katılacağı bir listeden oluşturmak yerine direkt kamu görevlilerinden oluşturmaktır. Buradaki amacın sandık başındaki o iktidarın ağırlığını artırmak, siyasi iktidarın ağırlığını artırmak olduğu ortadadır. Bu, sandığın güvenliğini azaltacak bir düzenlemedir ve bu yönüyle de çok tehlikeli olmaktadır. Her defasında şununla karşılaşıyoruz: “Kamu görevlisine güvenin, devletin hâkimine güvenin, YSK'ye güvenin.” Oysa Türkiye'nin geldiği nokta, seçimlerin geldiği nokta, Türkiye'deki ağır tek adam diktatörlüğünün Türkiye'yi getirdiği nokta göz önüne alınırsa en azından seçimlerin sandık düzeyinde dahi olsa daha katılımcı, daha siyasi partilerin denetimine açık yapılması gerektiği ortada. Bu, sandığın meşruiyeti açısından da son derece değerlidir. Bu nedenle bu hükmün mutlaka çıkartılması gerektiğini düşünüyoruz. Burada daha önceki uygulamada hangi sorunlar çıkmıştır da bu yapılmıştır, bu da bir tartışma konusudur. Bakın, daha önceki düzenlemenin aksine, gelmeyen başkan

için bile “Oradaki kamu görevlileri arasından seçilecek.” deniyor. “Mutlaka kamu görevlisi olması ihtiyacı nereden kaynaklanıyor? Yani kamu görevlisinin bu işi daha layıkıyla yapabildiği sonucuna nereden varabiliyoruz? Burada siyasi partilerin göstereceği kişiler için, listeler için daha nitelikli bir nitelik arayışı getirilse daha doğru olmaz mıydı? Yani, eğer amaç sandıktan siyasi iktidarın elini bir şekliyle sınırlamak, çekmek olsaydı, sandık güvenliği olsaydı bunu yapmak daha yerinde olmaz mıydı?” gibi sorular da ortadadır. Ama ben yine bu durumda Yüksek Seçim Kurulu temsilcisi arkadaşımızın bu konuda “Hangi ihtiyaçtan kaynaklanmıştır bu?” sorusuna eğer varsa bir cevabı almayı arzu ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden, Sayın Murat Alparslan.

Sayın Alparslan, buyurun.

MURAT ALPARSLAN (Ankara) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Mevcut kanun teklifinin ilgili maddeleri değerlendirilirken belki ilgili diğer mevzuat ve kanunun tamamı da dikkate alınarak ve kavramlar bilinmek suretiyle dikkate alındığında mevcut düzenlemeler daha iyi anlaşılacaktır.

Bu maddede de özellikle belki önceki düzenlemede iyi ün yapmış kişiler arasından başkanın seçileceğine ilişkin hükmün soyut ve afaki olmasından kaynaklı bir ihtiyaçtan dolayı kamu görevlileri arasından seçilmesi ihtiyacı doğmuştur. Burada kamu görevlilerinin mevcut iktidarın aidiyetiyle ilgilendirilerek tarafsızlıkları konusundaki eleştirilerin kabul edilmesi mümkün değildir. Kaldı ki zaten tüm kamu görevlilerinin adrese dayalı kayıtları dikkate alınarak tamamının dâhil olduğu bir kura sisteminden sonra bu başkanlık belirlenebilecektir, bu da bir objektifliği ortaya koymaktadır. Kaldı ki burada sandıklarda başkanlarla beraber yine siyasi parti temsilcilerinin var olduğu da muhakkak bir gerçektir. Bu anlamda, siyasi parti temsilcilerinin o sandık kurullarında görev alması da bugüne kadarki uygulamalarda olduğu gibi o sandıkta yapılan işlemlerdeki hassasiyeti ve objektifliği de sağlamaya devam edecektir.

Onun ötesinde, burada sandık kurulu başkanının gelmemesi hâlinde ortaya çıkacak belirsizliği ve yine kamu görevlilerinden oluşma ihtiyacının belirtilen ve tespit edilen diğer kamu görevlisi üzerinden devamına da imkân sağlanmıştır.

Tabii, biraz önce Sayın Emir’in ifade ettiği gibi, YSK’de de parti temsilcileri mevcuttur. Bu anlamda partimizin temsilcisi de orada vardır fakat diğer siyasi partiler gibi, aynı şekilde oy hakkı olmaksızın oradaki görevini diğer siyasi partiler hakkında...

MURAT EMİR (Ankara) – Özgül ağırlığı biraz fazla. Bu mühürsüz seçimde, biliyorsunuz, o saat 17.00’de getirdi ve 17.15’te hemen onaylandı. O yüzden özgül ağırlığının yüksek olduğunu tahmin etmek zor değil.

MURAT ALPARSLAN (Ankara) - Bütün siyasi partilerin aynı teklifi, talepleri getirmesi ve bu getirilen tüm teklif ve taleplerin görüşme usulleri de birlikte değerlendirildiğinde aynı hak ve yetkileri haiz olduğunun da bilinmesini arzu ederim. Bu anlamda, düzenlemenin demokratik tecrübeler ve ortaya çıkan pratik birtakım ihtiyaçlar ve zaten var olan fiili uygulamaların kanuni metne dönüştürülmesine matuf olduğunu ifade ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Alparslan, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, madde metnini okuduğumuzda ben kısa bir görüşümü bildireyim, hem ben de beyanımı zapta geçirmiş olayım.

Şimdi, önceden biliyorsunuz partiler liste veriyordu, partilerin verdiği listeler üzerinden oluyordu ama burada, biraz önce Sayın Alparslan'ın belirttiği gibi, partilerin artık herhangi bir şekilde liste vermesi söz konusu değil. Yerleşim yeri adresine göre tüm kamu görevlileri mülki amir tarafından bildiriliyor, onun üzerinden kura yöntemiyle belirlenmiş oluyor. Böyle objektif bir kriter olduğuna da burada açıkça görüyoruz. Bence de bu düzenleme daha objektif bir düzenlemedir.

Ben Sayın Hürriyet'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Hürriyet.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Teklifte tartışma konusu olan bir madde de sandık kurulu başkanlarının nasıl belirleneceğiyle ilgili. Mevcut uygulamada kamu görevlileri ve siyasi partilerin önerileri arasında kura çekilerek sandık kurulu başkanı belirleniyordu ama teklifle birlikte siyasi partilerin elinden bu hak ne yazık ki alınıyor, sandık başkanlarının sadece kamu görevlileri arasından belirlenmesi getiriliyor. Yani “Kamu görevlilerine güveniyoruz ama siyasi partilere güvenmiyoruz.” demenin başka bir ifadesi aslında.

Bir başka ifadesi de siyasi partilerin sandıkları denetlemesinden korkuluyor ve bu denetimden de kaçınıyor diye düşünüyoruz. Özellikle günümüz itibarıyla likayat değil de iktidara bağlılığın ne kadar önemli olduğunu düşünersek, kamu görevlisi olmada, atanmada, bir yerden bir yere nakilde bile kamu görevlisi arkadaşların yaşadığı korkuları göz önüne alırsak, yapılan mülakatlarda, bize gelen şikâyetlerde, sorulan sorularda, hatta daha da ileri gideyim, FETÖ benzeri yöntemlerle şifreli soruların sorulduğu şikâyetleri tarafımıza gelirken kamu görevlilerinin bu usullerle, bu mülakatlarla, bu sorularla atandığını düşünersek, şu anda memur olabilmenin şartlarını düşünersek, bir yandan da ihraç tehdidi altında sürekli kamu görevlilerinin tehdit edildiğini düşünersek yine seçim güvenliğini zedeleyen bir madde olarak bu madde karşımıza çıkıyor. Yani bundan şunu mu anlayacağız, tabii bir yandan da onu soracağız: Kamu görevlileri daha mı iyi sayacak, kamu görevlileri daha mı iyi işini yapacak? Kamu görevlileri hukukçu mu mesela, kanunu nasıl okuyacak? Mesela seçim günlerinde şunu yaşadığımız da oluyordu: Sandık başlarında hukukçu olduğumuz için bazı sandık başkanlarının hukuku okumada, kanunları okumada, yorumlamada bizden destek aldığını bile gördüğümüz olaylar oluyor, bilmiyor. Şimdi biz bu kamu görevlilerine nasıl güveneceğiz? İşini bilmeyecek olan... Bunun kriteri ne, bunun belirleme ölçütü ne? Yine seçim güvenliğinde ciddi sorgulanması gereken ve oy sayım sürecinin güvenliğini ciddi anlamda bütünüyle tehlikeye atan bir maddeyi konuşuyoruz şu anda. Onun dışında, seçmenin de yine bu maddeyle birlikte denetim yapma hakkını da ortadan kaldırıyoruz; bu, bu anlama geliyor. Sonuçta siyasi partilerin verdiği isimler arasından belirlenmesiyle seçimin de bir anlamda denetim görevi yapılmış oluyordu ya da seçmen daha müdahil oluyordu kendi oyuna sahip çıkma anlamında. Yine seçmeni de sandıktan uzaklaştırmış oluyoruz diye düşünüyoruz.

Diğer gözüme çarpan şey, niye sadece ilçe seçim kurulu başkanı belirliyor, niye kurul olarak bu sandık başkanlarını belirlemiyor, yine bu da sorulması gereken sorulardan bir tanesi. Niye sadece başkana veriyoruz, burada daha kolektif bir çalışma, daha interaktif bir çalışma yapabiliriz diye düşünüyoruz.

Onun dışında, seyyar sandık, mobil sandık uygulamasını düşündüğümüzde, bu madde oy sayım sürecinin güvenliğini bütünüyle tehlikeye atmasından dolayı, bizim açımızdan, seçmenin iradesinin sandığa doğru yansması ve doğru korunması açısından kabul edilebilir bir madde değildir ve bu tekliften çıkarılmalıdır diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

Sayın Emir, söz talebiniz var mı?

MURAT EMİR (Ankara) – Gerçi Fatma Hanım ekledi onu son sözünde, burada “sandık kurulu başkanının iki katı kadar kamu görevlisini ad çekmeyle tespit etmesi” de sonuçta bize göre müphem unsurlar içeriyor. En azından bunun mesela ilçe seçim kurulu huzurunda yapılması gerekmez mi? İlçe seçim kurulunun buna müdahil olması gerekmez mi? Bunu nasıl yapacak? Kura çekiyor, “kura çeker” deniliyor sadece.

BAŞKAN – Hani ben başlangıçtan beri söylüyorum ya, onun usullerini, uygulamanın nasıl olacağını Yüksek Seçim Kurulu zaten seçim başladığında belirliyor.

MURAT EMİR (Ankara) – Bizim burada çoğulcu bir düzenleme yapmamız gerekiyor, onu diyorum, yani yönetmelik yazılacaktır elbette.

BAŞKAN – Sayın Parsak teklif sahibi olarak bir açıklama yapısın.

MURAT EMİR (Ankara) – Elbette yazılacaktır ama burada çoğulculuğu artırıcı bir şeyler yazmak gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Sayın Parsak teklif sahibi olarak ona bir cevap versin.

Buyurun Sayın Parsak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, bununla ilgili...

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir sonraki madde de aslında bu maddeyle bağlantılı bir madde, bunu da ifade etmiş olayım.

Buyurun Sayın Parsak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Çerçeve 3’üncü maddemizle getirilen 298 sayılı Kanun’un 22’nci maddesine yönelik düzenlemenin bir mevcut hâline, bir uygulamaya bakmak lazım, ondan sonra da bizim kanun teklifimizi değerlendirmek lazım.

Bir defa, mevcut 22’nci maddede kamu görevlisi durumu söz konusu değil. İlçe seçim kurulu başkanı iyi ün sahibi olmak ne demekse, bunlardan her sandık için bir tane olmak kaydıyla bir liste düzenliyor. İkinci fıkra gereğince siyasi partiler de aynı mahiyette bir liste veriyorlar; gene, hâlâ kamu görevlisi filan gibi bir kısıt yok ve böyle bir listede verilmesi hâlinde kura çekmek suretiyle sandık kurulu başkanları belirleniyor buraya göre. Peki, uygulama nasıl, ona bakalım. Bir, ilçe seçim kurulu başkanı kamu görevlilerinden zaten böyle bir liste oluşturuyor. İki, kamu görevlisi zorunluluğu olmadığı hâlde siyasi partiler de ekseriyetle de dünya görüşü itibarıyla kendine yakın gördüğü sendikalardan liste almak suretiyle bunları veriyorlar. Ve bu kura meselesine dair de bir şeyi paylaşmak isterim. Şimdi, ben uzun yıllardır sandığın her aşamasında çalıştım; sandık kurulu üyesi olarak da eğitiminde de vesairesinde de ama buna dair düzenlemeler 2014’ten önce bu hüküm olmasına rağmen çok da uygulanmıyordu; bunu bir tespit edelim. Nitekim, 2015 seçimlerine giderken biz, hatta 2014 yerel seçimlerinde de liste verip kura çekirmek istediğimiz zaman bazı başkanların “Böyle bir düzenleme yok, bana YSK kararı getirin, ondan sonra kura çekelim.” gibi cevaplarına muhatap olduk. Neyin YSK kararını getireceğiz, kanunda hüküm var ama uygulanmıyor. Yani bu işin safahatı da böyle, bunu hepimiz biliyoruz özellikle sandıklara ilişkin, seçimlere ilişkin siyasi çalışmalar yapanlar olarak.

Biz burada bu durumlara son vererek, zaten uygulamada da hem siyasi partiler kamu görevlilerinden liste verip hem de ilçe seçim kurulu başkanları kamu görevlilerinden bir liste oluşturup bunları kendi aralarında birbirine düşürmek, uygulamalar arasında farklılıklar yaratmak, bunlardan kaynaklı çeşitli tereddütleri, çeşitli sıkıntıları sonlandırmak için, bakın, mülki amir tüm listeyi veriyor, bunların içinden de 2 katı kadar sayı tespit ediliyor. Bunların içinde mâni hâli olan varsa -yani sağlık sebebiyle olabilir, idari görevi sebebiyle olabilir vesair yani o da belirlenemez bir durumda- görev yapacak kamu görevlileri bu görevi deruhte etmiş oluyorlar. Yani burada YSK’ye güvenmeyelim, ilçe seçim kurullarına güvenmeyelim, o ilçedeki tüm kamu görevlilerine güvenmeyelim ama iyi ün sahibi olup

sadece ilkokul mezunu olması yeterli olan isimlere güvenelim -ama uygulama da zaten böyle değil- buralardan bir neticeye varamıyoruz. Bilakis, gerekçede de ifade ettiğimiz gibi -ilgili maddelerde daha detaylarıyla da konuşacağız- seçimlere ilişkin uzun yıllardır yaşanan pek çok sıkıntı aslında burada çözülüyor. Söz gelimi, yerel seçimlerde muhtarlık pusulasını da belediye başkanlığı zarfına koyuyordu, ondan dolayı oylar geçersiz oluyordu; seçmenin bunların hepsini bilmesini bekleyemeyiz. Dolayısıyla, netleştirilen ve yeni bir döneme kapı açan bir süreçte, zaten uygulamada da böyle olduğu için partilerin tek tek, ayrı ayrı listeler verip “Aa, bu şu partinin verdiği listede yer alan birisiymiş, dolayısıyla şu partiliymiş, bu partiliymiş.” gibi tartışmalara da meydan vermemek adına bilakis, mümkün olanın en genişiyle yani tüm kamu görevlileriyle, bunların içinden de 2 katı bir liste oluşturmak suretiyle, bunu da kurayla belirlemek suretiyle çok makul, çok isabetli bir çözüme kavuşturduğumuzu düşünüyoruz.

Şimdilik bu kadar açıklamam.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, 3’üncü madde üzerinde...

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI HAKAN ŞEKER – Kurayla ilgili, efendim, 23’üncü maddenin sondan bir önceki fıkrasında “Sandık kurulu başkan ve üyelikleri için ad çekme işlemleri, ilçe seçim kurulu huzurunda, bu kurulun başkanı tarafından yapılır.” hükmü var.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Mevcutta var.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI HAKAN ŞEKER – O yüzden, seçim kurulu huzurunda olacağı kanunda aslında var yani.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, maddeyle ilgili görüşmeler tamamlanmıştır.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

4’üncü maddeye geçiyorum.

Değerli arkadaşlar, bu 4’üncü madde bir önceki maddeyle bağlantılı, aşağı yukarı aynı şeyler.

Bu çerçevede madde 4’ü okutuyorum:

MADDE 4- 298 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlçe seçim kurulu başkanı, sandık kurulunun kalan bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için önce, 22 nci maddenin birinci fıkrası hükmü uyarınca bildirilen listeden sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekmeyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu da aynı mahiyette, sadece mesela şu an sandık kurulunda gelmeyen olduğu zaman ne oluyordu? Oradaki bulunanlardan tamamlanıyordu. Burada sadece bu hazır, havuzdaki isimlerden biriyle tamamlanmış oluyor.

Aynı mantığın devamı mahiyetinde olduğu için bu maddeyle ilgili söz talep eden yok...

MURAT EMİR (Ankara) – Biz bir cümle söylemiş olalım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) – Biz bu maddede de daha önceki 3’üncü maddeyle ilgili çekincelerimizi aynen koruyoruz, bu da onun devamı niteliğinde gerçekten. Burada siyasi parti denetimini zorlaştıran, uzaklaştıran ama kamu görevlileri üzerinden siyasi iktidarın denetimine, kontrolüne açık bir sistemi döşeyen bir anlayışın devamı niteliğindedir ve kabul etmiyoruz bu nedenle.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

5’inci maddeye geçiyoruz.

5’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- 298 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “boyu 25, eni 1 santimetre ebatlarında” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve dördüncü fıkrasında yer alan “sandıkları ve kabinlerinin” ibaresi “sandıklarının” şeklinde değiştirilmiştir.

“Birlikte yapılan Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinde, oy pusulaları aynı zarfa konulur.

Seçimlerde kullanılacak kabinler, oy vermenin gizliliğini sağlayacak şekilde yaptırılır. Kabinlerin ölçü ve standartları Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

BAŞKAN – Arkadaşlar, 5’inci maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden?

Buyurun Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, burada bu 5’inci maddeyle iki farklı seçimin oy pusulalarının aynı zarfa konulması hükme bağlanıyor. Oysa burada seçimler farklı olduğuna göre kullanılan zarfların da farklı olması gerekir. Bu, seçmen iradesinin bir şekilde yönlendirilmesidir. Bu aslında bizim başından beri iddia ettiğimiz, Sayın Cumhurbaşkanı için yüzde 50’lik barajı geçmeye dönük uygulamanın bir sonucudur, bir hilesi olarak düşünülmüş, tasarlanmış gibi görünüyor bize. Benim ilk konuşmamda da ifade ettiğim gibi, bu tek zarf ihtiyacı nereden kaynaklanmıştır? Zarf basmak bu kadar mı zordur, bu kadar mı pahalıdır? Hangi ihtiyacın sonucudur? Bu, seçmen iradesini yönlendirme anlamına gelmez mi?

Bir de tabii, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini düşünürseniz, yürütme ile yasamanın aynı zarftan seçilmesi sonucunu doğurmaz mı? Çünkü, biliyorsunuz, özellikle nispeten daha demokratik olan başkanlık sistemlerini göz önüne aldığınızda, seçimlerin ayrı zamanlarda yapılması dahi zaman zaman kimi ülkelerde söz konusudur, hatta ülkelerin çoğunda söz konusudur. Bunun da sebebi, yasama ile yürütme arasındaki uyumun olabildiği kadar az olması ve bunun üzerinden yürütmenin denetlenmesidir. Oysa bizim yürütmemiz bu 16 Nisan değişikliğinden sonra tamamen bir kişiye terk edildiği gibi, aynı zamanda yasama da terk edilmektedir. Çünkü yürütmenin başı olan kişinin siyasi parti genel başkanlığının sürdürülmesi ve Siyasi Partiler Yasası’ndan aldığı yetkiyle, kendi partisinden seçilecek milletvekili aday listelerinin neredeyse tamamını kontrol etme olanağı vermiştir. Bunlarla da yetinilmezken şimdi bir de tek zarfa konulmasının önü açılmakta. Bu da aslında korkunun da bir ifadesidir çünkü MHP’li seçmenin, kendi partisine bir defa mühür vurmuş MHP’li seçmenin ittifaka oy verdiğini kabul ediyoruz, AKP’yle yapılan ittifakı onayladığını kabul ediyorsunuz, bununla da yetinmiyorsunuz, aynı zarfa koyarak da Cumhurbaşkanını da mühürlemesi için, onaylaması için bir yönlendirme yapmış oluyorsunuz. Bu nedenle de hem işin felsefesine hem siyasetine hem de seçim hukukuna aykırı bir düzenleme olmuş oluyor. Bu nedenle bu düzenlemeyi kabul etmiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ben de kısaca kaygılarımı söylemek istiyorum bununla ilgili.

Niye aynı zarfa koyma ihtiyacı duyuyoruz Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerindeki oy pusulalarını, bu açıklanması gereken bir şey. Aslında aynı zarfa koyarak yasama ve yürütmeyi aynı zarfa koyuyoruz ve seçmenin algısını, seçmenin iradesini aslında yönlendirmiş olacağız. Bu da seçmenin iradesini sakatlamakla, bana göre, eş değer. Çünkü oy verirken partilerden daha ziyade liderlere göre de oy verme kaygısı olacak. Yani burada ciddi bir seçmen yönlendirmesi olduğunu düşünüyoruz. Bunun da yine, herhâlde, ittifak kurmak isteyen partilerin kaygılarıyla, korkularıyla, oy kaygılarıyla, oy hesaplarıyla alakalı bir şey olduğunu düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben teşekkür ediyorum.

5’inci madde üzerinde başka söz talep eden? Yok.

Önerge? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

6’ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6- 298 sayılı Kanunun 78 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Milletvekili,” ibaresi “Cumhurbaşkanı, milletvekili,” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkraya hükümlere göre” ibaresinden sonra gelmek üzere “filigranlı kağıttan” ibaresi eklenmiş ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Oy zarfları, ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi yer alacak şekilde Yüksek Seçim Kurulunca filigranlı kağıttan hazırlatılır.

BAŞKAN – Maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talep eden? Yok.

Zaten teknik bir düzenleme.

MURAT EMİR (Ankara) – Burada...

BAŞKAN – Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Burada zarfların da mühürlü olması gerektiğini düşünüyoruz çünkü biraz sonra o mühürsüz zarfların ve pusulaların kabul edileceğine dönük maddede de aslında bunun hazırlığı yapılmış oluyor, öyle görüyoruz. Burada filigranlı...

BAŞKAN - Pusulaya ilişkin...

MURAT EMİR (Ankara) – Evet, yani oy pusulalarının da ve zarflarının da mühürlü olması gerekiyor.

BAŞKAN – Yani zarfın mühürlenmesi oy kullanma anına ilişkin bir şey; bu, pusulanın düzenlenmesine ilişkin bir şey. O sizin dediğiniz itiraz oy kullanma anına ilişkin bir itiraz, bu sadece pusulanın nasıl olacağını gösteren bir düzenleme ve Cumhurbaşkanlığı seçimine yönelik bir uyarılama var sadece, teknik bir uyarılama gözüktüyor. O, oy kullanma anındaki bir tartışma.

Önerge yok.

6’ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 6’ncı madde kabul edilmiştir.

7'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7- 298 sayılı Kanunun 81 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık çevresi

Madde 81— Sandık çevresi, oy sandığının konulduğu ve sandık kurulunun görev yaptığı oda, bölüm veya bu amaçla oluşturulan yerdir.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden?

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, burada, sandık alanı kaldırılıyor, oysa sandık alanının varlık sebebi biliyorsunuz seçim güvenliği aslında çünkü sandık alanının belli kuralları var, özellikle silahlı kamu görevlilerinin bulunması açısından veya başka sınırlamalar açısından. Sandık alanının burada kaldırılması son derece tehlikeli ve sandık çevresine yeni bir tanım getiriliyor. Aslında fiilen “sandık çevresi” dediğiniz şey uygulamada sınıfın içerisi ama sınıfın dışında ne olup ne olmadığının seçim güvenliğiyle bir ilgisi olmadığını düşünüyorsak eğer tamam ama bize göre asıl işler, asıl seçimi etkileyebilecek, seçmen iradesini sınırlayabilecek, kısıtlayabilecek, yönlendirebilecek her türlü fiil veya durum “sandık alanı” dediğimiz alanda gerçekleşen durumlar. Dolayısıyla bu sandık alanının ortadan kaldırılması ve korumanın sadece sandık çevresine indirgenmesi, aslında burada işte sandığın fiilî durumlara da açık hâle getirilmesi anlamına geliyor. Dolayısıyla sandığı -her yönüyle kuşatan- her yönüyle siyasi partilerin yani muhalif olabilecek, siyasi iktidara uzak olan, muhalefet olan siyasi partilerin denetiminden uzaklaştırırken kamu gücünü hiçbir yasal sınırlama olmaksızın neredeyse sandık çevresine yani sınıfın kapısına kadar getirmek oluyor. İşte bunun adı “sopalı seçim” dediğimiz tam da bu. “Sandık alanı” kavramı niye çıkartılır? Bu sorunun cevabının olması gerekir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu maddeyle ilgili aslında soru mahiyetinde sormak istiyorum: Evet, sandık alanının çıkartılması sandık çevresinin genişletilmesi midir, yoksa şu “bu amaçla oluşturulan yer”den kasıt nedir?

BAŞKAN – “Sandık çevresi” “sandık alanı” ayrımı kaldırılıyor, “oy kullanılan alan” olarak belirlemiş oluyor.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama yine çok muğlak bir tanımdan bahsediyoruz. Sonuçta, her yerin fiziki koşulları farklı muhakkak. O neye göre belirlenecek? Burada yine muğlak ifadelerin yer aldığını ve yine silahlı güvenlik güçlerinin sandık başına rahatlıkla çağrılacağını de düşündüğümüzde burada seçim güvenliği açısından bizi tedirgin eden ve sorulara sevk eden bir madde olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben teşekkür ediyorum.

Açıklama...

Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI HAKAN ŞEKER – Sayın Başkanım “oda, bölüm veya bu amaçla oluşturulan yer” derken aslında bazı köylerde sandığın kurulacağı uygun bir bina bulunmadığı için yerine göre prefabrik bir yapı oraya getirilip oyların orada

kullandırılması dahi söz konusu olabiliyor veya hani deprem veya sel gibi bir durumda hani bir çadırda bile oy kullanılması söz konusu olabilir. Bu tarz yerleri ifade etmek için -anladığımız kadarıyla- bu amaçla oluşturulan yerdir. Bu tarz durumları ifade eden bir ifade diye ben düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Sandık alanıyla ilgili bir görüş bildirmek isteyen olur mu acaba?

BAŞKAN – Arkadaşlar, madde üzerinde önerge yok.

MURAT EMİR (Ankara) – Ne zararı var bu sandık alanının?

BAŞKAN – Hayır...

MURAT EMİR (Ankara) – Kime ne zararı vardı, kaldırıyorsunuz?

BAŞKAN – Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

MURAT EMİR (Ankara) – Sandık alanında ne zarar gördünüz?

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Çevresi olsa ne olur?

MURAT EMİR (Ankara) – Anlatıyoruz ya.

BAŞKAN – Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MURAT EMİR (Ankara) – Sınıfın kapısına kadar herkesi her şekilde getirebiliyorsun o zaman, tehlike bu zaten. Sınıfın kapısına niye geliyor bu?

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Seçim güvenliği için de sandıklar taşınabiliyor.

MURAT EMİR (Ankara) – Okulun kapısından giremeyecekler, bakın, silahlı insanlar, başkaları, değil mi? Sınıfın kapısına kadar niye geliyor, hangi ihtiyaçtan? Sayın Parsak belki cevaplar bizi burada.

BAŞKAN – 8’inci maddeye geçiyoruz.

8’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8- 298 sayılı Kanunun 82 nci maddesinin başlığına “ve yasaklar:” ibaresi eklenmiş, ikinci fıkrasına “çağrı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya ihbar” ibaresi eklenmiş, beşinci ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, yedinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve mevcut son fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından yapılan çağrı ya da seçmenlerin ihbarı üzerine gelen kolluk güçlerince derhal sandık çevresinden uzaklaştırılır ve gerekli yasal işlem yapılır. Seçmenlerce ihbar, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılır.”

“Bu madde uyarınca sandık çevresine gelen kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorunda olup, çağrı veya ihbar sebebi ortadan kalkınca sandık çevresinden ayrılır.

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri hariç, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalrı gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kişiler, sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatına giremezler.

Sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler ya da propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz. Bu fıkra hükümlerine uymayan kişiler kolluk güçleri tarafından uzaklaştırılır.”

“İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini ve sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlayacak tedbirleri alır; seçmenin ve bu yerlerde bulunma hakkına sahip diğer kişilerin buralara serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır.”

BAŞKAN – 8’inci maddeyi müzakereye açıyorum.

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Teklifin bu maddesiyle 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un “Sandık çevresinde düzenin sağlanması” başlıklı 82’nci maddesinde değişikliği gidilmektedir. Düzenlemeyle seçmene ihbarla sandık çevresine kolluk gücü çağırma yetkisi verilmesi öngörülmüyor. Uygulamanın her türlü suistimale, keyfi uygulamaya zemin hazırlayacağı kanaatindeyiz. Hâlihazırda, seçmenlerin herhangi bir ihlal durumunda sandık kurullarına şikâyet hakkı bulunmaktadır, oysa teklifle yapılmak istenen son derece tehlikeli, keyfi ve suistimale açık bir ihbar mekanizmasını hayata geçirmektedir. Özellikle OHAL sürecinde toplumsal kesimler, özellikle farklı siyasi görüşe sahip kesimler arasında önemli fay hatları oluşmuşken, toplumsal kutuplaşma tavan yapmışken böylesine pervasız bir uygulamanın önünü açmak son derece tehlikeli sonuçlara yol açabilecektir. Öyle ki muhalefet partilerine mensup müşahit ve seçmenlerin sandık başından uzaklaştırılması oy sayım ve döküm süreçlerinin şeffaf bir biçimde denetlenebilmesi ve gözlenebilmesini imkânsız kılabilecek uygulamaların önünü açacaktır. Bu düzenlemeyle birlikte, muhalefet partisine mensup bir müşahit temel hakkı ve görevi olan oy kullanma ve sayım döküm aşamasına dair herhangi bir itirazı durumunda iktidar partisine mensup veya herhangi bir seçmen veya müşahit tarafından rahatlıkla kolluk güçlerine ihbar edilebilecek ve sandık alanlarından uzaklaştırılabilecektir. Böylece oy kullanma ve sayım, döküm süreçlerinin şeffaf ve demokratik bir gözlem ve denetimden kaçırılacağını öngörmek zor değildir.

Bu gerekçelerle eşit haklara sahip yurttaşlar arasından muhbirler üretmeye dönük, asılsız ihbarlarla demokratik, şeffaf ve özgür bir seçim sürecini sabote etmeye açık bir uygulamaya cevaz verecek olan bu değişikliğin madde metninden çıkarılması gerektiğine inanmaktayız.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Emir...

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yine sandık güvenliğini azaltacak nitelikte bir düzenlemeyle karşı karşıyayız. Burada da ihbarla, seçmenlerin ihbarıyla kolluk güçlerinin sandık çevresine gelebilecek olması aslında bir tehlikenin işareti. Burada zaten sandık kurulu başkanının yetkileri var. Bu yetkileri çerçevesinde sandık çevresindeki güvenliği gerektiğinde sağlama gibi görevi de var ve bu görevinin gereğini yapabilecek durumda, yeteri kadar önlem var; oysa şimdi sandık kurulu başkanını bir kenara bırakıp burada herhangi bir vatandaşın ihbarını da geçerli sayan bir düzenleme. Tabii eğer bu ihbarı geçerli kabul edeceksek burada kolluğun inisiyatifine terk etmiş oluyoruz çünkü oradaki ihbarın niteliğini, gerçekliğini, kalıcılığını, doğruluğunu ve nasıl giderileceğini aslında burada belirleyen kolluk olmuş oluyor ve artık o dakikadan sonra kolluk bir bahaneyle sandığa müdahale etme, sandığın yanında bulunma, sandığı kontrol etme olanağına kavuşuyor. İşte bunun adı polis, jandarma denetiminde seçimdir ve bu bir seçim gölgesidir. Şimdi, kamu görevlilerine güveneceksin, YSK’ye güveneceksin, sandık kurulu başkanlarına güveneceksin, polise güveneceksin, jandarmaya güveneceksin, bir tek millete güvenmeyeceksin. Burada bizim denetimimizin dışına çıkartılan ve sürekli olarak siyasi iktidarın ve siyasi iktidarın kullandığı o

aygıtların yani polisin, jandarmanın, sandık kurulu başkanının, ilçe seçim kurulu başkanının, seçim müdürlerinin, YSK'nin inisiyatifine terk edilmiş bir seçim. Bu seçim ne kadar meşru olur? Seçim ne kadar güvenli olursa o kadar olabilir ancak. Bu nedenle de son derece tehlikeli bir maddedir ve mutlaka teklif metninden çıkarılması gerekmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu madde yine seçim güvenliği konusunda sıkıntı yaratacak, seçmeni özellikle korkuya sevk edecek, elinde silah taşıyan kolluk güçlerinin sandığa müdahale etmesine varabilecek belki olaylara sebep olacak ve başından beri söylediğimiz, teklifle ilgili endişelerimizi hep ortaya koyduğumuz, ifade ettiğimiz şekilde, jandarmayı, polisi sopalı seçim sisteminin de bir maddesi olarak görüyoruz. Kolluk çağırma ile birlikte ihbarcılık da kolaylaşıyor ne yazık ki. Tabii, uygulamada bayağı sıkıntı yaratacak, özellikle seçmenler arasındaki sıkıntılarda ya da birbirlerine belki yapacakları uyarılarda dahi birdenbire kollukla karşı karşıya gelecek oradaki insanlar. Tabii, sıkıntı olacak. Her sandıkta kolluk bulundurmaya da kolaylaştıracak bu madde.

Bir de kafama takılan şu var maddenin bir yerinde: “Seçmenlerce ihbar, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılır.” diyor. Yani bundan ne anlayacağız? Gidecek Emniyete, oradan polis mi isteyecek sıkıntı yaşayan seçmen? Ya da iki seçmen arasında tartışma oldu, kurallara uymadığını tespit etti. Örneğin, burada, altında da yazıyor: “Herhangi bir adaya ait ya da siyasi partiye ait rozet, amblem veya benzeri işaretler ya da propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz.” deniliyor. Diyelim ki taşıyan birisini tespit etti seçmenlerden birisi, kolluğa şikâyet edecek, ne yapacak? Gidecek Emniyete, polis mi isteyecek ya da sürekli o çevrede polis mi olacak ya da başka kolluk gücü mü olacak? Bunlar da net değil.

Yine, seçim güvenliği konusunda sıkıntı yaratacak ve daha da önemsedğim, seçmeni korkutacak, seçmeni korkuya sevk edecek maddelerden bir tanesi olduğunu düşünüyorum ve açıklığa kavuşturulması gereken hususların da olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – 8'inci madde üzerinde söz talep eden? Yok.

8'inci maddeyle ilgili önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8'inci madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeye geçiyoruz, okutuyorum:

MADDE 9- 298 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ancak, üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulunsan dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır.”

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bu maddede, ben önce kendi görüşümü ifade edeyim, daha sonra söz talep eden arkadaşlarımıza söz vereceğim.

Maddenin dördüncü fıkrasında “Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan –burada açıkça yazmış- tamamı yırtılmış olan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak

izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersizdir.” diyor. Yani kural olarak sandık kurulu mührü bulunmayan zarflar geçersizdir ancak bilhassa geçen halk oylamasında, ondan önceki seçimlerde yaşadığımız -mesela bir sandıkta bir iki tane olsa belki sorun yok ama bir sandıkta yoğun şekilde- çok sayıda mührsüz zarf ve seçmenin iradesini ortadan kaldıracak şekilde ve belki de sandık kurulunda görev yapan kişilerin kötü niyetinin de bir sonucu olarak, mührsüz zarflar zaten tartışma sebebi olmuştur. Bunu, kanaatimce bu kötü niyeti kaldırmaya yönelik olarak bu düzenleme getirilmiş. “Ancak üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke ve çizik bulunsu dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılmayan zarflar geçerlidir.” diyerek seçmen iradesinin sandığa yansımalarının tespitini kolaylaştıran bir düzenleme olması hasebiyle, kanaatimce seçimlerdeki gereksiz ve lüzumsuz tartışmaları da ortadan kaldıran bir düzenleme olduğu için doğru bir düzenlemedir diye düşünüyorum.

Sözü, söz talep eden Sayın Dora’ya veriyorum.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Teklifin bu maddesiyle mührsüz, üzerinde leke, çizik, işaret bulunan zarfların geçerli sayılması öngörülmektedir. Bu düzenlemeyle, 16 Nisan referandumundaki hukuksuzluğa yasal kılıf uydurulmaktadır. Dolayısıyla bu maddenin değiştirilmesi, 16 Nisandaki şaibeli ve gayrimeşru uygulamanın itirafıdır, kabulüdür ve son dakikada YSK tarafından alınan kararın kanuna aykırı olarak alındığının da itirafı niteliğindedir. Evet, 16 Nisan referandumunda alınan karar mührsüz pusulalara ilişkindir. Bu yasa teklifinin 11’inci maddesiyle 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesinde de değişikliğe gidilmekte ve mührsüz pusulaların da geçerli sayılacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmektedir.

Şunu açık ve seçik ifade etmemizde büyük yarar olduğunu düşünüyorum: Seçim mevzuatımızda yapacağımız değişiklikleri özgür, adil ve şeffaf bir seçimi mümkün kılabilmek gayesiyle düşünmek ve buna uygun yasal hükümler geliştirmek durumundayız. Oysa mührsüz zarf ya da mührsüz oy pusulalarının geçerli sayılmasına ilişkin bir düzenlemeye gitmek tam da şaibeyi kanunlaştırmak anlamına gelmektedir.

Hepinizin hatırlayacağı üzere, 16 Nisan 2017 Pazar günü oy verme işlemi devam ederken Yüksek Seçim Kurulu il ve ilçe seçim kurullarına ve sandık kurullarına bir duyuru gönderdi, YSK’nin resmî internet sitesinde de yayımlanan duyuru aynen şöyleydi: “Bazı sandık kurullarının seçmene oy pusulası ve zarflarını sandık kurulu mührüyle mühürlemeden verdikleri yolundaki yoğun şikâyetler üzerine, bugün toplanan Yüksek Seçim Kurulu, sandık kurulu mührü taşımayan oy pusulası ve zarfların dışarıdan getirilerek kullanıldığı kanıtlanmadıkça geçerli sayılmasına karar vermiştir. Sayım döküm işleminin buna göre yapılması gerekmektedir. Kamuoyuna, il ve ilçe seçim kurullarımıza, sandık kurullarına ve siyasi partilere duyurulur.” Ne var ki YSK bu duyurunun dayanağı olan kararını ancak bu duyurunun yapılmasından iki tam gün geçtikten sonra, 18 Nisan salı günü akşama doğru resmî internet sitesinde yayımlayabilmiştir. Konu hakkında kamuoyunda pek çok spekülasyon yapıldı ancak hukuken mesele, teknik bir meseleden ibaretti ancak karar, sonuçları itibarıyla son derece siyasi bir karar niteliğine dönüşmüştür. Tabii, bir hukukçu olarak konuya yaklaştığımızda ilk elden aklımıza gelecek soru şudur: Mührsüz pusulayla kullanılan oyun geçerliliği sorununa hangi hukuk kuralları uygulanacaktır? Diğer bir ifadeyle, hangi hukuk kurallarına dayanılarak mührsüz pusulayla kullanılan oyun geçerli olup olmadığına karar verilecektir? Görüldüğü gibi, bu soru, olaya uygulanacak olan hukuk kuralının tespiti sorunundan başka bir sorun değildir. Bu soruya hukuken verilecek cevap nettir. Sorunun çözümünde kullanılacak tek bir kural vardır ve bu kural da 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 8 Nisan 2010 tarihli 5980 sayılı Kanun’la değiştirilmiş 101’inci maddesinde bulunmaktadır. Bu madde aynen şöyle demektedir: “Madde 101- Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulaları geçerli değildir.” Bizim için

mesele bundan ibarettir, hukuken daha fazla bir şeyi tartışmaya gerek yoktur. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan bir oy pusulasıyla kullanılmış bir oy geçersizdir çünkü 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesi "Bu oylar geçersizdir." demektedir. Peki, YSK ne yapmıştır? Mühürsüz oy pusulalarının geçerli sayılmasına ilişkin son dakika ve dayanaktan, meşruiyetten yoksun bir karar olarak hukuki bir ihlal yaratmakla kalmamış, referandum neticesinde ortaya çıkan yüzde 51'e yüzde 49 gibi birbirine yakın iki oran da dikkate alındığında, YSK'nin bu hukuksuz kararı, aynı zamanda önemli siyasi şaibelere ve meşruiyet tartışmalarına olanak sağlamıştır. Bu gerekçelerle tüm seçim süreçleri boyunca şaibe ihtimallerini en aza indirecek yasal düzenlemeler yapmak ve bu konuda en titiz çalışmaları yürütmek bizim için öncelikli görevleridir. Dolayısıyla yaşanmış şaibeleri daha da katmerlendirecek usulsüzlüklere karşı kapı aralayan bu düzenlemenin madde metninden çıkarılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden, Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, aslında bu, 16 Nisanda yapılan YSK'nin hukuksuz mühür uygulamasının şu anda yasal bir zemine kavuşturulması gayretidir ama bu, sadece 16 Nisanda yapılanın bir kanunun çiğnenmesinin itirafı olmaktan öte, aynı zamanda önümüzdeki seçimlerde de son derece tehlikeli bir yolu açmaktadır. Şimdi, oy pusulasının mühürlenmesi niye önemlidir? Niye mühürlü pusula kullanılması gerekmektedir? Çünkü burada o pusulanın ve zarfın o sandık için hazırlandığının ve o sandıkta kullanıldığının tek karinesi, aslında oradaki mühürdür. Bu mühürler yoluyla, temel olarak da kullanılmayan oy pusulalarının tespiti yapılarak ve onlar da sayılarak ve sabitlenerek aslında oy hırsızlığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu öylesine tek yöntemdir ki neredeyse dünyada mühür kullanılmadan yapılan seçim yok denecek kadar azdır. Zaten bizde de mühür uygulaması 1960'tan beri yaygın bir biçimde uygulanmaktadır çünkü o mühür sayesinde, dediğim gibi, oy kaçakçılığının, oy çalmanın önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Mühür kullanılmadığı takdirde, oy pusulasının üretilmesine veya dışarıdan getirilmesine dahi gerek yok, zaten biliyorsunuz YSK bol miktarda yedek filigranlı da olsa pusula basıyor ve bu pusulaların bir şekliyle orada kullanılması ve bunun da kontrol edilememesi ve ölçülememesi sonucunda aslında seçimi büyük bir hile yapma potansiyeliyle karşı karşıya bırakmış oluyoruz.

Şimdi, 16 Nisanda da bu mühürleme işlemi son dakikada gereksiz görülerek aslında, bu mühürsüz oyların ölçülebilmesinin önüne geçildi ve sonuç olarak, vatandaşımızın kullandığı oyun gerçekte ne kadar olduğunun ve hatta mühürsüz oy miktarının dahi anlaşılması olanağı ortadan kalktı.

Biliyorsunuz, bizim YSK'ye başvurmuzda da aslında, YSK bu mühürsüz oylardaki daha önceki uygulamalarında –zannediyorum, belki onlar da söz alırlar- “esasa yani seçim sonucuna etki etmediğinden bahisle” diye genelde kararlar veriyor. Oysa, son anda alınan kararla mühürsüz oy miktarının sayısının ölçülmesinin önüne geçildiği için de aynı zamanda bunun seçim sonucuna etki edip edemeyeceğinin de önüne geçilmiş oldu ve böylece YSK'nin alabileceği bir iptal kararının da önüne geçilmiş oldu.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu süreçle ilgili, 16 Nisanda yaşananlarla ilgili çok kısa bir bilgi vermek isterim: Şimdi, biliyorsunuz, bu, çok önceden, 1961'den beri uygulanan bir şey ve YSK her seçim öncesinde seçimin türüne göre 30 ila 40 arasında karar ve genelge yayımlıyor ve bu genelgeler de seçimlerden altı ay öncesinden başlıyor ve seçim takviminin yayımlanmasıyla birlikte de genelgeler sırayla yayımlanıyor. 5 Ocak 2017'de yani Anayasa değişikliği çalışmalarının başlamasının ardından her birinde 5 YSK üyesinin bulunduğu iki komisyon kuruluyor, çıkarılacak karar ve genelgeler bu komisyonlara paylaştırılarak çalışmalar başlatılıyor ve halk oylamasının 2 Nisan 2017'de kabul edilmesiyle taslak hazırlanıyor ve ilerleyen günlerde 9 ve 16 Nisan tarihlerine göre de taslaklar

güncelleniyor yani YSK tedbirini alıyor, diyor ki: “Ben Meclisin belirleyeceği zamanda doğru bir şekilde bu referandumu yapayım.” Sonrasında sırasıyla genelgeleri var; 11 Martta, 16 Martta, 19 Martta, 25 Martta genelgeleri ve eğitimleri var. Yine, 29 Martta var, 11 Nisanda var, 12 Nisanda var, 16 Nisanda var ve 16 Nisanda saat 05.58’de SMS atıyor ve tüm sandık kurul başkanlarına, ilçe seçim kurulu başkanlarına ve il seçim kurulu başkanlarına şöyle diyor: “Oy zarfıyla birleşik pusulalarını sayıp tutanak defterine geçiriniz. Oy pusulalarının arka tarafını ve oy zarflarını sandık kurulu mühürüyle mühürleyiniz.” Buraya kadar her şey yolunda. Saat 16.10 olduğunda YSK yine 2017/559 sayılı Karar’la oy pusulalarına sehven yanlış basılan mühürler sebebiyle oy pusulalarının geçersiz sayılamayacağını ilan ediyor yani diyor ki: “Mühür olmak zorunda.” Dilerseniz aynen okuyayım: “Sandık kurulu mühürünün sandık kurulu tarafından sehven oy pusulasının ön yüzüne basılmış olması veya arka yüzüne basılmış olmakla birlikte, mürekkep fazlalığı nedeniyle ön yüzüne yansımış olması oy pusulasının geçersiz sayılmasını gerektirecek nitelikte görülmediğinden bu nitelikte olan oy pusulalarının geçerli sayılmasına karar verilmiştir. Yapılacak olan sayım ve döküm işlemlerinde bu hususa dikkat edilmesi gerekmektedir.” Yani buraya kadar aslında YSK yapması gerekeni yapıyor, daha önceki uygulamalarıyla da paralel bir uygulamaya devam ediyor. Oysa saat 16.10’da bu mesaj gönderildiği anda AKP temsilcisi salona geliyor ve 16.50’de bir karar çıkıyor ve bu karar da işte, meşhur mühürsüz oy pusulası ve zarfının geçerli sayılacağı kararı. Oysa biliyorsunuz, daha 16.00 bittikten sonra 32 ilde sayımlar başlamış, tutanakların bir kısmı da tutulmuş. Dolayısıyla geriye dönük, hukuku ayaklar altına alan bir uygulama ve bu yönüyle de bir ilk. Yüksek Seçim Kurulu Başkanı geçenlerde televizyona bağlandı, bu da yeni bir uygulama herhâlde. Hâkimler genelde kararlarıyla konuşurlar, gerekçeli kararlarıyla gerekeni açıklarlar kamuoyuna ama böyle, canlı yayınlara bağlanmaya başlayan bir YSK Başkanıyla da karşı karşıyayız. Zaman zaman ana muhalefet partisi liderine suç duyurusunda bulunacak kadar da tarafını belirlemiş ve bunu alenileştirmekten de çekinmeyen bir Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve bu kararları 17.09’da yayınladığı mesajla da yayımlıyor. Bu mesajı okuyorum size: “Yüksek Seçim Kurulunca bugün yapılan toplantıda sandık kurulu mühürü taşımayan oy pusulası ve zarflarının dışarıdan getirilerek kullanıldığı kanıtlanmadıkça geçerli sayılmasına karar verilmiştir. Sayım döküm işlerinin buna göre yapılması gerekmektedir.” Şimdi, bu, ağır bir meşruiyet krizi yaratmıştır 16 Nisan referandumu açısından. Ama bu, önümüzdeki düzenleme hem bu meşruiyet krizini derinleştirmekte, oradaki suçun bir itirafı niteliği taşımakta ve ona dönük de kendince bir af getirme iddiasında bulunmaktadır. Ama bununla da yetinilmiyor, önümüzdeki seçimlerde de yine “Filigranı varsa, YSK’nin bastığından eminseniz geçerli sayacaksınız.” diyor. Bu olacaksa o zaman biz bu oyların o sandıkta kullanıldığından nasıl emin olacağız? İtirazlar yapıldığında, tekrar sayımlar olduğunda oyların değiştirilmediğini kim bilecek? Biraz önce ifade etmeye çalıştım, YSK zaten çok basıyor o pusulalardan, dolayısıyla başka bir yerde üretmeye dahi gerek yok. Burada biraz önceki maddelerle birlikte düşünün, polis, asker, jandarma sınıfın kapısına kadar geliyor, gerektiğinde müdahale ediyor. İstedığınız gibi sandıkların bölgelerini değiştiriyorsunuz. Sandıklarda sadece müşahit bulundurmak dışında siyasi partilerin denetimini ortadan kaldırıyorsunuz ve bütün bunlarla birlikte de bu mühürsüz oyları da geçerli sayıyorsunuz. Bunların hepsi birleştiği zaman aslında, büyük bir kirli hazırlığın da olduğundan şüphelenmemek mümkün değil değerli arkadaşlar.

Bir de işaretli olsa dahi bu pusulaların kabul edilmesi de sorunlu bir uygulama. Çünkü bunların maksatlı bir işaret olma ihtimali de var ve bunun aslında, seçmen davranışını, seçmen iradesini sakatlamaya dönük hususlar içerdiği de ortada. Dolayısıyla burada da yine tehlikeli bir nitelik taşıdığını ifade etmek lazım. Dolayısıyla özellikle bu madde hem kendince 16 Nisandaki tartışmaları bitirme gayretinde ama zannediyorum ki Türk demokrasisi açısından ve Türk seçim tarihi açısından ağır yara oluşturma potansiyeline sahip. Çünkü kırık dökük bir demokrasmiz vardı, çağdaş bir demokrasiyi kurmakta güçlüklerimiz oldu, güçlüklerimiz var ama en azından, 16 Nisan seçimlerine kadar güvenilir seçim yapma konusunda sağlıklı bir geçmişimiz vardı ve bu geçmişimizi bir kenara iten, bu uygulamaları

bir kenara iten ve sanki mühürsüz pusulaların kabul edilmemesinin ilk defa seçmen iradesini sakatladığı gibi bir yaklaşımla mührün devreden çıkarılması... Gerekliği durumlar için söylüyorum elbette yani mührün sonuçta asıl olduğu elbette ortada ama sonuçta, kritik yerlerde, kritik zamanlarda kontrolsüz bir biçimde, ölçülemez bir biçimde ve itiraz edildiğinde karışıklık yaratacak bir biçimde mührün gereksiz görülmesi aslında bizim bu sağlıklı seçim geleneğimize de ağır bir darbe niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle çok büyük bir tehlike içeren bir hükümdür. Bunun mutlaka değerlendirilmesi gerektiğini ve bu hükmün mutlaka çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde başka söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Arkadaşlar, 10'uncu maddeyi görüştüğten sonra ara vereceğim.

10'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10- 298 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına aşağıdaki cümleler eklenmiş; altıncı fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş; mevcut yedinci fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; mevcut sekizinci fıkra da yer alan “belediye ve muhtarlık seçimlerinde,” ibaresi “seçimlerde,” şeklinde değiştirilmiş; mevcut onuncu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş; mevcut on ikinci fıkra da yer alan “sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın” ibaresi “sayıları her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak oyları” şeklinde, “karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın” ibaresi “karşılaştırılarak, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak” şeklinde ve “ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın” ibaresi “ise, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak” şeklinde değiştirilmiş; mevcut on üçüncü fıkra da yer alan “Siyasi partilerin ve bağımsız adayların” ibaresi “Siyasi partilerin, bağımsız adayların ve İttifakların ortak” şeklinde ve “her siyasi parti ve bağımsız adayın” ibaresi “her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak” şeklinde değiştirilmiş; mevcut on yedinci fıkra da yer alan “siyasi partiye veya bağımsız adaya” ibaresi “siyasi parti, bağımsız aday veya ittifakın ortak oyu için” şeklinde değiştirilmiş ve mevcut on dokuzuncu ve yirminci fıkralarda yer alan “siyasi partilerin ve bağımsız adayların” ibareleri “siyasi partilerin, bağımsız adayların ve İttifakların ortak” şeklinde değiştirilmiştir.

“Bunlardan sonra, ittifak yapan siyasi partilerin bulunması halinde, ittifakların birleşik oy pusulasındaki sıralarına göre ortak oyları için yeteri kadar sütun ayrılır ve bu sütunların üzerine ittifakların unvanları yazılır.”

“Ancak aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan seçimlerde, zarfın içinden çıkan oy pusulaları okunmadan önce, seçim türüne göre ters çevrilerek tasnif edilip masanın üzerine konulur ve dokuzuncu fıkra uyarınca işlem yapılır.”

“Birlikte yapılan Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinde, önce Cumhurbaşkanlığı seçimine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Mahalli idare organları seçimlerinde;

a) Büyükşehirlerde, sırasıyla büyükşehir belediye başkanlığı, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği ve muhtarlık,

b) Diğer illerde, sırasıyla belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği ve muhtarlık, seçimlerine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.”

“İttifak alanı içerisinde, “EVET” mührünün;

- a) Bir siyasi partiye ayrılan alana,
- b) Hem bir siyasi partiye ayrılan alana hem de ittifak unvanı bölümüne,
- c) İttifak unvanı bölümüne taşacak şekilde, bir siyasi partiye ayrılan alana,

basılması halinde, bu oy pusulaları geçerli kabul edilir ve sayım döküm cetvelinde o siyasi partinin cetveldeki sütununa işaretlenir. Bu haller dışında, yalnız ittifak alanı içerisine “EVET” mührünün basıldığı her durumda, bu oy pusulaları da geçerli kabul edilir ve sayım döküm cetvelinde ittifakın ortak oyları sütununa rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir.”

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talep eden Sayın Dora...

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Maddeyle, sayım döküm cetvelinin sonuna ittifak yapan parti varsa ittifaklarının isimlerinin de yazılması öngörülüyor. Oy pusulalarında “ittifaklar” kısmında hangi oyların geçerli olacağı düzenleniyor. Oy pusulalarının biçimi ve oy kullanma şekli, kurulacak ittifak lehine, ittifaksız seçime girecek partilerin ise aleyhine olacak şekilde değiştiriliyor. Teklifte yer alan biçim, oyların sayımını, hesaplamasını, siyasi partilerin her birinin aldıkları özgün oy sayısını belirlemeyi zorlaştırıyor.

Bu düzenleme, oy pusulasında partiler ve adaylar arasında eşit oran ve eşit hüküm esasını gözetmemektedir. Örneğin, ittifaka giren X partisi ile Y partisi yan yana yazılacak ve bu alan diğer partilere ayrılan alandan çok daha geniş ve belirgin bir yer kaplayacaktır. Diğer taraftan, seçimlere ittifak yapmaksızın katılacak olan partilerin oyları sayılırken oy mührünün o partiye ayrılan sütunun dışına taşması hâlinde bu oy geçersiz olarak kabul edilirken buna karşın, ittifak yaparak seçimlere katılan partilere ayrılmış olan özgün sütunlara rastgele basılacak olan oyların geçerli kabul edilmesinin önü açılmaktadır. Böylelikle, siyasi partiler arasında ve dolayısıyla, yurttaş iradesinin sandığa yansımada noktasında bir adaletsizliğe yol açılmakta ve bu adaletsizlik yasalaştırılmak istenmektedir. Olması gereken, oy pusulalarının ve sayım döküm cetvellerinin şekil ve biçiminde herhangi bir düzenleme yapılmadan, ittifaka giren partilerin aldıkları oyların sandık kurullarında değil il seçim kurullarında toplanarak hesaplanmasıdır. Aksi takdirde, öngörülen uygulama siyasi partilerin eşit koşullarda yarışma ilkesine aykırı olarak gerçekleşecektir. Bu temelde, bu maddeye karşı olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Emir...

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu madde de ittifak yapan partilere büyük avantaj sağlamaya dönük bir madde. Tabii, biz ittifak yapılmasına karşı değiliz ve hatta, ittifakın yasal bir zeminde yapılmasından yanayız. Ama iki partinin veya daha fazlasının ittifak yaptığı diye diğer partilere dönük olarak Seçim Kanunu’ndan kaynaklı avantajlar elde etmesi elbette ki adaletle de, vicdanla da ve eşitlik ilkesiyle de bağdaşmayacaktır. Şimdi, bu düzenleme bunları içeriyor ve bu düzenlemenin asıl amacının, her ne şekilde olursa olsun, orada hangi mühür varsa o mührün aslında ittifakın onaylanması anlamına gelmesini sağlamaya dönük olduğu ortada. Çünkü bakın, ittifak yapmayan partilere nazaran çok daha geniş bir alan ayrılıyor, bir defa, geometrik bir büyüklük yaratılıyor. Bunun, seçmen psikolojisi açısından, insan davranışları açısından, tercihleri açısından mutlaka tartışılması lazım. Oraya daha büyük bir dikkörtgen çizmiş oluyorsunuz, daha geniş bir alan bırakmış oluyorsunuz ve bu daha geniş alana bir şekilde mühür denk geldiği zaman da bunu hemen ittifaka yazıyorsunuz. Eğer bu, bir partiye yakınsa da önce partinin dolayısıyla da zaten yine ittifakın sayıyorsunuz. Şimdi, oradaki mührün bu kadar çok anlam taşıma olanağı yok. Bir mühür ya bir partiye verilmiştir ya bir listeye verilmiştir ya ittifaka verilmiştir. Partie verilen ittifaka

sayıyorsunuz, ittifaka verileni gerektiğinde tekrar dönüp partiye yazıyorsunuz. Siz milletin iradesini bu kadar yönlendirme hakkını nereden buluyorsunuz? Parti üst yönetimleri olarak, parti örgütleri olarak iki parti birbiriyle anlaşabilir, bu olağandır, olabilir ama her bir seçmenin o ittifakı mutlaka onayladığını nereden bileceğiz? Çünkü burada vatandaşımıza mühürleme yetkisi veriyorsunuz ama bir mührü her şekilde sayma olanağı var hem de haksız ve adaletsiz bir biçimde geniş bir alan açarak yapıyorsunuz. Tabii, sadece pusulanın şekli dahi bize göre Anayasa'daki eşitlik ilkesine aykırıdır. “E, canım, ittifak yaptık, biraz alanımız geniş olsun, biraz daha yüksekliği olsun.” Çünkü ilk başta Sayın Parsak göstermişti, orada ekstradan alan açıldığı ortada. “E, siz de ittifak yapın.” yaklaşımı... Bakın, siyasi partiler ittifak yapabilirler, yapmayabilirler ama ittifak yaptılar diye haksızlık yapma hakları yok, bir başkasının avantajını yok etme olanakları yok veya kendilerine fazladan bir olanak sağlama, bir avantaj sağlama, kanun yoluyla oy devşirme olanakları yok. İşte, burada yapılan da bu. Dolayısıyla bu aslında seçmen iradesine apaçık bir hüküm içeriyor ve bu yanlış hükmün mutlaka değiştirilmesi lazım. İttifak yapmak bir hak olabilir, doğru bir şey yapılabilir ama bu şekliyle yapılması seçim adaletini ortadan kaldıran adaletsiz, haksız, hukuksuz ve eşitliği ortadan kaldıran bir ittifaka dönüştürmesi dolayısıyla mutlaka tekliften çıkarılması gerekmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ben de bu maddeye ilişkin birkaç cümle ifade etmek istiyorum, çok uzun konuşmayacağım ama şimdi, burada, yapılan bu düzenlemeyle aslında seçim pusulasında parsel bazında bir seçim düzenlemesi var. İşte, Sayın Emir'in de dediği gibi, geniş bir alanın ayrılması burada hem algıyı yönetmeye dönük hem de eşit koşullarda yarışma ilkesine de aykırı bir durum oluşturuyor. İşte “Siz de ittifak yapın.” zorlamasına, buna itme, mecbur kılma gibi algı yönetimlerine hizmet eden bir görsellik, bir fiziki koşul yaratılıyor bu maddeyle birlikte. Pusulaya baktığımızda, işte “Nereye basarsan bas, ittifakın neresine basılırsa basılsın oy dağıtılır.” diyor. Ama diğer tarafta, iki partiye bastığın zaman geçersiz. Yine, bu da eşit koşullarda yarışma ilkesini zedeleyen, aynı zamanda, ittifakı da bir bütünüyle düşündüğümüzde, Siyasi Partiler Yasası'nın eşitlik ilkesini de düşündüğümüzde Siyasi Partiler Yasası'nı da yok sayan bir düzenleme olarak karşımıza çıkıyor ve doğru bir düzenleme olmadığını buradan da ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

EROL DORA (Mardin) – Sayın Başkanım, çok kısa bir şey belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Yüksek Seçim Kurulu temsilcisi geçerli ve geçersiz oylarla ilgili bizlere bir brifing, bir bilgi verebilir mi ve oy pusulalarını da bizlere takdim edebilir mi? Yani alt komisyonda da olmazsa...

BAŞKAN – Örnek pusulayı mı?

EROL DORA (Mardin) – Evet efendim.

BAŞKAN – Şöyle: Onun maddesi zaten 17'nci madde olarak var, örnek pusula çerçeve 17'nci maddede var.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tabii, tabii, çerçeve 17'de.

BAŞKAN – Çerçeve 17'yi konuşurken -örnek pusula zaten santim santim kanunda yazıyor- onu orada görüşelim.

EROL DORA (Mardin) – Onu görsel olarak da görsek ve...

BAŞKAN – Tabii, tabii, var, onu 17'nci maddede görüşürüz.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Peki.

Arkadaşlar, maddeyle ilgili önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Görüşmelere 16.00'da başlamak üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.33

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.03

BAŞKAN : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ : Mehmet PARSAK (Afyonkarahisar)

BAŞKAN – Alt komisyonumuzun değerli üyeleri, çok değerli bürokrat arkadaşlarım; toplantımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

11’inci maddede kalmıştık.

11’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11- 298 sayılı Kanunun 101 inci maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“7. Yetkili seçim kurulları tarafından gönderilen ve Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan oy pusulalarının arkasının sandık kurullarının İhmalıyla mühürlenmemiş olması.”

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talep eden...

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Efendim, biz bu maddeyle ilgili, 9’uncu maddedeki düşüncelerimizi aynen tekrar ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, bu madde, tabii, 9’uncu maddeyle de bir anlamda birbirine yakın maddeler. Mühürsüz oy pusulalarının, mühürsüz zarfların geçerli sayılacağıyla ilgili bir maddeden bahsediyoruz. Aslında, bize göre, her fırsatta ifade ettiğimiz üzere, bir sahtecilik itirafı bu madde, çok açık ve net; biraz ağır olacak ama öyle, sahtecilik itirafı. Arkasında sandık kurulu mühürü bulunmayan zarf ve oy pusulalarından üzerinde YSK filigranı, amblem ve ilçe seçim kurulu mühürü bulunanların geçerli sayılacağına ilişkin maddenin gerekçesinde, bize göre, sahtecilik itirafı yer alıyor. Yeni yasa, 16 Nisan 2016 halk oylamasındaki mühürsüz zarf ve mühürsüz oy pusulası rezaletini de ne yazık ki yasalaştırıyor. Ama şunu da ifade edelim ki: Ne olursa olsun, hangi yasayla hangi hukuksuzluk yasalaştırılmaya çalışılırsa çalışılsın “kamu vicdanı” denen bir şey var ve bu kamu vicdanını hiçbir yasa rahatlatamaz, vicdanlarda asla ve asla meşrulaştırılmaz böyle bir şey. Bu, çok yanlış ve katılmadığımız, şiddetle de karşı çıktığımız bir madde.

Geleceğe ilişkin gibi görünüyor bu madde düzenlemesi ama aslında bir anlamda da geçmişteki bir suça dönük aklama niteliği de taşıyor ve bu yasanın bana göre en önemli kötülüğüdür bu madde, bu düzenleme. Bu düzenleme Türkiye’ye haksızlıktır, hırsızlığın yasalaştırılmasıdır ve asla kabul edilemez. Eğer biz mühürsüz oyları, pusulaları geçerli kabul edeceksek o zaman hiç başka mühre de gerek yok, direkt filigranlı diyelim, direkt üzerinde bir ibareyle gönderelim. Bu kadar fazla basılan oy pusulaları yarın öbür gün kötü niyetli kullanılırsa ne yapacağız, bunları nasıl engelleyeceğiz, yine güvenliği nasıl sağlayacağız?

Peki, bu maddenin getirilişindeki temel gerekçelerden bir tanesi... Yok, işte, sandık başında sandık kurulu bunlara mühür basmayı unutursa gibi gerekçeler sunuluyor, yapacağı ihmallere dayalı olarak böyle bir önlem alındığı söyleniyor. E, peki, buraya kadar olan maddelerde hep “Biz niye kamu görevlilerine güvenmiyoruz? Ona güvenmeyelim, buna güvenmeyelim, peki biz kime

güveneceğiz?” diye de serzenişte bulunuldu bizim eleştirilerimize karşı. Kamu görevlilerine bu kadar yetki verirken “Güven esasına dayanalım.” derken “Güvenelim biz memurlarımıza.” derken peki bu maddede niye güvenmiyoruz? Bu maddede niye ihmal edebileceklerini düşünüyoruz? Niye görevlerini savsaklayacaklarını düşünüyoruz? Eğer bu kadar güveniyorsak biz kamu görevlilerine, o zaman sandık başında da görevleri olan, yarın öbür gün sahteciliğe, sıkıntıya, dışarıdan pusula getirmelerine engel olacak işlemleri yapacak olmalarına da güvenmemiz lazım diye düşünüyorum. Eğer bunları doğru yapamayacaklarsa o zaman baştan beri bizim söylediğimiz, bizim eleştirdiğimiz ve kaygı duyduğumuz, dile getirdiğimiz kaygılarımız, endişelerimiz haklıdır demektir kamu görevlileri hakkında ve kamu görevlilerine güven hakkında diyorum.

Bu maddeye şiddetle karşıyız ve bu tekliften kesinlikle çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.

Benim, maddeye ilişkin şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Emir.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi bu uygulamalarla seçim adaletinin yok edildiğini daha önce de ifade etmiştik. Bunlara ek olarak bu madde özelinde de bazı noktaları dikkate sunmak istiyorum ve belki de bu anlamda bir açıklama alabilirsek yerinde de olur diye düşünüyorum.

Şimdi, burada 7’nci maddede -eski hükmü, hüküm zaten aynen korunmuş- diyor ki: “Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan pusula geçersizdir.” Tamam. O hâlde biz mühürsüz pusulaları da eğer geçerli kabul ediyorsak, edeceksek bu hükümle beraber, bu 7’nci madde aslında ortadan kalkmış olmuyor mu? Yani bence bunun üzerinde durmakta fayda var. Keşke Sayın Parsak da olsaydı, biraz daha hâkim konuya.

Şimdi, tekrar ediyorum “Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan...” diyor. Zaten biz hiçbir mühür olmayan yani o seçim çevresi için olup olmadığı belli olmayan filigranı kabul etikten sonra -değil mi yani- bunun ne anlamı var? Bu birincisi.

İkincisi: Yine, o önemli. Onun dışında da dediğim gibi, buradaki 9’uncu maddede bizim söylediğimizin hepsini aynen tekrarlamış olalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, teknik, bürokrat arkadaşlardan konuyu açıklayacak...

Buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Başkanım, 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesi yedinci fıkrasında “Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan oy pusulası”ndan kasıt, örnek vermek gerekirse, eğer bu bir milletvekili seçimiye Ankara 1’e ait oy pusulası Ankara 2’de kullanılamaz böyle bir oy pusulası çıkmış ise veya mahalli idareleri örnek vermek gerekirse...

BAŞKAN – Daha çok mahalli idarelere yönelik... Milletvekillerinde parti ismi var ya.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Yani bir ilçenin başka bir ilçede veya bir belediye başkanlığının -büyükşehir veya ilçe belediye başkanlığının- kullanılması şeklinde “seçim çevresi”nden kasıt o.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde önerge yok, başka söz talep eden yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12'nci maddeye geçiyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 12- 298 sayılı Kanunun 105 inci maddesinin ikinci fıkrasının yirmi ikinci bendinde yer alan “oyların” ibaresi “oylar ile ittifakların her birinin aldığı toplam geçerli ortak oyların,” şeklinde ve üçüncü fıkrasında yer alan “sandık çevresi içinde” ibaresi “sandığın konulduğu bina veya yapıda” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN – Bu, daha çok teknik bir düzeltme olarak gözüktüyor arkadaşlar.

Söz talep eden...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ben soru sormak istiyorum.

BAŞKAN – 12'nci maddeyle ilgili, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sadece soru sormak istiyorum Sayın Başkan, daha doğrusu bir açıklama beklentisi içindeyim.

Bu tutanağa oyların nasıl bağlanacağıyla ilgili, mührün vurulması... Nereye vurursan vur, ortaya da bassan geçerli sayılacak oylar ittifak çerçevesinde. Peki, tutanağa bağlanırken normalde ayrı ayrı yazılacak partilerin aldığı oylar ama ortaya basılan oy ne olacak, nereye yazılacak?

BAŞKAN – O 13'üncü maddede.

MURAT ALPARSLAN (Ankara) – “Aldığı oy” diye ayrı bir kısım olacak ya.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama ittifaka giren partilerin de ayrı ayrı oyları belirlenmeyecek mi? O sonra mı tasnif edilecek, yoksa...

BAŞKAN – Fatma Hanım, 13'üncü madde o, isterseniz orada konuşalım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Tamam Sayın Başkanım.

BAŞKAN – 12'nci madde üzerinde önerge yok, başka söz talep eden yok.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

13'üncü maddeye geçiyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 13- 298 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin dördüncü fıkrasına (14) numaralı bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş, diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiş ve altıncı fıkrasında yer alan “adayların” ibaresi “adaylar ile İttifakların ortak” ibaresi şeklinde değiştirilmiştir.

“15. İttifakların her birinin aldığı ortak oy sayısı,

16. İttifak içerisindeki her bir siyasi partinin tek başına aldığı oy sayısına, İttifakın ortak oylarından gelen payın ilave edilmesiyle elde edilen oy sayısı,”

BAŞKAN – Şimdi, mesela, ben bu maddede bir örnek vereyim isterseniz, şöyle, yanılsam düzeltin: Mesela, 100 bin biri aldı diyelim, 20 bin biri aldı diyelim, 10 bin de ittifak oyu var diyelim. Bunun 8 bini 100 bine eklenecek, 2 bini 10 bine eklenecek, değil mi? Yani aldığı oy oranına göre olacak.

MURAT ALPARSLAN (Ankara) – Yurt dışı oyları gibi yani o, yurt dışı oyları gibi sayılacak, daha sonra nasıl...

BAŞKAN – Kendi aralarındaki oranına göre paylaştırılacak.

Söz talep eden...

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Maddede ilçe seçim sonuç tutanaklarına ittifak kuran siyasi partilerin aldığı oyların bir arada görüldüğü ayrı bir sütun eklenmesi öngörülmüyor. Tartışmaya açık olmakla birlikte, ittifakın oylarının birleştirilmesinin il seçim kurullarında yapılması ve ittifakın aldığı toplam oyun da bu tutanakta belirtilmesi gerektiğini öneriyoruz. Ancak 16'ncı fıkrada yer alan "İttifakın ortak oylarından gelen payın ilave edilmesiyle..." ibaresi oldukça sorunludur. Bu pay neye göre, nasıl belirlenecektir? Bu pay nereden gelmektedir? Bu pay, özünde diğer partilerden farklı olarak ayrıcalıklı ve adaletsiz bir şekilde aslında geçersiz olup geçerli sayılacak oyların ittifak hanesine yazılmasını ifade ediyor. Böylelikle geçersiz olması gereken oyların bir şekilde ittifaka ve ittifak partilerine yazılması sağlanmaktadır. Son genel seçimde yani 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde Türkiye genelinde oy sayım, döküm işlemleri neticesinde geçersiz kabul edilen oy sayısı 680 bin civarındadır. Bu düzenlemeyle birlikte bu geçersiz oyların önemli bir bölümünün ittifak partileri lehine olacak biçimde geçerli olarak kabul edilmesi son derece adaletsiz ve yurttaş iradesini, halk iradesini itibarsızlaştıran bir yaklaşım olacaktır. Seçim süreçlerinde hep birlikte tanıklık ettik ki kimi zaman 3 oyla, 5 oyla, 50 oyla, 100 oyla yani çok küçük oy farklarıyla bir siyasi parti, milletvekilliği veya belediye başkanlığı kazanabiliyor ve kaybedebiliyor. Bu realiteyi de dikkate aldığımızda, geçersiz sayılması gereken oyların ittifak kuran partiler lehine geçerli kabul edilmesini sağlamaya dönük bu düzenlemeyi kabul etmemiz mümkün değildir. Bu gerekçelerle düzenlemenin teklif metninden çıkarılması gerektiğini öneriyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden? Sayın Emir...

Buyurun Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yine aynı konu... İttifak üzerinden, ittifak kurulması üzerinden oy devşirmenin, oy bulmanın, hatta bir anlamda da yapılan haksızlık düşünülürse ittifak yapmayanlara dönük olarak bir oy hırsızlığının söz konusu olduğu bir madde yine.

Şimdi, 15'te de diyor ki: "İttifakların her birinin aldığı oy sayısı..." 16'da da: "İttifak içerisindeki her bir siyasi partinin tek başına aldığı oy sayısı..." Tamam, şimdi, partilerin aldığı oy sayısını anlayabiliyoruz ancak sadece ittifaka verilen oyların normalde geçersiz sayılması gerekir. Yani burada ittifaka sayılan oyların büyük kısmı aslında ittifaka verildiğinin yani o iradenin ittifak için oluştuğunun belli olmadığı oylar. Dışarı taşan mühürler, ittifak alanından taşan mühürler, normalde geçersiz olacak oylar burada geçerliymiş gibi kabul ediliyor ve dolayısıyla da ittifakın kabul ediliyor otomatik olarak. Dolayısıyla burada, aslında, seçmen iradesinin bir saptırılması söz konusu. Bir mühür bir işe yarar, o mühür nereye seçiyorsa oraya dâhil edilir; bir partiyi seçmişse, mevcut düzenlemeye göre, bir parti için o kurala uygun olarak düzenlenmişse o partiyi seçmiş demektir, aynı zamanda ittifakı seçtiğini kabul ediyorsunuz. İttifaka verilmiş oy, eğer kuralına uygun olarak verilmişse ittifaka verilmiş mührü de dönüyorsunuz, tekrar partilere aldığı oy oranında dağıtılıyorsunuz. Yani birini birine kanun zoruyla, kanun yoluyla bağlamış oluyorsunuz. Oysa burada bu iradenin olup olmadığı hiçbir şekilde belli değil. Dolayısıyla burada bu düzenlemeyle seçmenin iradesi saptırılmış oluyor açıkça. İşte, kirlilik dediğimiz, oy hırsızlığı dediğimiz tam da burasıdır. Bu nedenle bu hükmün mutlaka çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde önerge yok.

Başka söz talep eden? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

14'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 14- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 90 maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Siyasi partiler, tüzük ve programları dışında faaliyette bulunamazlar.”

BAŞKAN – Arkadaşlar, burada eski metinden “...seçimlerde başka bir partiyi destekleme kararı alamaz.” ifadesi çıkarılmış. Aslında bu çerçevede sadece bir düzeltme var bu metin çıkınca. İttifak çerçevesinde başka bir partiyi destekleme de aynı mantığın devamı şeklinde gelmiş, sadece bu ifade çıkarılmış.

Madde üzerinde söz talep eden? Yok.

Madde üzerinde önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 14'üncü madde kabul edilmiştir.

15'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 15- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununa 12 maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 12/A maddesi eklenmiştir.

“Seçim İttifakı:

Madde 12/A-Siyasi partiler, ittifak yaparak seçime katılabilir. İttifak yapan siyasi partiler, kendi aday listelerini verir.

İttifak yaparak seçime katılma kararı alan siyasi partiler, seçimin başlangıç tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde, genel başkanların imzalarını ihtiva eden ittifak protokolünü Yüksek Seçim Kuruluna teslim eder. Aday listelerinin teslim edilmesi için belirlenen tarihten iki gün öncesine kadar, aynı usulle ittifak protokolünde değişiklik yapılabilir.

İttifak protokolünde; siyasi partilerce belirlenmesi halinde, ittifak unvanı ve kanunlara aykırı olmayan diğer hususlar yer alır.

Siyasi partiler, aday listelerinin teslim edilmesi için belirlenen tarihten üç gün öncesine kadar, Yüksek Seçim Kuruluna bildirimde bulunmak suretiyle ittifaktan vazgeçebilir. Bu durum, Yüksek Seçim Kurulunca aynı ittifak içerisindeki diğer siyasi partilere derhal bildirilir. Vazgeçme halinde ittifak diğer partiler arasında devam eder. İttifaktan vazgeçmenin bildirilmesini takip eden gün saat 17.00'ye kadar, ittifak içerisindeki diğer siyasi partiler ittifak protokolünü değiştirebilir veya ittifaktan vazgeçebilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile seçim ittifakına ilişkin diğer hususlar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden?

Sayın Emir...

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, burada her partinin kendi listesiyle seçime giriyor olması aslında ittifakın özünü tam da bağdaşmayan bir durum. Günlük siyasi ihtiyaçlardan ve özellikle de şu anda bu teklifi getiren her iki partinin bir şekilde kendi barajlarını aşma gayretlerinden kaynaklandığı açık ortada. Çünkü burada

kendi listeleriyle girecek olmaları aslında tam bir ortaklaşmadan uzak olduklarının da bir göstergesi. Dünya örneklerinde de kendi aday listeleriyle girdikleri zaman ittifaka dönük bir özel tercih yoksa bunun ittifaka sayılamayacağı yönünde genel bir uygulama var. Şunu anlatmak istiyorum: Kendi listesiyle giriyor, mühür kendi hanesine basılıyorsa o oyu ittifaka saymak aslında bir çıkarım, bir varsayım. Dolayısıyla bu, aslında seçmen iradesini saptırmak. Dolayısıyla burada bu düzenlemenin bugünkü siyasal konjonktürle ilgili olduğunu düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben de teşekkür ediyorum.

Başka söz talep eden? Yok.

Madde üzerinde önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

16'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 16- 2839 sayılı Kanunun 16 ncı maddesine ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Seçimlere katılma yeterliliği taşıyan siyasi partinin seçime katılmaması halinde, bu partinin üyesi kendisinin ve üyesi olduğu siyasi partinin yazılı muvafakati alınarak, başka bir siyasi parti tarafından aday gösterilebilir.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

16'ncı madde üzerinde söz talep eden?

Buyurun Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, bir önceki düzenlemeden devam edelim, bunlar aslında birbirine yakın.

Şimdi, bu, günlük ihtiyaçları karşılamaya dönük demiştim. Burada ittifak kurulurken “İttifakın avantajlarından yararlanalım, hatta yasayı öyle çıkaralım ki ittifaka verilmeyen oyları da ittifaka verilmiş gibi varsayalım. İşte -birazdan görüşeceğiz- iki defa D'Hondt yaparak bütün o milletvekili avantajlarını lehimize kullanalım ama ittifakın dezavantajlarını hiç üstümüze almayalım.” Nedir ittifakın dezavantajı? Denir ya “Siyasette iki artı iki dört etmez.” diye. Çünkü sonuçta listeleri birleştirdiğiniz zaman bunun kamuoyunda, parti tabanlarında olumsuz bir karşılığı olma riski var, tehlikesi var; bundan da kurtulmak için bu yola gidilmiş. Şimdi, bu madde de yine aynı şekilde kişiye özel olacağını düşündüğümüz bir düzenleme; burada başka bir partinin üyesini de kendi listesinden göstererek yine günlük ihtiyaçlara çözüm bulmak amacıyla üretilmiş bir madde.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde önerge yok.

Başka söz talep eden? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

17'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 17- 2839 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

“İttifak yapan siyasi partiler, kuraya ittifak olarak dahil edilir ve oy pusulasında yan yana yer alır. Bu partilerin ittifak içerisindeki sıraları da kurayla belirlenir. Bu durumda ittifak yapan siyasi partilerin sütunlarının üzerinde; kısa kenarı iki santimetre, uzun kenarı bu partilerin sütunlarının genişliği ile sütunlarının aralığı toplamı kadar olan, dikdörtgen şeklinde ittifak unvanının yer alacağı ortak bir

bölüm bulunur. İttifakın unvanı yoksa, ittifak unvanı bölümüne yalnız “İTTİFAK” ibaresi yazılır. Unvanı olmayan ittifakın birden fazla olması halinde, bunlar başvuru sırasına göre numaralandırılır. İttifak unvanı bölümü ile aralarındaki boşluk dahil ittifak yapan siyasi partilerin sütunlarının tamamı ittifak alanıdır.”

BAŞKAN – Örnekleri dağıtıldı herhâlde arkadaşlar.

Söz talep eden?

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Maddeyle oy pusulalarında ittifak partilerinin nasıl bir şekilde yer alacağı düzenleniyor. Teklifin 10’uncu maddesinde belirttiğimiz görüşler bu madde için de geçerlidir. “İttifak” adının ya da ifadesinin oy pusulalarında ayrı ve belirgin bir alan açılarak yazılması seçmenin oy kullanırken algılarında etki yapacağı için ittifakın lehine, ittifak yapmayan seçimlere katılacak partilerin ise aleyhine sonuç doğurabilecektir. Bu ise tamamen seçmen iradesinin yansımada adaletsizliklere sebebiyet verecektir. Bu nedenle bu düzenlemeye karşı olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Dora.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, biraz önceki şeye gelebilir miyiz? Ben bir iki soru da sorarak biraz açıklığa kavuşsun istiyorum.

Şimdi, mesela (B) partisine oy veren bir vatandaş, (B) partisine vuracağı mührü, sağa kaydırsa ve sağdaki o ittifak olmayan partinin çizgisine taşırırsa o oy geçersiz olacak; sola taşırırsa ama büyük tarafı bu tarafta olsa o çizgiyi de geçse (B) partisine mi yazacaksınız, ittifaka mı?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İttifaka, her türlü ittifakın ortak oyu o.

MURAT EMİR (Ankara) – B partisine yazacak mısınız o anda?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hayır. 17’nci maddede...

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, işte, onu ortaya koymaya çalışıyorum. Şimdi, bakın, tam da işte, bunu bunun için söylüyorum, işte, eşitlik ilkesi böyle bozuluyor. Yani sağa giderse yok, o oy iptal ediliyor ama sola giderse orası ittifak alanı. Yani ittifak alanı içerisinde aslında biz o kendi yasamızı, kendi şeyimizi ilga etmiş oluyoruz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sola gidince geçerli oluyor.

MURAT EMİR (Ankara) – Yani öyle olmuş olmuyor mu? Yanılıyor muyum?

BAŞKAN – Şimdi, şu tarafa, mesela şuraya vursa geçersiz oluyor ama buraya vursa bir şekilde ittifakın ortak oyu oluyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İttifak alanı burası zaten ya.

MURAT EMİR (Ankara) – İttifakın oyu zaten dönüyor, geri geliyor ya.

BAŞKAN – İttifak alanı şurası komple olduğu için...

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam “ittifak” unvanı yazdığınız yere vurunca da oluyor.

BAŞKAN – Tabii tabii, şu kare içerisinde her yer oluyor.

MURAT EMİR (Ankara) – Tarla sizin.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Öbür tarla da sizin.

MURAT EMİR (Ankara) – Bizim tarla çok dar.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Daraltmayın, genişletin.

MURAT EMİR (Ankara) – Hayır, bu bizim işimiz canım. Size ne?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bülent Bey demiş ki: “İlkeler üzerinden önce konuşacağız ittifakı.”

BAŞKAN – Muharrem Bey de söylemiş.

MURAT EMİR (Ankara) – Buna çok üzölmüşsünüz anlaşılan, sabah da söylemiştiniz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yok, hayır, hayır biraz önce söylemiş Sayın Tezcan.

BAŞKAN – Muharrem Bey de söylemiş.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, bakın, biraz renklendirelim. Şimdi, arkadaşlar, dün de bu polemikleri yaptık. Şöyle bir söz vardır, bu Amerikalıların sözü: “Yani müzik nasıl çalışırsa öyle dans edersiniz.”

BAŞKAN – “O zaman niye yoruyorsunuz bizi?” diyorlar.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdiye kadar ittifak yasaktı ve bu koşullar içerisinde partiler bir şekilde ittifakın yolunu bulup var olmaya çalışıyorlardı, bu da gayet meşruydu çünkü öyle bir yasa vardı, baraj vardı. Oysa bugün bu baraja yapışmış, değiştirmek istemeyen sadece kendisi için düzelten ve kendisi o barajı bir şekilde atlayıp diğerlerini baraja takmaya çalışan bir anlayış var ve her defasında gelen... Deniyor ki bize: “Siz de yapın, siz de yapın...” Arkadaşlar, biz yaparız yapmayız, sorun o değil. Yani eğer müzik bundan sonra ittifaklı çalışacaksa herkes ona göre nasıl dans edeceğinin yolunu bulur, o ayrı mesele.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hem tarla belki daha geniş olur böyle 3 partili, 4 partili falan; iyice genişler tarlalar.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama bakın, bu, tek başına burada yapılanı doğru yapmaz. Biz burada yapılanı konuşacağız.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Biz de diyoruz ki geri kalan dört parseli de siz kapatın.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam, bakın, bunların hepsi yapılabilir, biz zaten bunların hepsini açacağız, rahat olun siz.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Biz rahatız, siz gerginsiniz, biz rahatız.

MURAT EMİR (Ankara) – Biz bu ülkede güvenli seçimi de yapacağız, herkese rağmen yapacağız; burada sorun yok ama burada biz bu yasayı konuşuyorken bu yasayı konuşmamız lazım yoksa bu yasa geçtikten sonra elbette ki herkes kendine göre konum alacak.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Murat Bey’in ben görüşüne katılıyorum. Tabii, ilkeler bazında konuştuğumuz için şu an bir partinin adına konuşmuyoruz.

MURAT EMİR (Ankara) – Bu eşitsizlik arkadaşlar, bu eşitsizlik.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Eşitsizlik olduğuna mı katılıyorsunuz Sayın Başkan?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bak, Başkan ifade etti, tutanağa geçti.

BAŞKAN – Hayır, ilkeler bazlı konuştuğumuza katılıyorum.

MURAT EMİR (Ankara) – Şimdi, dolayısıyla burada açık bir hukuksuzluk var, açık bir haksızlık var. Bu, zorlamadır; bu, şantajdır. Partiler, bazı partiler ittifak yapabilir, siyaseten yakınlık duyabilir, bazıları duymazlar, bazıları ilkeler çevresinde birleşirler. Ama bunlar bunu yaptılar diye diğer partilerden

daha geniş alan, hatta bırakın daha geniş alanı -burada, biraz önce tam örneğinde olduğu gibi- taşırırsan ittifaka yazılıyor, dönüyor tekrar o partinin cebine konuyor; birazdan geleceğiz. Dolayısıyla bunlar eşitlikle de hukukla da vicdanla da adaletle de açıklanamayacak düzenlemeler.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Mikrofonu açmadan söyleyeyim de...

Filme şimdi diyor ki: “Cuma namazına gideceğiz.” “Ben de gideceğim.” diyor kadın belediye başkanı. “İyi de cuma namazı erkeklere göre.” falan diyor, “Niye, size cumadır da bize perşembe midir?” diyor. Yani şimdi öyle olduğu gibi “Hükümet Kadın”da... Şimdi, burada eşitsizlik veya adaletsizlik şu denklemde mümkün olabilir: Bir ittifaka belli avantajlar sağlarsınız, diğer bir ittifaka buna karşın bir avantaj sağlamazsınız o zaman eşitsizlikten, adaletsizlikten söz edilebilir. Ama ittifaklarla müstakilen siyaset yapan ve seçime giren partiler arasında -ne eşitsizlik ne adaletsizlik- farklılıkların olması doğaldır çünkü ittifakların avantajları olduğu kadar siyaseten dezavantajları da var, bunu üstlenirsiniz, üstlenmezseniz. Nitekim siz de öyle söylüyorsunuz “Müzik nasıl çalarsa biz de öyle dans edeceğiz.” diye. Yani müzik böyle çalacak, Meclisimiz bu yönde karar verdiği zaman, siz de ondan sonra o tercihinizi yapacaksınız.

MURAT EMİR (Ankara) – Biz öyle demedik, yapılabilir dedik.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İşte, tamam yani onu göreceğiz zaman içerisinde, siz söylediğiniz için şimdi böyle söylüyorum.

Şimdi, burada 2 ittifak arasında farklılık oluşturan veya müstakilen seçime katılan 2 parti arasında farklılık oluşturan bir yasal düzenleme olsa bundan söz edebilmek mümkün değil. Nitekim, buna ilişkin Avrupa uygulamaları da dâhil olmak üzere, mantık da bunu gerektirdiği için ittifaklar böyle yapılır zaten netice itibarıyla yani ifade etmek lazım. Hatta, bu her türlü tartışmayı da ortadan kaldıralım diye 17’nci maddeyi yazarken uzun uzun değerlendirmelerimiz bu çalışmalar esnasında oldu, hiç böyle müphem bir alan bırakmayalım diye ittifakın içerisindeki partinin hangi oyları sadece kendisinde onu tespit edip onun dışındaki durumları da ittifakın ortak oyu ve o ittifakın ortak oyunda gene eşit değil bakın, adil olarak dağıtılabilecek bir formülasyonla neticeye bağladık ve bunu, cumhur ittifakı için değil, tüm ittifaklar bakımından böyle düzenledik. Sonuçta, soyut, sürekli, geçerli bir kanun yapıyoruz netice itibarıyla. Burada o yönüyle eleştirilecek hiçbir şey yok, ben de onu ifade etmiş olayım.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben çok kısa cevap vereyim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) – Yani burada, tabii, eleştirilecek şey var çünkü tam da sizin dediğiniz gibi, bu kanun hilesinden kurtulmanın tek yolu ittifak yapmak. Oysa eşitlikse eğer ittifakla herhangi bir partinin de aynı şartlar altında seçime girmesi ve aynı şekilde burada değerlendirilmesi gerekirdi. İşte, eşitliği bozan tam da budur. “İttifak olursan bu şartlara haizsin.” Ya olmazsan? Yani oradaki C partisi ittifak olmazsa o ittifakın C’ye karşı kanun yoluyla burada yapacağımız, yasa yoluyla eşitsiz bir avantaj sağlayacağını kabul ediyorsak... Ki sizin anlattıklarınızdan da bunu anlıyorum Sayın Parsak çünkü siz de dediniz ki: “İttifak olanlar için geçerli bunlar.” dediğinize göre bunu kastediyorsunuz. Dolayısıyla bu, açık bir eşitsizliktir, zaten dünya örnekleri de böyle değil sıklıkla.

Bakın, burada bizim başından beri söylediğimiz şu: Bir mührün bir tane anlamı olur, o mühür B’ye vurulduysa B’dir, A’ya vurulduysa A’dır, üstteki ittifaka vurulduysa ittifaktır. Ama 2 defa mühür vurdurmak riskli geldiği için bu denenmiyor, işte “Bu kanun bunun için.” Yani bir tane mühür B’nin bir köşesine vurduysa vatandaş ittifaka vermiş sayıyorsunuz, yanlış yapsa gene ittifaka vermiş sayıyorsunuz; o da yetmiyor yani B’dekinin MHP’li vatandaş olduğunu düşünüyorum, aslında bu ittifakı çok da desteklemiyor, belki Sayın Cumhurbaşkanına oy vermek istemiyor bile olabilir ama ona rağmen aynı zarfa koydurarak da bu yolla bir şekilde yönlendirmiş olmayı deniyorsunuz; hadise budur.

Yani “İttifakın dezavantajlarını yaşamayalım, listelerimizi ortaklaştırmayalım, kendi listelerimizle girelim, zaten kendi listemizi nasıl en üst seviyede temsil ettireceğimizi de ayarlarız.” demişsiniz, birazdan onu da konuşuruz.

BAŞKAN – Evet, 17’nci madde üzerinde başka söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 17’nci madde kabul edilmiştir.

18’inci maddeye geçiyoruz, maddeyi okutuyorum:

MADDE 18 - 2839 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Ancak aynı ittifak içerisindeki siyasi partilerin her birinin geçerli oyu; ittifakı oluşturan siyasi partilerin o seçim çevresinde tek başına aldıkları oy sayısına, ittifakın ortak oylarından gelen payın ilave edilmesiyle elde edilir. İttifak yapan her bir partiye ortak oylardan gelen pay; ittifak yapan siyasi partilerin tek başına aldıkları oyun bu partilerin toplam oyuna bölünmesi ile elde edilen katsayının ittifakın ortak oyu ile çarpımı sonucu elde edilir.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden?

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Teklifin 10’uncu ve 13’üncü maddelerine ilişkin görüşlerimizi burada da tekrarlıyoruz. Zira, bu maddeyle aslında mevcut mevzuata göre geçersiz sayılması gereken oyların ittifak ve ittifak partileri lehine geçerli sayılarak dağılıma matematiksel ve sofistike bir dille izahat kazandırılmıştır. Bizce geçersiz oy, mevzuattan ittifak lehine sınırlı olmak üzere çıkarılarak ittifak payı altında bir kavram icat edilmiştir. Geçersiz oyların geçerli sayılması neticesinde kazanılacak milletvekilliği kimi temsil edecektir, hangi yurttaşı temsil edecektir; bu soruların makul bir cevabı yoktur. Bu teklifle, bir bütün olarak seçim mevzuatı ittifak yapacak partilerin hizmetine sokulmak istenmektedir. Diğer taraftan, ittifak yapmaksızın seçimlere katılacak partilere ise her türlü dezavantaj reva görülmektedir. Bu hâliyle bu uygulamayı kabul etmemiz mümkün değildir. Madde metninin seçmen iradesine, evrensel demokratik ilkelere uyumlu hâle getirilmesi gerekmektedir.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden?

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim.

Ben önce Sayın Parsak’a bir soru sormak istiyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben gideyim de, bayağı hızlı gitmişsiniz ben yokken, 10’dan 17’ye kadar gelmişsiniz; hızınızı kesmeyelim.

MURAT EMİR (Ankara) – Yok, yok ama siz iyi maddelerde geldiniz.

Bir matematikçiden yardım aldınız mı bu maddeyi yazarken?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Gerek yok ki.

MURAT EMİR (Ankara) – Bence gerek var, şöyle gerek var, şimdi ben biraz anlarım matematikten: Bir defa bu milletvekili dağılımını hiçbir şekilde etkilemiyor oyların dağıtılması yani katsayıyla oyların dağıtılması hiçbir şekilde etkilemiyor, etkilemesi mümkün değil. Yani çalıştım biraz, matematik olarak aynı sayıda milletvekilini alıyor. Çünkü dağıttığı oran oy oranında yani D'Hondt sistemine göre 1'e, 2'ye, 3'e bölüyor ya...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Partilerin milletvekili sayılarının birbirine oranını değiştirmeyebilir dedığınızden öyle anlamak gerekiyorsa.

MURAT EMİR (Ankara) – Aynen öyle.

BAŞKAN – İttifak içinde.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ama adilane olanı da odur nitekim yani.

MURAT EMİR (Ankara) – Tamam işte hah oraya geleceğiz şimdi. Yani ittifak içerisinde oyların milletvekili dağılımını hiçbir şekilde etkileme olanağı yok çünkü oylara bir bütünü değil, bir oranı dâhil ediyorsunuz. Zaten 2 partinin veya 3 partinin D'Hondt sistemine göre kaç vekil aldığının belirleyicisi aslında oylar arasındaki oran çünkü onları 1'e, 2'ye, 3'e sırasıyla bölüyorsunuz. Dolayısıyla oransal bir büyüklüğü eklediğiniz için aradaki oran hiçbir şekilde bozulmuyor. Ben, bunu matematiksel olarak ispatlayabilirim burada.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İttifak içinde evet o değiştirmez.

MURAT EMİR (Ankara) – Bozulmuyor. Peki, bu niye yapılıyor? Bu, hazine yardımı için yapılıyor veya oylar boşa gitmesin diye yapılıyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hazine yardımıyla hiç alakası yok.

MURAT EMİR (Ankara) – Oylar boşa gitmemiş zannedilsin diye yapılıyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Aynı, hiç dokunulmadı, müzakere bile edilmedi.

MURAT EMİR (Ankara) – Peki, bu niye yapılmış o zaman? O zaman bilmezlikten olmuş, keşke matematikçi yardımı alsaydınız. Bunu niye yaptınız, bunun bir mantığı olması lazım?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Keşke siz de komisyonda olsaydınız.

MURAT EMİR (Ankara) – Çağırmadınız ki gelirdik.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ne yapalım, çağırdık çağırdık gelmediniz, en sonunda da gene kendimiz yaptık yani. Anayasa'da, İç Tüzük'te hepsinde çağırdık.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben anlatabildim değil mi? Yani bu kadar cambazlığa gerek yok aslında.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Cambazlık da yok.

MURAT EMİR (Ankara) – Şöyle şöyle yani biraz rahat konuşuyoruz kusura bakmayın.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Estağfurullah.

MURAT EMİR (Ankara) – Şunu demek istiyorum: Yukarıda verilen ittifaka saydığınız oyları -hani deminden beri eleştiriyoruz ya- eğer hazine yardımı almak için yapmıyorsanız bunu yapmanın hiçbir mantığı yok çünkü milletvekili dağılımına bir gram etkisi yok.

BAŞKAN – Şöyle: O oyun bir şekilde dağıtılması lazım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Siyasi gerekçesini izah edecek değilim.

MURAT EMİR (Ankara) – Neden? Yani burada ama tamam da yanlış bir iş yaparak yapıyorsunuz; kendi oyunu sayın, itirazımız yok buna. Ama dönüp de ittifakın oyunu hesap ediyoruz, işte, alanları genişlettiniz -biraz önceki tartışmanın devamı- onları da ittifakın oyu saydınız, partiye verilen oyu ittifaka saydınız; oy sayılmayacak, taşmış oyları ittifakın oyu saydınız; tekrar döndünüz, geri dağıttınız.

Yani bunun bir mantığı olması lazım. Ama burada ben tekrar ifade etmiş olayım, bunun milletvekili dağılımıyla uzak yakın bir ilgisi yok, olsa olsa hazine yardımı almak içindir veya biraz önceki mantık yani algı yönetimi, işte “İttifakımız şu kadar oy aldı.” diyebilmek içindir.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Orası algı yönetimi değildir, şöyle ben onu izninizle biraz açmış olayım: Hazine yardımıyla bir defa asla alakası yok. Bu böyle yapılmadığı hâlde de şu tartışmalar çıkabilir: Yani toplamda o 2 partinin, 3 partinin, 5 partinin, her ne kadarsa ittifaka dâhil olan partilerin oy sayılarının müstakil kısımlarını topladığınızda “Biz bundan daha fazla oy aldığımız hâlde daha az milletvekili çıkardık.” gibi lüzumsuz tartışmalara varılır. Oysa bu palyatif bir çözüm değil, bir sistem. Burada ittifakın önce bütün olarak oyları ve buna göre milletvekili sayıları tespit ediliyor, ardında da seçmenin iradesini yansıtacak şekilde önce o siyasi partinin müstakilen aldığı oylar ile ittifakın ortak oylarından adilane sistemden kaynaklı olarak alması gerekenler de toplanıyor. Örnek üzerinden anlatırsak gene Ankara’nın bir ilçesini örnek verelim, işte, Kızılcahamam olsun, A partisi 100 bin oy almış olsun, B partisi 70 bin oy almış olsun, 30 bin de ittifakın ortak oyu olmuş olsun. Şimdi burada seçmenlerin 200 bini “Ben bu ittifakı destekliyorum.” demiş, buraya oy vermiş.

MURAT EMİR (Ankara) – Belki de dememiş.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Demiş işte, matematik 200 bin o yani. Ben de onu söylüyorum veriye göre, onu demiş yani netice itibarıyla.

Şimdi, burada 200 bine göre milletvekili sayısını dağıttıktan sonra arayı boş bırakarak “100 bin kalsın, 70 bin kalsın.” demek, diğer partilere nazaran haksızlığın devam ettirilmesi anlamına gelir ki bu doğru değil. Bunu da gene aldıkları müstakilen oylara göre dağıtmak durumundasınız.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama aldınız, baştan.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hazine yardımıyla falan hiç alakası yok. Evet milletvekili sayısını oransal çerçevede değiştirmesiz yani şöyle sizin mantığınızla: 200 bine göre aldığımız milletvekili sayısını içeride 100 bin ve 70 bine göre dağıttığınızda milletvekili sayısı değişmiyor ama sonuçta o 2 partinin aldığı toplam oy 170 bin değil. Bunları Türkiye genelinde topladığınız zaman yarın şu tartışmalar çıkar: “İttifakı oluşturan partilerin ayrı ayrı aldıkları oyların toplamı bu kadar olmadığı hâlde haksızlık yapıldı da buraya gitti.” Hayır, bu böyle değil. Bu kendi içinde mantığı olan bir durum yani ben o seçim çevresinde ittifak olarak 200 bin oy almışım ama bunun 30 bini, 40 bini, ne kadariysa ittifakın ortak oyuyorsa onu orada havada bırakmanın, onu orada kenarda öksüz bırakmanın anlamı yok. O da 2 türlü paylaşılabilir. Bir: ittifakı oluşturan partiler arasında eşit paylaşılabilir, o da adil değil. İki: bu şekilde paylaşılabilir, doğrusu ve adil olanı da bu, o yüzden de bunu böyle yaptık, yoksa hazine yardımı vesaire bunlarla hiçbir alakası yok bunun yani.

MURAT EMİR (Ankara) – Ama bu ona konu olur yani hazine yardımını etkiler.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Konu olur canım yani konu olur da netice itibarıyla oradan sunarsanız konu olur. Ben de gerekçesini söylüyorum yani. Hiçbir alakası yok, biz bunu değerlendirirken tamamen o siyasi partilerin gerçekten hakkını teslim edebilmek bakımından yoksa “Hazine yardımını da şöyle alsınlar, böyle versinler.” falan... Biz bunu, hazine yardımı kısmını anlamlı bir şekilde müzakere bile etmedik. Ama biz bu çalışmalar yürütülürken öyle laflar duyduk, öyle gazetecilerin öyle köşe yazılarını okuduk, öyle yorumcuların değerlendirmelerini dinledik ki böyle cahil cahil; işte mevcutta hazine yardımından faydalanma oranı yüzde 3’e düşmüş olduğu hâlde işte barajı bununla birlikte telif etmeye çalışanlar, değerlendirmeye çalışanlar vesaire... Bununla hiçbir alakası yok, ben sadece samimi bir şekilde bunu söylüyorum size.

MURAT EMİR (Ankara) – Yani tamam ama şunu da tespit etmek lazım: Sayın Bahçeli’nin herkesin kendi listesiyle girmesindeki ısrarını kendi sunuş biçimi de “Aldığımız oy belli olsun çünkü daha önceki şeyler de alamamıştık, ona göre hazine yardımını alalım.” şeklinde kendisinin tespitleri olmuştu.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yok ama orada açıklama daha geniş. Eğer isterseniz ona dönelim, ben o açıklamayı size uzun uzun okuyayım, onun üzerinden müzakere yapalım. Orada ilkeye yönelik olan bir yaklaşım ortaya konuldu, deniliyor ki...

MURAT EMİR (Ankara) – Takdim şekli oydu yani.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...netice itibarıyla cumhur ittifakı diye Sayın Genel Başkanımızın bu açıklamayı ilk defa yaptığı anda kendi eliyle çizdiği profile çok yakın bir netice çıktı burada ortaya çünkü doğrusu da budur. Yani burada bu paylaşımları yaparken siyasi gerçeklerimizi adaleti de gözeterek ortaya koymak durumundasınız. Orada siz kendi listenizi, kendi logonuzu, kendi tüzel kişiliğinizi tabii ki ortaya koyacaksınız. Hakkınız, hukukunuz yasa gereği yetiyorsa hazine yardımından öyle faydalanırsınız. Milliyetçi Hareket Partisinin öyle bir kaygısı asla yok da bu çerçevede başka siyasi partilerin, daha küçük partilerin “Üçümüz, beşimiz toplanalım da bir ittifak yapalım.” dediği denklemde de netice itibarıyla yüzde 10’u geçmiş ucu ucuna da olsa bu ittifak ama onun içinde yüzde 3’ü geçebiliyorsa hazine yardımından faydalanacak. O yönde bir adaletsizlik yok. Bunlara dair bir değerlendirmeydi Sayın Genel Başkanımızın söylediği. Dolayısıyla burayla da bir ilgisi yok gene; onu da söylemiş olayım ben.

BAŞKAN – Arkadaşlar, şimdi, alt komisyonuz, alt komisyon olarak çalışıyoruz ama Sayın Bülent Kuşoğlu geldi, bir sorusu var galiba Sayın Parsak’a.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bu madde bağlamında mı?

BAŞKAN – Bu maddeyle ilgili galiba.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Evet.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Böyle bir usulümüz var mı? Ben hani cevap veririm ama...

BAŞKAN – Normal bir kural olarak böyle bir usulümüz yok ama...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ama uygulama işte şey olur yani başka zamanlarda başka konularda...

BAŞKAN – Yani alt komisyonlarda sadece komisyon üyeleriyle bağlıyız ama...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben size haricen açıklama yapayım ama buradan bir uygulamaya yol açmayalım.

BAŞKAN – Tamam, peki, öyle yapalım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sonra da bir değil, yüz kişi gelir.

BAŞKAN – Tabii, tabii, yüz kişi geliyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Başka toplantıları da sakata uğratmayalım.

BAŞKAN – Alt komisyon olduğumuz için...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Peki Başkan, tamam.

BAŞKAN – Madde üzerinde başka görüş talep eden? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

19’uncu maddeye geçiyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 19 - 2839 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“f) Seçime katılmış olan siyasi partiler ve bağımsız adaylar ile ittifakların her birinin aldığı oy sayısını,”

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bu madde de ittifak düzenlemesine uygun, diğer madde, ilgili maddesinde yapılmış bir düzenlemeyi içermekte.

Maddeyle ilgili görüş talep etmek isteyen? Yok.

Maddeyle ilgili bir önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 19’uncu madde kabul edilmiştir.

20’nci maddeye geçiyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 20- 2839 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasına ilk cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, üçüncü fıkrasında yer alan “her siyasi partinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve ittifakın” ibaresi, “bölerek, siyasi partilerin” ibaresi ile “aşan siyasi partilerin” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve ittifakların” ibareleri eklenmiştir.

“Seçim ittifakı yapılması halinde, yüzde onluk barajın hesaplanmasında ittifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı dikkate alınır; bu siyasi partiler için ayrıca baraj hesaplaması yapılmaz.”

BAŞKAN – Bu maddede söz talep eden?

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bu düzenlemeyle her siyasi parti için geçerli olan yüzde 10’luk seçim barajının ittifaka giren partiler için kaldırılması öngörülmektedir. Bir diğer deyişle yüzde 10 barajının ittifakın toplam oyları üzerinden aşılmasına olanak sağlanmaktadır. Böylelikle örneğin yüzde 7 oy alacak bir parti ittifak oylarının dağılımı üzerinden barajı aşmış sayılacaktır.

Bu düzenleme, barajı gerçekte aşamayan bir partinin, barajı sorunsuz aşan partinin imkân ve kabiliyetlerine tutunarak barajı aşmasına olanak sağlamaktadır fakat aynı zamanda, örneğin yüzde 9,9 oy alan bir partinin ise baraj engeline takılacak olmasına zemin hazırlamaktadır. Neresinden bakarsak bakalım antidemokratik olduğunu düşündüğümüz bu düzenlemenin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü ortada hukukta “sebepsiz zenginleşme” diye tabir ettiğimiz bir durum söz konusu olmakla birlikte, seçim barajının bir demokrasi bariyeri olarak hâlâ korunduğu bir düzenlemeden söz ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, AKP Hükûmeti 12 Eylül darbe rejimiyle mücadele ettiğini her fırsatta dile getirdi, dile getirmeye devam etmektedir ancak yüzde 10’luk seçim barajı 12 Eylül darbe rejiminin siyasi hayatımıza bela ettiği düzenlemelerden biridir. 10/6/1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nun 33’üncü maddesiyle, ülke genelinde kullanılan geçerli oyların yüzde 10’unu geçemeyen siyasi partilerin hiçbir şekilde milletvekili çıkaramayacakları öngörülerek yüzde 10’luk bir ülke barajı getirilmiştir. Seçim barajı, antidemokratik bir uygulama olup “temsilde adalet” ilkesine zarar vermektedir.

Diğer ülkeler incelendiği zaman seçim sistemlerinden nispi temsil sistemini uygulayan ülkelerde baraj uygulamasının söz konusu olduğu görülmektedir fakat bu ülkelerdeki baraj yüzde 1 ile yüzde 6 arasında değişmektedir. Türkiye’de ise 1983’ten bu yana uygulanan yüzde 10’luk ülke seçim barajı Avrupa ülkelerindeki en yüksek barajdır.

Bizim talebimiz, daha önce Anayasa Uzlaşma Komisyonunda da dile getirdiğimiz gibi, nispi seçim sistemi üzerinden barajın tamamen kaldırılması, bu ülkede yaşayan her kesimin Parlamento çatısı altında kendi temsiliyetini sağlayabilmesidir. Çoğunlukçu demokrasiden çoğulcu ve demokratik bir sisteme geçişin bu şekilde mümkün olabileceğine inanıyoruz. Bu temelde de bu düzenlemeye karşı olduğumuzu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Dora, teşekkür ediyorum.

Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu vesileyle barajla ilgili görüşlerimizi bir kez daha tekrarlamış olalım. Şimdi, Türkiye’de 12 Eylül Anayasası’ndan sonra yürürlüğe konulan Seçim Kanunu’nda yüzde 10’luk baraj uygulaması Türk demokrasisinin ve çok partili yaşamının önündeki en büyük engellerden biri olmuştur ve biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak barajın sıfırlanmasından yana uzun süredir tavır koyuyoruz. Çünkü barajların böylesine yüksek oranda tutulması millî iradenin Meclise yansımalarının önünde en büyük engeldir ve zaman zaman da en son 2002 seçimlerinde gördüğümüz gibi yüzde 45’in üzerinde oy oranındaki vatandaşlarımızın iradelerinin Meclise yansıyamaması büyük bir eksiklik. Bunun da dünyada örneği neredeyse yoktur, Avrupa’da hiç yoktur böylesine yüksek bir barajın. Hele hele bu “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” diye sunulan, bize göre ucube bir başkanlık sistemini, kötü bir başkanlık sistemini ifade eden Anayasa değişikliğinden sonra artık yönetimde istikrarın sağlandığı, sağlanacağı, dolayısıyla artık böylesine barajlara ihtiyaç kalmayacağı, temsilde adaletin çok daha öncelenebileceği söylenmişti; bizim tarafımızdan da söylenmekte. Gerçekten de eğer bundan sonra yürütme, seçilecek Cumhurbaşkanı ve onun atayacağı sekreterler üzerinden olacaksa Meclisin de bu yönetimi denetleyecek şekilde olması ve Meclisin olabildiği kadar çoğulcu bir şekilde oluşması gereği doğmuştu ve barajın da bu anlamda indirilmesi, hatta sıfırlanması yerinde olacaktı. Nitekim bu, sadece bizim düşüncemiz değil; bu, referandum sürecinde, Anayasa değişikliği sürecinde de başta Anayasa Komisyon Başkanı Sayın Şentop olmak üzere birçok iktidar partisi yöneticisi tarafından söylenmişti. Ancak bugün bu baraja sıkı sıkıya sarıldığını görüyoruz, bu barajın kendileri kurtulduktan sonra diğer partileri ittifak yapmaya zorlamak, “Mümkünse ittifak yapsınlar, yapmıyorlarsa da barajın altında kalsınlar.” şeklinde hiçbir şekilde demokrasiyle bağdaşmayacak bir anlayışla sıkı sıkıya tutulduğunu görüyoruz. Şu anda, bu baraj, kendileri dışındaki partileri yok etmeye dönük veya mutlaka ittifak yapmaya zorlamaya dönük bir enstrüman olarak kullanılıyor.

Şu soruyu tekrar gündeme getirmekte yarar görüyorum: Bir partinin ittifak yapmış olması niye barajı geçmiş olmasının gerekçesi olsun, niye gerekçesi olsun? Burada aslında hiçbir mantıklı ilişki yok arkadaşlar, buna dikkatinizi çekmek isterim. Bunun somut örneği de yüzde 1 almış parti bir büyük partiyle ittifak yaptığı için barajı geçmiş sayılacakken yüzde 9 almış bir partinin ittifak yapmadığı için barajın altında kalmış olmasıdır. Dolayısıyla ittifakın tek başına barajı geçmeye yeterlilik sağlaması aslında şantajın ta kendisidir, antidemokratik yaklaşımın ta kendisidir ve aslında, Meclisi yani yasamayı da yürütenin emrine veren, yürütenin istediği gibi şekillendirmesine izin veren bir uygulamadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Emir, ben teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde söz talep eden?

Sayın Hürriyet, buyurun.

Bu teklifteki 20'nci madde ittifak yapan partilerin baraj sorununu aslında çözmeye yönelik hazırlanmış baştan beri söylediğimiz üzere. Buna göre, ittifak yapan partilerin aldıkları toplam oy hâlihazırda seçim barajı olan yüzde 10'u geçerse ittifaktaki partiler de barajı geçmiş sayılacak. Bu, ciddi anlamda temsilde adaleti zedeleyen ve en başından beri eleştirilerimizde hep söylüyoruz böylesi bir sistem bir süre sonra diktatörlüğe evrilir diye, ne yazık ki ona doğru götüren bir düzenleme.

Bu, aslında, yine söylediğimiz üzere, bir baraj şantajı bu getirilen uygulamayla birlikte. Bunu uygulamada göreceğiz zaten. İttifaka giren partiler için baraj üzerine aslında merdiven dayama, bir anlamda da barajdan kaçma olarak görmek lazım. İttifaksız sistem için yani ittifaka girmeyenler için baraj getiriliyor ama ittifaka giren partiler için bir anlamda ayrıcalık tanınıyor. Yine adaletsizliğin artık dibine vurulduğu bir uygulama olarak karşımıza çıkıyor ki "ittifak" dediğiniz şey zaten güç birliği olduğu için ittifaka giren partiler açısından o ittifaktan bir kat daha fazla o güçten yararlanma fırsatı tanınıyor, üzerine bir de barajı atlama, işte barajsız bir imkân sağlama gücün üzerine güç katıyor, hani "kazan kazan" mantığı güdülüyor. İttifaka girmeyen partileri daha da küçülten ve onları tamamen dibe iten bir uygulama olarak ne yazık ki karşımıza çıkıyor.

Yüzde 10 barajını Kenan Evren getirmişti yani hep söylediğimiz 12 Eylül darbe uygulamalarının bir ürünü ve ne yazık ki şu anda gördüğümüz şey iki parti tarafından darbe uygulamalarının sahiplenilmesi. Bu maddenin başka bir ifadesi olamaz. Özellikle iktidar partisinin iktidara gelirken ilk dönemindeki vaatlerinde hep 12 Eylül darbe yasalarından dem vuruyorlardı, "Bunları kaldıracağız, şunu yapacağız, bunu yapacağız." diye bir sürü vaatleri vardı demokrasi adına, ülkeye tam demokrasi getirmek adına ama geldiğimiz süreçte baktığımız zaman uygulamalara ve bugünkü bu maddeye, konuştuğumuz bu maddeye baktığımızda tam tersine darbe uygulamalarının sahiplenildiği, daha da ötesine geçildiği, artık diktatörlüğe evrilebilecek kadar tehlikeli maddelerin getirildiğini görüyoruz.

Böylesi bir maddeyle küçük partilerin ne yazık ki büyüme şansı olmayacak ve başka partilerin kuyruğuna takılacak. Temsilde adaleti ciddi derecede zedeleyecek bir düzenlemeyi konuşuyoruz. Siyasette adaletsiz temsil asla olmaz. Bu çerçevede bu maddeyi kabul etmek mümkün değil ki şiddetle karşı çıkmamızın nedeni de budur. Eğer tam demokrasi istiyorsak, eğer temsilde adalet diyorsak, doğru bir sistem kurmak istiyorsak böylesi bir madde, inanın ne Türkiye'ye ne Türk demokrasisine asla yakışacak bir madde, doğru bir madde değildir.

Bu maddeyle birlikte haksız temsili yasalaştırıyorsunuz, çoğulculuk anlayışını tamamen tarih ediyorsunuz, hiç ediyorsunuz. Oy almadan milletvekili sayısını artırma, aslında bir anlamda da bizim yine siyasi arenada söylediğimiz gibi, hem oy hırsızlığıdır hem sandalye hırsızlığıdır, oy almadan milletvekili sayınızı artırmaya çalışıyorsunuz. Bu, doğru değil. Biz buna şiddetle karşıyız, haksızlıktır, özellikle ittifaka girmeyecek partiler açısından, kendi öz güvenine dayalı olarak, kendi programına, kendi siyasetine güvenerek "Tek başıma giriyorum." deme cesaretini gösteren partiler açısından; büyük bir haksızlıktır, eşitsizliktir, daha da önemlisi adaletsizliktir. İsminde "adalet" olan bir partiye yakışmayacak bir düzenleme. Adalet ve Kalkınma Partisinin böyle bir madde getirmiş olması adaleti zedelemesi açısından tarihe geçecek. Tarihe de not düşmüş oluyorsunuz bu anlamda. Bu tahribatı yarın öbür gün ülke olarak engelleyemeyiz, geriye çeviremeyiz arkadaşlar. Biz bu maddenin bu metinden çıkarılmasını şiddetle öneriyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden?

Sayın Parsak...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben bir cümleyle sadece kayıtlara geçsin diye söyleyeceğim.

Şimdi, burada hatiplerin bu maddeye ilişkin olarak “oy hırsızlığı, milletvekilliği hırsızlığı” vesair gibi ibareleri gerçeği yansıtmamaktadır. Bu yönüyle bizim tarafımızdan da kabul edilebilir durumda değildir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, ben teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde başka söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Diğer maddeye geçiyorum.

Madde 21’i okutuyorum:

MADDE 21- 2839 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin başlığında yer alan “partilerin” ibaresi “partiler, ittifaklar” şeklinde değiştirilmiş; birinci fıkrasında yer alan “ile yukarıdaki maddede yazılı oranı aşan siyasi partilerin,” ibaresi “ve 33 üncü maddede yazılı oranı aşan siyasi partiler ile bu oranı aşan ittifakların,” şeklinde değiştirilmiş; üçüncü fıkrasının ilk cümlesinde yer alan “partilerin” ibaresi “partilerin, ittifakların” şeklinde değiştirilmiş, ikinci cümlesine “partilerin” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve ittifakların” ibaresi eklenmiş, son cümlesinde yer alan “partilere” ibaresi “siyasi partilere, ittifaklara” şeklinde değiştirilmiş, beşinci fıkrasına “partilerden” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya ittifaklardan” ibaresi eklenmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İttifakın elde edeceği milletvekili sayısının hesaplanmasında, ittifak yapan siyasi partilerin toplam oyu esas alınır. İttifakın elde ettiği toplam milletvekili sayısı, ittifak yapan siyasi partiler arasında her birinin aldığı geçerli oy sayısı esas alınarak bu maddedeki usule göre paylaştırılır.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bu madde teklifiyle seçim barajını aşan siyasi partilerin çıkardıkları milletvekillerinin kendi aralarında nasıl tahsis edileceği düzenlenmektedir. Buna göre, ittifak yapan siyasi partilerin milletvekili sayısının hesaplanmasında ittifakın toplam oyu esas alınacaktır. 20’nci maddede itirazlarımı dile getirmiştım. Bir önceki maddede vuku bulan antidemokratik işleyiş kendisini burada da göstermektedir.

Şimdi burada olacak olan şey şu: Oy miktarına göre önce ittifakın elde ettiği toplam milletvekili sayısı belirlendikten sonra, bu sayı ittifakı yapan siyasi partiler arasında aldıkları geçerli oy sayısı esas alınarak bu maddedeki usule göre paylaştırılacak. Yani bir başka deyişle bu düzenlemeyle “artık oy” diye tabir edilen oyların ittifak lehine hesaplanması mümkün olacaktır. Böylelikle ittifakın diğer partilere göre haksız bir şekilde daha fazla milletvekili kazanmasının önü açılacaktır. Bu düzenleme işte bu yönüyle düşünüldüğünde antidemokratik bir karaktere sahiptir. Esasen yasanın bütünüyle kendisi ittifak kuran partilerin lehine düzenlemeler içerdiği için seçime ittifak yapmayarak girecek partilerin önünü kapamayı amaçlamaktadır. Örneğin, ittifak partileri için algısal olarak da farklı düzenlenen oy pusulası için “geçersiz oy” kavramı diye bir şeyden söz etmek mümkün olmayacaktır. Elbette seçmen iradesinin sandığa yansımaları için azami gayret ve çaba gösterilmelidir. Ancak bu teklifte seçime ittifak dâhilinde girmeyen bir siyasi parti için geçerli olan bir uygulamanın ittifak kuran partiler için geçerli olmadığını görüyoruz. Bu ayrımcılığın ortadan kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Halkların Demokratik Partisi olarak seçimlerde ittifaka karşı çıkmadık, çıkmayız. Halkların Demokratik Partisinin kendisi de bir tür ittifaklar partisidir. Ancak bizim derdimiz, seçim ittifaklarının demokratik zemin ve şartlarda sağlanması gerektiğinden ibarettir. Demokratik ülkelerde hemen tüm siyasi partiler seçimlere katılabilmekte, bu anlamda her bir seçmen kendi iradesini gönül rahatlığıyla sandığa yansıtabilmektedir. Ülkemizde ise maalesef bu sürecin giderek zorlaştırıldığını müşahade etmekteyiz. Teklifte getirilen düzenlemede ittifak kuracak partilerin seçimlere katılabilen partilerden olması gerektiği ifade edilmektedir. Dolayısıyla demokratik ittifakların önu kapatılmak istenmektedir. İttifak kurmak isteyen ancak seçimlere katılma yeterliliğine sahip olmayan partiler için ittifak mümkün olamayacaktır. Bu seçimlerde çok daha fazla sayıda olmasına rağmen oy pusulasında sadece 10 partinin adını göreceğimizin anlamı budur. Demokratik seçimlerin partilerin seçimlere alınmadığı değil, bilakis teşvik edildiği bir zeminde yapılması gerektiğine inanıyoruz. Bu nedenle bu düzenlemeye karşı olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Dora, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Emir, buyurun.

MURAT EMİR (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, şu “oy hırsızlığı” meselesini biraz daha açmakta yarar görüyorum.

Değerli arkadaşlar, biz burada tabii kelimeleri seçerek kullanıyoruz ama burada tam da bir oy hırsızlığı var. Biraz önceki baraj meselesinden alayım devam edeyim.

Şimdi, benim sorduğum soru çok açıktı, bu sadece bana özgü bir soru değil, şu anda Türkiye’de çok yaygın bir biçimde sorulan bir soru. Sadece ittifak yapmış olmak için yapmış olmak niye barajı geçmeyi gerektirsin? Ortak listeye girilmiyor, kendi oylarını alıyor; hatta kendi oyunun dışına taşmış, normalde iptal edilmesi gereken oylar da ittifaka yazılıp tekrar ittifak üzerinden o partiye aktarılıyor. Böylesine avantajları varken tekrar bu parti niye barajı geçmiş sayılsın? Barajı düşürmek varken, tam da yeri gelmişken ve Türkiye’de demokrasinin önünü açmak gerekiyorken hem de tam da -sizin dediğiniz gibi- Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmişken, nasılsa bizim güçlü, istikrarlı bir yürütmemiz olacakken niye Meclisin bütün milletin iradesinin bir ortak bileşkesi olarak oluşmasından kaçıyoruz? Bunun adı “oy hırsızlığı” değilse ne diyeceğiz buna?

Devam edelim. İki defa D’Hondt sistemi uyguluyorsunuz burada. Bu da oy hırsızlığının ta kendisidir. Biraz önce D’Hondt’la ilgili konuştuk. Buradaki işin özü şu: Partiler oyları nispetinde milletvekili alırlar ve güçlü olan, büyük olan grubu da bu sistem korur yani aslında işin özü son milletvekilini kimin alacağıdır. Son milletvekilini de o bölümlerde en son az da olsa son oyu kalan parti alır. Dolayısıyla zaten, büyük, D’Hondt sisteminde korunur. Şimdi, burada bir koruyorsunuz, alıyorsunuz önce, ortak sayıyorsunuz, işte geçersiz olması gereken oyları geçerli sayıyorsunuz, partiye verilen oyları ittifaka sayıyorsunuz, dışarıya verilen oyları ittifakın sayıyorsunuz, bir ittifak tahayyülünüz var kafanızda -yani pusula anlamında konuşuyorum- bunun üzerinden milletvekillerini alıyorsunuz ve sonrasında paylaşıyorsunuz, bir de kendi aranızda D’Hondt yapıyorsunuz. Aslında kendi aranızda yaptığınız D’Hondt çok önemli değil, bizi ilgilendirmez şu an için söylüyorum ama baktığınız zaman bu haksız bir uygulamadır ve bu, bu yolla “sandalye hırsızlığıdır” bunun en kestirme ifadesi “sandalye hırsızlığı”dır ve maalesef bugün bu tasarıyı getirenler buna tevessül etmiş durumdadır. Bu da tabii siyaseten sıkışmışlığın bir sonucudur, bunu da anlıyoruz.

Ama ne olursa olsun şunu da düşünmenizde fayda görürüm: Seçim sistemleriyle böylesine oynamak ve milletin adalet duygusunu böylesine zedelemek her zaman beklenen sonucu vermez, hatta zaman zaman da beklenmediği şekilde tepkilerle de karşılaşılmasına yol açar ve tarih bunun örnekleriyle doludur. Milletimizin bu haksızlığı... Bu, sürekli nalıncı keseri gibi kendine yontan, her

maddesinde kendisini bir şekilde var etmeye çalışan; zaman zaman hilelerle, zaman zaman sandığı tamamen kamu görevlilerinin, jandarmanın, polis, kolluğun denetimine bırakan anlayışla ve işte biraz önce konuştuğumuz gibi, barajla, baraj korkusuyla ve şimdi de D'Hondt sisteminin iki defa uygulanmasıyla birlikte yapılan milletvekili sandalye hırsızlığıyla yürütülen bir operasyon var ve buna milletin izin vermeyeceğini biliyoruz ve bu anlamda da bu düzenlemenin kendinizi kurtarmaya dönük olarak yapıldığının farkındayız. Ama şunu bilin ki bu bir nispi temsil yöntemidir ve büyük partiyi daha büyük yapar ve biz de emin olun ki sizden ilk seçimlerde daha büyük parti olacağız ve buradan beklediğiniz murada ulaşamayacaksınız. Ben de bunu buraya yazmış olayım.

İBRAHİM HALİL FIRAT (Adıyaman) – Bence uğraşmayın böyle şeylerle.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, tam tutanak tutulduğunu hatırlatıyorum, gündeme davet ediyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, ben bir cümleyle düzeltereğim ama.

BAŞKAN – Söz talebi mi var?

Buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bu bağlamda da Sayın Elitaş “Bunu torunlarıma vasiyet olarak bırakacağım.” demişti. Böyle bir şey vardı bu bağlamda, onu da hatırlatmış olalım.

Ben Sayın Emir’in bu madde bağlamında “sandalye hırsızlığı” iddiası da dâhil olmak üzere iddialarının, ifadelerinin hiçbirini kabul etmediğimizi ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, 21’inci madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Başka söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 21’inci madde kabul edilmiştir.

22’nci maddeye geçiyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 22- 18/01/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “pusulası” ibaresi “pusulaları” şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş, mevcut üçüncü fıkrasında yer alan “pusulasını” ibaresi “pusulalarını” şeklinde değiştirilmiş, mevcut dördüncü ve beşinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

“Belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği ve muhtarlık seçimlerinde oy pusulaları aynı zarfa konulur. Ancak 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14 üncü maddesi uyarınca seçim bölgelerinin birleştirilmesine karar verilmesi halinde, muhtarlık seçiminde oy pusulası ayrı zarfa konulur ve bu zarf ayrı sandığa atılır.”

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talep eden? Yok.

Maddeyle ilgili bir önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, bu madde zaten önceki maddelerle bağlantılı olduğu için bu maddeyle ilgili genel görüşmeler yapılmıştı.

22’nci madde kabul edilmiştir.

23’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 23- (1) 298 sayılı Kanunun;

a) 33 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bilgiler” ibaresi “yerleşim yeri adresi bilgileri” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 35 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bilgiler” ibaresi “yerleşim yeri adresi bilgileri” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 71 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde yer alan “alanı içinde” ibaresi “çevresinde” ve (2) numaralı bendinde yer alan “Sandık alanında,” ibaresi “İlçe seçim kurulunca belirlenen bina, yapı ve benzeri yerlerde,” şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 72 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde yer alan “alanında” ibaresi “çevresinde dışında” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 73 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde yer alan “sandık alanında” ibaresi “seçim bölgesinde” şeklinde değiştirilmiştir.

e) 85 inci maddesinin başlığında ve birinci fıkrasında yer alan “alanı” ibareleri “çevresi”, birinci fıkrasında yer alan “sandık alanına” ibaresi “sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatına” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 153 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan “sandık alanına” ibareleri “sandığın konulduğu bina, yapı veya bunların müstemilatına” Şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2839 sayılı Kanunun;

a) 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan “Yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış” ibaresi “Askerlikle ilişkisi” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 31 inci maddesinin birinci fıkrasına “oy sayısını” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve ittifakların ortak oy sayısı ile ortak oylarından gelen payı” ibaresi eklenmiştir.

(3) 2972 sayılı Kanunun;

a) 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yirmibeş” ibaresi “on sekiz” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 31 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “25” ibaresi “on sekiz” şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN – Arkadaşlar maddeyi müzakereye açıyorum.

Gördüğünüz gibi maddeler zaten kanunlardaki ana değişikliğe uygun düzeltmeleri içeriyor.

Söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

24’üncü maddeye geçiyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 24- 298 sayılı Kanunun 83 üncü maddesi, 2972 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 32 nci maddesinin ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN – Arkadaşlar, 24’üncü maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

25’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 25- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talep eden?

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Emir.

MURAT EMİR (Ankara) – Ben sadece bir konuyu hatırlatmak istiyorum size: Yani, buradan da böyle geçerse -ki geçeceği görülüyor- noktası, virgüli değişmemiş bir alt komisyon çalışması yapmış olacağız.

BAŞKAN – Evet.

YASAMA UZMANI A. HALUK KURNAZ – Redaksiyon var ya. (Gülüşmeler)

MURAT EMİR (Ankara) – Nasıl mükemmel bir taslak hazırladığınızı da herkesin dikkatine sunmak için bu sözü aldım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Emir.

Madde üzerinde başka söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

26'ncı maddeye geçiyoruz.

Maddeyi okutuyorum:

MADDE 26- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – Evet, maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden? Yok.

Önerge yok.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, öncelikle, hepinize teşekkür ediyorum; sabahın bu yana güzel bir birliktelikle iyi bir çalışma yaptık, bu sebeple hepinize teşekkür ediyorum.

Teklifin tümünün oylamasına geçilmeden önce teklifin yazımı, teknik terimlerin kullanımı, imla kuralları, atıfların kontrolü ve düzeltilmesi konusunda alt komisyon başkanlığımıza redaksiyon yetkisini verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü, alt komisyonumuzda kabul edildiği şekliyle, oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun değerli arkadaşlar.

Saygıdeğer bürokrat arkadaşlar, hepinize tekrar teşekkür ediyorum.

Muhalefet şerhi yazmak için yarın saat 11.00...

Teşekkür ediyorum, toplantımız bitmiştir.

Kapanma Saati: 17.18

